A HŐSÖK

GÖRÖG TÜNDÉR-MESÉK

GYERMEKEK SZÁMÁRA

ÍRTA
KINGSLEY KÁROLY

ANGOLBÓL FORDÍTOTTA
PULSZKY ÁGOST

BUDAPEST.
AZ ATHENAEUM R. TÁRSULAT KIADÁSA.

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2015
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5472-51-0 (online)
MEK-13746

TARTALOM

ELŐSZÓ.

BEVEZETÉS.

A HŐSÖK.

I. ELBESZÉLÉS. PERSZEUSZ.

I. RÉSZ. PERSZEUSZ ÉS ANYJA MI MÓDON JUTOTTAK SZERIPHOSZBA.
II. RÉSZ. PERSZEUSZ HOGYAN TETT EGY VAKMERŐ IGÉRETET.
III. RÉSZ. PERSZEUSZ HOGYAN ÖLTE MEG A GORGONT.
IV. RÉSZ. PERSZEUSZ HOGYAN JÖTT AZ AETHIÓPOKHOZ.
V. RÉSZ. PERSZEUSZ HOGYAN TÉRT HAZA ARGOSZBA.

II. ELBESZÉLÉS. AZ ARGONAUTÁK.

I. RÉSZ. A KENTAUR HOGYAN NEVELTE A HŐSÖKET PÉLION HEGYÉN.
II. RÉSZ. JÁSZON HOGYAN VESZTETTE EL SARUJÁT AZ ANAUROSZBAN.
III. RÉSZ. AZ ARGO HAJÓT HOGYAN ÉPÍTETTÉK JOLKOSZBAN.
IV. RÉSZ. AZ ARGONAUTÁK HOGYAN VITORLÁZTAK KOLCHISZBA.
V. RÉSZ. AZ ARGONAUTÁK HOGYAN BARANGOLTAK AZ ISMERETLEN TENGEREN.
VI. RÉSZ. A HŐSÖKNEK ÉLETE HOGYAN VÉGZŐDÖTT.

III. ELBESZÉLÉS. THÉSZEUSZ.

I. RÉSZ. THÉSZEUSZ HOGYAN EMELTE FÖL A KÖVET.
II. RÉSZ. THÉSZEUSZ HOGYAN ÖLTE MEG AZ EMBEREK IRTÓIT.
III. RÉSZ. THÉSZEUSZ HOGYAN ÖLTE MEG A MINOTAURT.
IV. RÉSZ. THÉSZEUSZT HOGYAN BUKTATTA MEG GŐGJE.

ELŐSZÓ.

Az angolok gyermekirodalma gazdagabb minden egyéb nemzeténél. Gyakorlati tapintatuk már régóta megismerte a gyermek iskolaelőtti és iskolánkívüli foglalkozásai- és mulatságainak fontosságát. Ugyanazért a mult század közepe óta sokan a legjelesebb angol írók közül azon fáradoztak, hogy a gyermeki elme első önkénytes törekvéseinek helyes irányt adjanak, nehogy az tétlenségben elgyöngüljön vagy hiú játékokban egészen eltékozoltassék. Sőt az utolsó ötven év hirnevesebb íróinak névsorában alig találhatni egyet is, a ki időnként ne bővítette volna a gyermek-irodalmat; míg számos s épen nem megvetendő tehetségü szerző erejét kizárólag e czélnak szentelé. Még is, ha munkáikat s azok hatását figyelmesen megvizsgáljuk, meg kell vallanunk, hogy a valóban jó gyermek-könyv aránylag igen ritka, és hogy a czéljuknak teljesen megfelelő művek gyüjteményével egy polczot is alig lehetne betölteni.

Ezen kétségbevonhatlan tény-állás senkiben nem fog csodálkozást gerjeszteni, a ki meggondolja, hogy a gyermekek számára írni nem kevésbbé nehéz, mint a nagy közönségére. Csak mulatva tanúl a gyermek, elfut a száraz tanitói hang elől; az olcsó erkölcsi tanulság is keserü ínyének, mint az orvosság, a melyet csak a mézes szélü pohárból akar meginni. De ezen méz se legyen ám émelgős czukorvíz, minővel az amerikai nőirók szokták gyermek-regényeiket édesíteni; a gyermek az ilyentől kedvetlenűl fordul el; természetes, ép, még meg nem romlott izlése egészséges tápot kíván. Képzelődésére kell hatnunk, ha figyelmét le akarjuk kötni; oly tárgyat kell választanunk, mely őt érdekli, oly indulatokat rajzolnunk, a melyeket fel tud fogni. Komolyságot és észszerü kapcsolatot keres ő a képzelet játékaiban is: az érzelgés, az alanyi eszmélődés körén kívül esnek, tett kell neki, és változatosság. Homért és az Ezeregy Éjszakát tehát, ha nem is ért meg mindent bennök, vagy Robinzon Crusoé-t szívesen olvassa; Berquin beszélyeit unatkozva dobja félre. Valóban, a ki a gyermeknél népszerű tud lenni írásaival, az oly tulajdonokkal van felruházva, az oly akadályokat küzdött le, hogy bátran számot tarthat a Múzsák babérkoszorújára.

Azon ritka művek közt, a melyek Angolországban a gyermek-világ tetszését megnyerték, kitünő helyet foglalnak el Kingsley „Hősei”. Szerzőjük angol pap, kinek eszmedús regényei, egyházi beszédei, és polemiai iratai honukban nagy hatást gyakoroltak. Mindazt, a mit könyvének helyesebb megértésére szükségesnek tartott, maga mondja el bevezetésében; itten tehát csak az indokokat akarom még megemlíteni, a melyek arra birtak, hogy épen ezen munkát fordítsam.

Nálunk Magyarországban, a mennyire észrevehettem, a fiatalság nem méltányolja eléggé az ókor költői termékeit és emlékeit. Okát könnyen megmagyarázhatni. Csak száraz iskolai feladványokból, és unalmas nyelvtani bonczolgató leczkékből ismer belőlök majd mindent; s mint elmekínzó gyakorlatokat magolja be a görögök eleven képzelete által alkotott gyönyörü meséket. Pedig a mesék megérdemlik, hogy most is

kedveltessenek; hiszen örök ifjuságuk varázsa harmincz századdal daczolt már, és a mély erkölcsi érzés, mely minden szavukat átlengi, az egyszerü szépségek, a melyek legkisebb mozzanataikra is derült fényt árasztanak, nemzedékről nemzedékre meghatották és elbájolták az embereket. A középkor első sötét századaiban a győzelmi mámortól vak-buzgósággá fajult vallásos érzés sem birta népszerűségét megingatni; az ifjak a barátok iskoláiban is mindig tanulták a görög mythologia regéit; Szent-György legendája nem volt képes Perszeuszét elfeledtetni, sem a Nagy Károly és Eteléről szóló mondák az Argonauták vagy a Thészeuszról szólókat. Kingsley ezekhez tér vissza; elhagyja száraz, költőietlen, számító korunkat; elénk vezeti az ókor hőseit, ifjonti tüzükkel és lelkesedésükkel; és felhí bennünket is, hogy tanuljunk tőlök; tanuljunk hideg közönyösségünkből kivetkőzni; tanuljunk tűrni és fáradni, szenvedni és remélni. Lapjait a görög ókor legtisztább szelleme lengi át; szokásai, erkölcsei, hite hiven visszatükröződnek bennök, előadási modorában, nyelvében, magában irályában, a melynek gyönyörü kristályfényét megérteni és átérezni a gyermek is képes, de a melyet méltányolni csak az tud, a ki tanulmányozta, és utánozni megkisérlette.

A mennyire tőlem telt, iparkodtam ezen ragyogó irály bájait magyarul is visszaadni, s általában mentül hűbb és lelkiismeretesebb fordítást eszközölni. Jól tudom, hogy az eredmény törekvéseimnek minden tekintetben nem felelt meg; igényt erre nem is tartok; örülni fogok, ha az olvasó ezen elbeszéléseket nem találandja egészen élvezhetleneknek. Hiszen nem részesülhettem azon szerencsében, hogy kis-koromtól fogva hazámban nevekedve, anyanyelvemet a nagy mesternek, a népnek ajkairól elleshessem, a mi vajmi többet ér a nyelvtanok és írók tanulmányozásánál; s így könnyen megeshetett, sőt kétségen kivűl meg is esett, hogy minden szorgalmam és gondom daczára, az idegen nyelv idomai a fordítás vékony fátyola alól itt-ott előtünnek. Ily hibákért talán nem kemény megrovást, hanem csak szives figyelmeztetést érdemlek, a mit mindenkor hálás köszönettel fogadok.

Pest, 1864.

P. Á.

BEVEZETÉS.

Kedves gyermekeim!

Némelyek közületek hallottak már valamit a régi görögökről; és mindnyájan, mire felnőttök, többet és többet fogtok rólok hallani. Ti fiuk, még talán sok időt fogtok a görög könyvek olvasásával tölteni; ti leányok pedig, ha, nem is fogtok görögül tanulni, bizonyosan sok elbeszélésre fogtok akadni, a melyek a görög történethez tartoznak, és merném állítani, sokat fogtok minden nap látni, a miről fogalmunk sem volna, ha ama régi görögök nem léteznek vala. Alig van jól írt könyv, a melyben görög nevekre és szavakra vagy példabeszédekre ne találnátok; nem sétálhattok valamely nagyobb városon keresztül, hogy görög modoru épületek mellett ne menjetek el; nincsen csinos terem, a melyben görögszobrokat és diszítvényeket ne látnátok, s még a szőnyegzet is a falakon görög rajzokkal van ékesítve; ilyen bámulatos nyomokat hagytak maguk után a görögök az új kornak, a melyben mi élünk jelenleg. S midőn fölnőttök és többet fogtok olvasni, azt fogjátok találni, hogy ama régi görögöknek köszönhetjük a számtan s a mértan elemeit, a földtan- és csillagászatéit; s törvényeinknek, szabadságainknak és államtanainknak alapjait. Szintén nekik köszönhetjük a gondolkodástan alapelveit, úgy a lélektan- és a metaphysikáét is. Ezen kívül nyelvüket oly gyönyörüen müvelték ki, hogy az idegenek saját nyelvük helyett használták; s végre a görög lőn a művelt embereknek nyelve az egész világon, Perzsiától és Egyptomtól egész Spanyol- s Angolországig. Ezért iratott az Uj-Testámentum is görögül, hogy a római birodalom minden népei olvas-hassák és érthessék; úgy hogy a zsidókat kivéve, és a Bibliát, a melyet a zsidók tartottak fenn számunkra, nincsen nép a föld kerekségén, a melynek többet köszönhetnénk, mint ama régi görögöknek.

Egyről nem szabad megfeledkeznetek, s ez az, hogy a „Görög” név nem volt valódi nevük. Ők magukat mindig „Hellén”-eknek hivták; csak később, a rómaiak által neveztettek el görögöknek; mi pedig a rómaiaktól vettük át e nevet. A hellének nem képeztek egyetlen nagy nemzetet, hanem számos törzsre, és egymástól különvált kis államra oszoltak fel; midőn ezen könyvben Minuakról és Athéniekről olvastok, tartsátok emléketekben, hogy ezek mindnyájan különböző törzsei és népei voltak, a nagy hellén fajnak, a kik a mai Görögországban laktak, s a mellette fekvő szigeteken, Kis-Ázsia partjának hosszában, a melyet Ióniának neveztek, a Fekete-tengertől egész Rhódus szigetéig; és később gyarmatokat s városokat alapítottak Szicziliában, déli Olaszországban, a melyet Nagy-Göröghonnak hívtak, és a Feketetenger partjain, Szinopénál, Kertsnél és Szebasztopolnál. Később, Nagy Sándor alatt, a hellének kiterjeszkedtek, és meghódíták Egyptomot, Szyriát, Perzsiát, s az egész keletet. De ez sok századdal történt elbeszéléseim után, mert akkor még nem voltak görögök a Feketetenger partjain, sem Szicziliában, sem Olaszhonban, sehol másutt, mint Göröghonban és Ióniában. És ha a helyeknek neveit, a melyek ezen regékben előfordúlnak, nem ismeritek, szerezzetek

magatoknak valamely földabroszt, és keressétek föl. Kellemesebb lesz a földíratot így megtanulnotok, mint unalmas iskolai könyvekből.

Lássátok, én nagyon megkedveltem ama régi hellèneket: és igen hálátlan is volnék irántuk, ha az oly sok minden után, amit tőlük tanultam, nem szeretném őket. Ugy érzek irántok, mintha testvéreim lettek volna, ámbár sok száz esztendeje már, hogy kihaltak és elenyésztek a föld színéről. S miután majd úgy is tanulnotok kell rólok, akár akarjátok, akár nem, én kivánok első lenni, a ki titeket velök megismertesselek, azért azt mondom: „Jertek ide, gyermekeim, e megáldott ünnepnapon, mikor az Isten minden teremtményei együtt vigadnak, és áldják őt, a ki bennünket a bűn alól megszabadított! Jertek és ismerkedjetek meg régi barátaimmal, a kikkel már sok ideje társalogtam, mielőtt születtetek. Eljöttek ama világból, hol mindnyájan az Istenben élnek, hogy titeket meglátogassanak és hogy nehányat tündér-regéik közől elbeszéljenek nektek, a melyeket kedveltek, mikor még fiatalok voltak, mint ti."

Mert a nemzetek a gyermekséggel kezdik életüket, úgy mint ti, ámbár meglett emberekből állanak. Gyermekek ők a kezdetben, mint ti, - férfiak és nők gyermekies kedélylyel nyiltak és telvék szeretettel és bizalommal, tanulékonyak, és örülnek, ha újat láthatnak, és megismerhetik a csodás tárgyakat, a melyek őket környezik; de sokszor telhetetlenek is és szenvedélyesek, s együgyüek, minők a gyermekek.

E szerint tanulékonyak voltak ama régi görögök, és tanultak is minden néptől köröskörül. A phoeniczіaiaktól eltanulták a hajó-építést, és némelyek azt mondják, hogy a betüket is; az asszyroktól a festészetet, a szobrászatot és az építést fával és kővel; az egyptomiaktól pedig a csillagászatot és sok mást, a mihez ti még nem értetek. Ezért az Isten meg is jutalmazá őket, s a görögöket bölcsebbekké tette a népeknél, a kiktől tanultak vala; mert ő szereti, ha látja, hogy az emberek és gyermekek nyilt szivüek, és hogy tanulni szeretnek; és annak, a ki azt, a mije van, jól tudja használni, többet is ád naponként. Így a görögök bölcsek lőnek és hatalmasak. Költeményeket szereztek, a melyek fenn fognak maradni a világ végéig, és melyeket majd nektek is el kell egyszer olvasnotok, ha nem is görögül, legalább fordításban. Megtanultak azon kívül szobrokat faragni, és templomokat építeni, a melyek fennállanak egész mai napig s a világ csodái közé számíttatnak. Még sok másra is megtanította őket a jó Isten, a mi mostan mind javunkra szolgál.

Mert ne higyjétek azt, gyermekeim, hogy az Isten nem törődött volna a régi görögökkel és őket ne oktatta volna semmire, csupán csak azért, mert pogányok voltak. A Szentírás megmagyarázza nekünk, hogy ez nincs így; de hogy az Isten kegyelme kiterjed minden nemzet fölé, és hogy ő megérti minden népeknek szívét, és segiti minden munkáikat. Ezt mondta szent Pál a régi görögöknek a későbbi időkben, midőn gonoszakká lettek és elfajultak vala, úgy mint azt is, hogy jobban kellett volna cselekedniök, mert mint saját költőik is beszélték, az Istennek voltak magzatjai; s mert a jó Isten helyezte volt őket hazájukba, hogy ottan keressék az Urat és megleljék, míg Ő mindnyájukat segítette.

De a régi görögök, a mint szent Pál nekik azt meg is mondta, elfelejték, a mit az Isten nekik tanított volt; és ámbár az Istennek voltak magzatjai, kő- és fa-bálványokat imádtak, úgy hogy bünbe estek, és gyalázatba, azután pedig igen természetesen, gyávaságba és szolgaságba, míg a gyönyörű földről kipusztultak, a melyet az Isten annyi éveken keresztül tartott vala nekik fenn.

Mert ők, mint minden más nemzet, a mely egyéb emléket is hagyott puszta földhantoknál, kezdetben az egy igaz Istent hitték, a ki az eget és a földet teremtette. De az idő multával, mint minden más nemzet, ugy ők is több istent, vagyis inkább angyalt és szellemet kezdtek imádni, a kik, mint hitték, széjjel laktak országukban. Zeuszt tisztelték, az istenek és emberek atyját, (a kiben az áldott igaz Istennek valamely homályos fogalma még fenmaradt,) és nejét Hérát; Phoebosz Apollót, a napistent, és Pallasz Athénét, a ki a tudományban és a hasznos mesterségekben oktatta az embereket, és Aphroditét, a szépség királynőjét, és Poszeidont, a tenger urát, s Hephaisztoszt, a tüz-királyt, a ki az embereket az érczekkel való bánásmódra tanította meg. Ezeken kivül még a folyamok isteneit tisztelték, és a nemtőket, a kik, az ő képzeletük szerint, a barlangokban, a forrásoknál, az erdők ligeteiben és minden szép vadon tájakon laktak. Tisztelték az Erinnyeket is, a rémítő nővéreket, a kikről azt hitték, hogy a bűnösöket üldözik, míg bűneik ki nincsenek engesztelve. S még sok más ilyen álmaik voltak, a melyekben az egy Isten helyébe számos bálványt állítottak föl maguknak; e mellett istenségeiknek olyan tetteket is tulajdonítottak, a milyeneket elkövetni szégyen és gyalázat volna akármely emberre nézve. Midőn pedig bölcsészeik felszólaltak, és kimutaták, hogy az Isten egy, nem akartak szavaikra hallgatni; de bálványaikhoz továbbá is ragaszkodtak, meg gonosz pogány ünnepeikhez, míg mindnyájan tönkre nem jutottak. De elég ennyi eme szomoru tárgyról.

Az időben azonban, a melyről e könyvecske szól, még nem sülyedtek ennyire. Bálványokat, a mennyire kivehettem, még nem imádtak; a tiz-parancsolat közül megtartották az utolsó hatot, és jól tudták megkülönböztetni, hogy mi jó, mi rosz. Azt hitték még (s ezen hit kölcsönzött nekik bátorságot), hogy az istenek szeretik az embereket, és tanítják őket, és hogy ezek az istenek segedelme nélkül bizonyosan elvesznének. Ebben igazuk volt, a mint tudjuk, talán még nagyobb mérvben, mint gondolták, mert az Isten nélkül semmire sem vagyunk képesek; minden bölcsességünk egyedül csak ő tőle származik.

Azt se higyétek, gyermekeim, mikor ezen könyvet olvassátok, hogy ők amaz időben már tudós emberek lettek volna, s nagy városokban laktak volna, mint később, midőn gyönyörü munkáikat készítették; de képzeljétek őket magatoknak mint falusi népet, a mely majorokban és falakkal kerített falvakban lakott, egyszerűen és szorgalmasan; úgy hogy a leghatalmasabb királyok és hősök maguk főzték ebédjüket, a nélkül, hogy ezt megalázónak tekintették volna, és maguk készítették hajóikat, fegyvereiket, maguk etették és szerelték föl lovaikat; a királynők pedig cselédjeikkel együtt dolgoztak, és a háztartást vezették, fontak, szőttek, varrtak, s maguk szabták saját ruháikat és férjeikét. Úgy, hogy közöttük

nem azért tiszteltek valakit, mert történetesen gazdag volt, de ügyessége, ereje és bátorsága szerint itéltek róla, és a szerint, hogy mit birt végrehajtani. Mert hiszen ők csak meglett gyermekek voltak, de derék és nemes-lelkü gyermekek; közöttük úgy volt, mint mostan az iskolában, a legokosabbik és legerősebbik, ha szegény fiú is, a többinek vezére.

Mig így fiatalok voltak tehát, és egyszerüek, szerették a tündér-meséket, mint ti mostan. Minden nemzetnél így van ez ifjú korában. A mi őseinknek is voltak regéik Eteléről, és fiairól, s Álmosról. Az araboknál is találunk meséket, a melyeknek gyüjteményét „Arab Éjeknek vagy „Ezeregy Éjszaká”-nak nevezzük. A régi rómaiaknál sem hiányoztak a regék; ők azokat „Fabulák”-nak mondták; a régi görögök pedig a magokéit „Mythosz”-oknak nevezik. S amaz elbeszéléseket kivéve, a melyek a keresztény közép-korban irattak, nincsenek tündér-regék, a melyek a régi görögökéivel vetekedhetnének, szépségüket és a bennök rejlő böl-csességet és igazságot tekintve, vagy a melyek inkább buzdítanák a gyermekeket nemes tettekre és bizodalomra az Isten iránt, ki őket amazoknak végrehajtásában segíti.

S miért adtam e könyvnek e czímet: „A hősök”? Azért, mert ez volt a név, a melylyel a hellének a férfiakat illették, a kik bátrak és ügyesek voltak, és többet birtak végrehajtani más embereknél. Kezdetben ez volt e szónak értelme, de idő multával magasabb értelmet nyert és olyan férfiút jelentett, a ki hazájáért valamit tett; olyan férfiut, a ki ama régi időkben, midőn az ország még félig vadon volt, megölte a rémítő vad-állatokat, és a gonosz embereket; fölszárította a mocsárokat, és városokat alapított; és a ki ezért halála után tiszteltetett, mert hazáját boldogabb állapotban hagyta maga után, mint a minőben találta vala. Ilyen férfiut mai napig is magyarul „Hős”-nek nevezünk, és hősiesnek mondjuk azt, a ki szenvedni tud és tűrni, hogy embertársai sorsán javíthasson. Ezt megtehetjük mindnyájan, fiaim és leányaim, egyenlően; és meg is kell tennünk, mert mostanában nagyobb szükség van reá, mint valaha. De hallgassátok meg, mit mondtak a hellének hőseikről, többel mint három ezer évvel ezelőtt. Ezen elbeszélések nem igazak minden részletben, természetesen, még csak félig sem; ti nem is vagytok oly együgyűek, hogy ezt higyjétek; de tanulságuk igaz, igaz örökre, s az ez:

„Tedd a mi jó, és az Isten segítem fog.”

Kingsley Károly.

A görög nevek helyesírását illetőleg, törekedtem azokat, a mennyire lehetséges volt, eredeti görög alakjukban megtartani, vagy legalább a görög hangzást megközelítő betükkel irni. Csak egy pár szónál tettem kivételt, a melynek latin helyesírása és kimondása már határozottan be van fogadva a magyar irodalomba. Különben más-más nehézségek tüntek föl ezen tekintetben szintén minden egyes esetnél, a melyek leginkább onnan származnak, hogy a mi iskoláinkban, úgy mint az angolokéiban is, szokásossá vált a görög regéket római álruhában mutatni föl az ifjaknak.

A HŐSÖK.

I. ELBESZÉLÉS.
PERSZEUSZ.

I. RÉSZ.
PERSZEUSZ ÉS ANYJA MI MÓDON JUTOTTAK SZERIPHOSZBA.

Volt egyszer a régi időben két fejedelem, kik ikrek valának. Nevök Akrísziosz és Prőtosz volt; Argosz kellemes völgyében lakának, messze földön Hellaszban. Termékeny réteket birtak és szőlőket, nyájakat, csordákat és nagy méneseket, a melyek lenn a lernai lápon legeltek, és mindent, amit az ember boldogságára csak kívánhat; és mégis boldogtalanok valának, mert egymás ellenében irígységgel voltak eltelve. Azon percztől fogva, hogy születtek, kezdtek veszekedni, és midőn felserdültek, mindegyikük iparkodott elvenni a másiktól részét a királyságban, s mindent egymagának tartani. Igy először Akrísziosz elhajtá Prőtoszt; ez azután átkelt a tengeren, és idegen király-leányt hozott haza nejéül, segedelmül pedig idegen bajnokokat, kiket kyklópoknak neveztek és viszont elűzte Akrísziosztot; ezután sokáig harczoltak, az ország egyik végétől a másikig, míg a viszály be lőn fejezve, és Akrísziosz Argoszt nyeré a fél országgal, Prőtosz pedig Tírynszt a másik féllel. És Prőtosz kyklópjai Tírynsz körül nagy falakat raktak vágatlan kőből, a melyek mai nap is ott állanak.

És íme látnok érkezett ama kemény szívü Akríszioszhoz, és ellene jósolt, mondván: „Miután te tenvéred ellen támadtál fel, ellened is tenvéred fog feltámadni; és mivel rokonaid ellen vétettél, tenrokonaid által fogsz bünhődni. Leányodnak, Danaenak fia fog születni, és ezen fiunak kezei által fogsz te meghalni, így határozták el az istenek, és ez bizonyosan meg fog történni.”

Erre azután Akríszioszt nagy félelem szállta meg, de azért nem tért vissza a jó ösvényre. Önnön családja ellen volt elébb kegyetlen; most, a helyett, hogy tettét megbánva, szíves lett volna irántuk, mindinkább folytatá kegyetlenkedését. Szép leányát: Danaét elzárá egy üregbe a föld alatt s azt rézzel bélelé ki, úgy hogy senki se közelíthessen hozzá. Igy magát ravaszabbnak vélé az isteneknél; de később majd meg fogjuk látni, valjon meg tudott-e előlök menekülni.

Már pedig megtörtént, hogy idővel Danaenak fia született, olyan szép gyermek, hogy Akrísziosz királyon kívül mindenki megszánta volna; ő neki azonban nem vala szánalma. Danaét és csecsemőjét tudniillik levivé a tengerpartra; egy nagy szekrénybe ülteté őket s azt a tengerbe taszítá, játékául a szeleknek és haboknak, hogy vigyék amerre akarják.

Az éjszaknyugati szél frissen fútt a kéklő hegyekről, végig Argosz kellemes völgyén; ki a nagy tengerre úszott előtte az anya gyermekével, míg a nézők mindnyájan sírtak, kivévén ama kegyetlen atyát: Akrísziosz királyt.

Mindig távolabb úsztak, és a szekrény föl s alá lebegett a habokon, míg a csecsemő alva feküdt anyja mellén; de a szegény anya nem bírt aludni,

hanem őrködött, sírt, és dalolt gyermekének, amint tova úsztak; s a dalt, melyet dalolt, majd egykor ti is meg fogjátok tanulni.

Most túlhaladtak az utolsó kéklő fokon, és kiértek a tenger-síkra; nem volt már semmi körülöttük, mint a habok, az ég, és a szél. De a habok szelidek és az ég tiszta; a szellő pedig gyöngéd és lágy; mert ezek a napok, melyekben Halkyone és Keyx fészkeiket rakják, és soha vész nem zajgatja a kellemes nyári tengert.

S kik voltak Halkyone és Keyx? Elbeszélem nektek, míg a szekrény tova úszik. Tündérleány vala Halkyone, a part gyermeke és a szélé; ő halászlegényt szeretett és hozzá ment nőül, s nem élt a földön boldogabb pár mint ők. De végre Keyx hajótörést szenvede s mielőtt partra úszhatott volna, elnyelték a hullámok. Halkyone látta, mint merül el és elébe veté magát a tengerbe; de hiába. Ekkor a halhatatlanok megszánták mindkettőjüket, és őket két szép tengeri madárrá változtatták át; mostan tehát úszó fészket raknak minden évben, és boldogan lebegnek fel s alá most és mindég a kellemes görög tengeren.

Így elmult egy éj, meg egy nap; hosszu nap volt ez Danaénak; és még egy éj mult el, s még egy nap, míg Danae ellankadt az éhségtől és a sírástól, de még sem tűnt fel semmi föld. Az egész idő alatt a csecsemő pedig nyugodtan szunnyada; végre már a szegény Danae is lehajtá fejét s szintén elszenderült, míg arcza a gyermek arczát érinté.

Rövid idő multával hirtelen felébredett, mert a szekrény dörzsölődött és nyikorgott, és a lég zörrel volt telve. Felnézett; s feje fölött hatalmas kőszálak valának, mind piroslók a leáldozó nap sugaraiban, és körülte szirtek, sziklahátak, repülő tajtékfoltok. Összekulcsolá kezeit és hangosan segítségért kiálta. És amint kiáltott, segélyre talált; fönn a sziklákon magas és deli-termetü férfiú közelített, s csodálkozva nézett le a szegény Danaéra, a ki a hullámok közt hányatott a szekrényben.

Durva darócz-ruhát viselt, fején széles kalapot, mely arczát árnyékolta; kezében szigonyt tartott a halakat felszúrni, vállán pedig vető-háló csüngött; Danae azonban láthatta, hogy ez nem volt közönséges ember, termetéről és járás-módjáról, hullámzó arany-hajáról, s a két szolgáról, kik hátul követték, kosarat hordván halainak. De alig volt ideje megnézni, s már is félretette szigonyát, leszökött a szikláról és hálóját oly biztos kézzel vetette Danae és a szekrény fölébe, hogy azt és őt a csecsemővel veszedelemtől menten húzá fel a szikla-párkányra.

Akkor a halász Danaét kezénél fogva, kiemelé a szekrényből s mondá:

„Ó gyönyörü leányzó, mely különös eset hozott e szigetre ily töredékeny hajóban? Ki vagy s honnét való? Bizonyosan valamely királynak vagy leánya, és eme gyermek több mint halandó emberé!”

És amint szóla, a csecsemőre mutatott; mivel annak arcza úgy ragyogott, mint a hajnali csillag.

De Danae csak lesütve tartá fejét, és zokogva kéré:

„Mondd meg nekem, boldogtalannak, mely földet értem, és milyen emberek közé jutottam!”

Ő pedig felele: „Ezen sziget neve Szeriphosz; én Hellén vagyok, és itt lakom. Polydektesznek, a királynak vagyok testvére; és az emberek Diktysznek hívnak, a halásznak, mert a part halait fogdosom.”

Akkor Danae lábaihoz borula, átfogá térdeit, és mondá: „Ó uram, légy irgalmas egy idegen iránt, kit kegyetlen végzet üzött földedre; hadd éljek házadban mint szolgáló, de jól bánj velem, mert egykoron király-leány voltam, s ime fiam, amint helyesen megjegyzéd, nem közönséges nemzetségből való! Nem leszek én házadnak terhére s nem is fogom a lomhaság kenyerét enni, mert szövésben és fonásban fölülmulom hazámnak minden leányát.”

Többet is szólott volna, de Diktysz közbevágott, fölemelé, és mondá: „Leányom, én agg vagyok, és hajaim őszülnek; nincsen gyermekem, a ki házamat felderítse. Jer tehát velem, leányunk léssz nekem és feleségemnek; ezen csecsemő pedig unokánk lesz. Mert én félem az isteneket, és minden idegen iránt vendégszeretettel viseltetem; tudván, hogy a jótettek, mint a rosszak, mindég visszafordulnak ahhoz, aki cselekszi.”

Így tehát Danae megnyugvék, és haza ment Diktyszszel, a derék halászszal; leánya lőn neki és feleségének tizenöt éven át.

II. RÉSZ.
PERSZEUSZ HOGYAN TETT EGY VAKMERŐ IGÉRETET.

Tizenöt év mult vala el, s a csecsemő már magas ifjuvá nőtt fel és hajóssá; és sok utat tőn áruk után a körül-lévő szigetekre. Anyja Perszeusznak hítta; de a nép Szeriphoszban azt beszélte, hogy ő nem halandó embernek fia, és Zeusz fiának nevezé, a halhatatlanok királyáénak; mert ámbár csak tizenöt esztendős volt, egy fővel volt magasb minden férfiunál a szigeten; és mindnyájuk között ő volt legügyesebb a futásban, a birkózás-, a vivásban, a teke- és lándzsa-vetés- s az evezésben, a hárfázásban, és mindenben, a mi férfihoz illő. - Bátor vala és igazmondó, szelíd és udvarias, mert a jó öreg Diktysz jól nevelte volt; javára is vált az Perszeusznak, hogy úgy cselekedett. Mert most Danae és fia nagy veszedelembe kerültek, és Perszeusznak egész lelki erejére volt szüksége, hogy anyját és önmagát megvédje.

Mondtam már, hogy Diktysz testvére Polydektesz volt, a sziget királya. Nem volt ő igazságos ember, mint Diktysz, hanem kapzsi, ravasz, és kegyetlen. És midőn a szép Danaét meglátá, feleségül kivánta magának. De ez nem akarta, mert nem szerette, és nem törődött senkivel, mint fiával, és fia atyjával, akit hogy valaha viszontláthasson, nem vala reménye. Végre Polydektesz felbőszült s mialatt Perszeusz messze volt a tengeren, elvitte a szegény Danaét Diktysztől, azt mondván: „Ha nőm nem akarsz lenni, rabszolgám léssz.” S így Danae rabszolga lőn, és vizet kelle hordania a kútról és őrölnie a malomban; talán meg is verték, és nehéz lánczokkal terhelték, mert nem akart ama kegyetlen királyhoz

férjhez menni. De Perszeusz messze volt a tengeren túl, Számosz szigetében, kevéssé gyanítva, hogy anyja miként eped azalatt bujában.

Megtörtént egy napon Számoszban, hogy míg a hajóra árukat raktak fel, Perszeusz egy kis erdőben sétált, s hogy a nap hevét kikerülje ott leült a gyepre és elszunnyadott. És amint aludt, különös álom lepte meg, a legkülönösebb álom, melyet életében álmodott.

Az erdőn keresztül egy hölgy közeledék hozzá, magasabb nálánál vagy akármely halandónál, de igen szép; nagy szürke szemekkel, a melyek tiszták voltak és áthatók, de mindamellett csodásan gyöngédek és szendék. Fején sisak volt, kezében lándzsa. Vállán pedig, hosszu kék ruhája fölött, egy kecskebőr csüngött, a mely egy hatalmas réz-paizst tartott fenn, fénylőt, mint a tükör. Ottan állt ő s az ifjura nézett tiszta szürke szemeivel; és Perszeusz látta, hogy szempillája nem mozdult, sem maga a szem, hanem egyenesen át meg át nézett rajta, be egész a szivébe, mintha lelke minden titkát látta volna, és mindent tudott volna, amit valaha gondolt vagy óhajtott azon naptól fogva, melyen született. És Perszeusz lesüté szemeit a földre, reszketve s elpirulva, midőn a csodálatos hölgy így szólalt meg:

„Perszeusz, neked egy megbizatásomat kell teljesítened.”

„Ki vagy te, asszonyom? És nevemet hogyan ismered?”

„Pallasz Athéne vagyok; én ismerem minden ember szivének gondolatait és megtudom különböztetni férfiuságukat és alávalóságukat. Az agyaglelküektől elfordulok; ők meg vannak áldva, de nem én általam. Kényelmükre híznak, mint a juhok a legelőn, és eszik azt, amit nem vetettek, mint az ökör az istálóban. Gyarapodnak és terjeszkednek, mint a bürök a földön; de mint a bürök a földön, nem nyujtanak árnyékot az utasnak; és mikor érettek, a halál learatja őket, és lemennek szeretetlenül a pokolba; nevük pedig elhangzik az országban.

De a tűzlelküeknek több tüzet adok, és azoknak, a kik férfiasak, erőt adok nagyobbat mint emberit. Ezek azután a hősök, fiai a halhatatlanoknak; és áldva vannak, de nem úgy, mint az agyaglelküek. Mert én előre üzöm őket, különös utakon, Perszeusz, hogy a Titánokkal küzdjenek meg, és a szörnyekkel, az istenek s az emberek elleneivel. Kétségen és szükségen, veszedelmeken és csatákon hajtom őket keresztül; némelyek közülök megöletnek ifjuságuk virágában, s ki sem tudja: miként vagy mikor; mások nemes hírnevet nyernek, és szép, erőteljes aggkort; de hogy utóbb mi lesz belőlök, azt én nem tudom, és nem is tudja senki, csak Zeusz, az istenek és az emberek atyja. Mondd nekem most Perszeusz, az emberek e két neme közül melyiket tartod áldottabbnak?”

Erre Perszeusz bátran felele: „Jobb meghalni az ifjuság virágában, nemes hírnév megnyerésének kilátásával, mintsem kényelmünkre élni juhokként s szeretetlenül meghalni és dicstelenül.”

Akkor elmosolyodék ama különös hölgy, magasra emelé a rézpaizst, és kiáltá: „Nézz ide Perszeusz, mersz-e ilyen szörnynyel szembeállni s azt megölni, hogy fejét ezen paizsra tehessem?”

A paizs tükrében egy arcz tünt fel; és a mint Perszeusz reá nézett, megfagyott a vére. Gyönyörű nő feje volt az; de arcza sápadt mint a halál, és szemöldei örök fájdalomban húzódtak össze; ajkai vékonyak voltak és keserüek mint a kigyóéi; haj helyett pedig viperák környezték halántékait, kilövellve hasított nyelveiket; míg feje körül szárnyak lebegtek, mint a saséi, és mellén az összekulcsolt kezeken réz-karmok fénylettek.

Perszeusz szemlélte egy ideig s azután mondá: „Ha van a földön valami ilyen rettenetes és csúf, nemes tett volna azt megölni. Hol találhatom meg a szörnyeteget?”

Arra a különös hölgy ujra elmosolyodék, mondván: „Még nem; nagyon ifju vagy még, és nagyon járatlan; mert ez Medúza, a Gorgon, a szörnyeteg-fajzatnak anyja. Térj vissza haza és végezd a munkát, mely tégedet ott vár. Férfiasan kell magadat ott viselned, mielőtt érdemesnek találhatnálak arra, hogy a Gorgont felkeresni elinduljál.”

Perszeusz még szólott volna, de a különös hölgy eltünt, és ő felébredt; és íme, ez álom volt! De ama rettenetes nő arczát Perszeusz éjjel s nappal mindég maga előtt látta, a viperákkal, melyek feje körül tekerődztek.

Így tehát hazatért és mikor Szeriphoszba ért, a legelső amit hallott, az volt, hogy anyja rabszolga Polydektesz házában.

Dühében fogait csikorgatva ment a király palotájába, keresztül a férfi- és nőszobákon, és úgy keresztül az egész házon, (miután nem volt senki, aki útját merte volna állani, olyan rémítő volt ő, és olyan délczeg,) míg anyját a földön ülve találta, a kő-kézimalmot forgatva, és sírva, amint forgatta. Erre ő felemelé, megcsókolá, és kérte, hogy kövesse s jőjjön el vele. De mielőtt a szobából távozhattak volna, bejött Polydektesz bőszülten. És amint Perszeusz meglátta, neki rohant úgy, amint a kutya neki rohan a vadkannak... „Gonosztevő és kényur!” - kiáltá - „ez-e tiszteleted az istenek iránt, és könyörületed az idegenek és özvegyekhez? Halál reád!” S nem lévén kardja, felkapta a kő-kézimalmot, és felemelé, hogy vele szétzúzza Polydektesz fejét.

De anyja hozzá simult, kiáltván: „Ó fiam, idegenek vagyunk és tehetetlenek ez országban s ha a királyt megölöd, a nép mind ránk támad és elveszünk mindketten.”

A jó Diktysz is, aki azalatt jött volt be, kéré: „Emlékezzél meg, hogy ő testvérem. Emlékezzél meg, hogyan neveltelek és tanítottalak, mint tulajdon fiamat, és kegyelmezz meg neki, az én kedvemért.”

Akkor Perszeusz lebocsátá kezét, és Polydektesz, ki az egész idő alatt gyáván remegett, mert tudta, hogy nincsen igaza, Perszeuszt és anyját ki hagyta menni.

Perszeusz anyját Athéne templomába vezette, ottan pedig a papnő őt egyik templomszolgálóvá tette; mert tudták, hogy ott biztosságban lesz, és hogy az oltártól még Polydektesz sem merné elrabolni. Perszeusz, a jó Diktysz és felesége eljöttek oda mindennap őt meglátogatni; míg Polydektesz nem tudván erővel elérni, amit akart, rosz szivében tanakodott, hogyan érhetné el ravaszsággal.

Hiszen bizonyosan tudta, hogy Danaét soha nem kaphatja vissza, míg csak a szigeten marad Perszeusz; ármányt forralt tehát, a melylyel tőle megmenekülhessen. És kezdetben úgy tette magát, mintha Perszeusznak megbocsátott s Danaét elfelejtette volna; úgy hogy egy ideig minden oly csendesen folyt, mint egykor.

A legközelebbi alkalommal azután nagy lakomát hirdetett s erre a főembereket, birtokosokat és ifjakat a szigeten mind meghivta, közöttök Perszeuszt is, hogy mindannyian hódoljanak neki, mint királyuknak, és vegyenek részt a lakomán termében.

A kitüzött napon eljöttek mindnyájan; és amint szokásos volt azon időben, minden vendég ajándékot hozott magával a királynak; az egyik lovat, a másik szövetet, vagy kardot; és aki jobbat nem hozhatott, hozott egy kosár szőlőt vagy vadat; de Perszeusz mitsem hozott, mert nem volt mit hoznia, csupán csak szegény hajóslegény lévén.

Szégyenlette azonban ajándék nélkül menni a király elébe: és büszkébb volt, mintsem hogy Diktyszt arra kérte volna, hogy kölcsönözzön neki. S így szomoruan állott az ajtóban, nézve a gazdagokat, hogyan mentek be; és arcza elpirult, amint reá mutattak s egymásnak sugták: „Mi adni valója van eme lelencznek?”

Épen ez volt az, amit Polydektesz akart; és amint meghallotta, hogy Perszeusz künn áll, behivatta magához s lenézéssel kérdezé minden urak előtt: „Nem vagyok-e királyod, Perszeusz, és nem hivtalak-e meg a lakomára? Hol van hát ajándékod?”

Perszeusz elpirult és habozott, míg köröskörül a kevély urak mind nevették és némelyek nyiltan gúnyolni kezdék: „Ezen ficzkó a partra vettetett itten, mint valamely darab fa, és mégis büszkébb, mintsem hogy ajándékot hozna királyának.”

„És ámbár nem tudja, ki az atyja, elég hiú megengedni, hogy a vén kofák Zeusz fiának nevezzék.”

És így tovább, míg a szegény Perszeusz szégyenében dühös lőn, és alig tudva mit beszél, fölkiálta: - „Ajándékot! kik vagytok ti, a kik ajándékról szóltok? Meglátjátok, nem hozok-e nemesebbet, mint ti mindnyájan együttvéve!”

Igy szóla kérkedve; de mégis érzé szivében, hogy egymaga bátrabb volt mindazon gunyolódóknál, és képesebb dicső tettet véghez vinni.

„Halljuk! Halljuk a kérkedőt! mi lesz az majd?” kiálták mindnyájan, hangosabban kaczagva mint előbb.

Akkor számoszi álma villant fején keresztül és hangosan kiáltá: „A Gorgon feje!”

Meg volt félig döbbenve, mikor e szavakat kimondá, mivel mindnyájan még hangosabban kaczagtak, mint valaha; és Polydektesz leghangosabban közöttök:

„Megigérted, hogy nekem elhozod a Gorgon fejét? Ne lássalak nélküle ezentúl a szigeten! Eredj!”

Perszeusz fogait csikorgatta dühében, mert látta, hogy kelepczébe esett; de igérete nyomta lelkét és szó nélkül távozott.

Lement a sziklához, nézett a széles kék tengeren át, és elgondolta: valjon igaz volt-e álma; lelke keservében így imádkozék:

„Pallasz Athéne, igaz volt-e álmam? És meg fogom-e a Gorgont ölni? Ha arczát valóban te mutattad nekem, ne engedd, hogy meggyaláztassam, mint hazug és kérkedő. Vakmerően és bőszülten igértem; de ügyesen és kitartón fogok cselekedni.”

De nem jött felelet, sem semmi jel, sem mennydörgés, sem bármely tünemény, még felhő sem az égen.

És háromszor felkiálta sírva Perszeusz: „Vakmerően és bőszülten igértem; de ügyesen és kitartón fogok cselekedni.”

Ekkor távol a tenger felett megpillanta egy kicsiny fehér felhőt, fénylőt mint az ezüst. És ez haladott feléje, közelebb és közelebb, míg szemei kápráztak a fénytől.

Perszeusz bámult ama különös felhőn, mert nem volt más felhő az ég egész kerületén; és reszketett, amint az alant a sziklához közeledett. És amint hozzá ért, szétomlott, felnyilt, és benne Pallasz Athéne tünt fel, úgy amint őt álmában látta volt Számoszban s mellette egy ifjú, fürgébb, mint a szarvas, akinek szemei fénylettek, mint a szikra. Oldalán gyémánt-szablya függött, az egész egyetlen tiszta drágakőből, és lábaira arany saruk voltak kötve, a melyeknek sarkaiból élő szárnyak nőttek ki.

Élesen pillantanak Perszeuszra, s meg sem mozditák szemeiket; feljöttek a sziklán feléje, gyorsabban mint a csüllő, s még sem mozditák lábaikat; a szellő sem lebegtette öltönyeiket tagjaik körül; csak az ifjú lábain remegtek a szárnyak, mint a sólyoméi, mikor a szikla fölött lebeg. És Perszeusz imádva borult le, mert tudta, hogy nagyobbak az embernél.

De Athéne előtte állt, és szeliden szólott hozzá, biztatva, hogy ne féljen.

„Perszeusz”, mondá, „az, aki egy kisértést kiáll, ez által még erősebb kísértésre lesz érdemes. Szembeszálltál Polydekteszszel, s ezt emberül tevéd. Mersz-e szembeszállni Medúzával, a Gorgonnal?”

Perszeusz felele: „Kísérts meg; mert mióta Számoszban hozzám szóltál, új lélek szállta meg szívemet és szégyelném magamat nem merni megtenni azt, amit meg tudok. Mutasd meg tehát, hogyan teljesíthetem.”

„Perszeusz” mondá Athéne „gondold meg jól, mielőtt megkisérted; mert eme tett hét évi utat igényel, a melyben hiába bánod meg elhatározásodat; s nem fordulhatsz vissza, sem nem szökhetel el, hanem ha szíved elhágy, meg kell halnod az Alaktalan Földön, hol ember soha nem fogja a csontjaidat meglelni.”

„Jobb az úgy, mint itten haszontalan s lenézve élni” viszonzá Perszeusz. „Mondd tehát meg nekem, mondd csak meg, szép és bölcs Istennő, oly kegyes és leereszkedő, mi módon hajthatom végre csak ezen egy tettet; azután, ha kell, hadd haljak meg!”

Erre Athéne mosolyga és szóla:

„Légy türelemmel, és figyelj; mert ha szavaimat elfelejted, bizonyosan meghalsz. Éjszak felé kell menned a hyperboreiak országába, a kik túl a sarkon laknak, ahol a hideg éjszaki szél ered, míg a három Ősz Nővért megtalálod, kiknek közösen csak egy szemük és egy foguk van. Tőlök kell megtudnod az utat a Nemtőkhöz, az Esti Csillag leányaihoz, kik az aranyfát tánczolják körül, az atlanti szigeten a nyugaton. Azok majd megmondják neked az utat a Gorgonhoz, hogy őt megölhesd, ellenségemet, az óriási szörnyetegek anyját. Egykoron leány volt, gyönyörű mint a hajnal, míg gőgjében vétket követett el, a melyre a nap elrejté arczát; és azon naptól fogva haja viperákká vált s újjai saskarmokká; szive szégyennel tölt meg és boszusággal s ajka keserű méreggel; szeme oly rettenetes lőn, hogy megkövesül, aki rápillant; gyermekei az aranykardu óriás, és a szárnyas-ló; unokái pedig Echidna a varázskígyó, és Geryon, a háromfejü zsarnok, a ki csordáit a pokol csordái mellett legelteti. Így tehát ő testvérévé vált a Gorgonoknak, Stheinónak és Eurytének, az iszonyatosoknak, a tengeri királyné leányainak. Azokhoz ne nyúlj, mert halhatatlanok; de hozd el nekem egyedül Medúza fejét.”

„S el is hozom!” - kiálta Perszeusz - „hanem hogy kerüljem ki szemeit? Nem fog-e engem is kővé fagyasztani?”

„Vedd ezen fényes paizst” - monda Athéne; - „és mikor közel érsz hozzá, ne reá nézz, hanem alakjára a rézpajzson, így biztosan vághatsz neki. És mikor fejét leütötted, arczodat elfordítva, göngyöld be a kecskebőr ránczaiba, a melyen a paizs függ. Amaltheiának, az Aegisztartó dajkájának bőrébe. Így biztosan hozod nékem haza, és hírnevet nyersz magadnak, és helyet a hősök közt, kik a halhatatlanokkal együtt lakomáznak a csúcson, hol semmi szél nem fú.”

Ekkor Perszeusz monda: „Megyek, habár meg is halok az úton. De hogyan juthatok hajó nélkül a tengeren át? és ki fogja útamat vezérelni? És ha megtaláltam őt, hogyan öljem meg, ha pikkelyei vas és réz?”

Arra megszólamla az ifjú: „E saruim keresztül fognak vinni a tengeren, mint egy madarat, a hegyeken és völgyeken át, úgy mint engem is napestig hordanak; mert én Hermesz vagyok, a messzehírű Argoszölő, a halhatatlanok küldöttje, a kik az Olymposzon laknak.”

Ekkor Perszeusz imádva borúla le, míg az ifjú ismét megszólalt:

„A saruk maguk vezérlendik útadat; mert isteniek, és nem tévedhetnek el; és ezen szablya maga, az Argoszölő, meg fogja őket ölni, mivel isteni, és második vágásra nem szorul. Kelj föl, kösd és övezd föl s indulj.”

Perszeusz fölkelt tehát; felköté a sarukat és felövedzé a kardot.

És Athéne kiálta: „Ugorjál hát le a szikláról s menj!”

De Perszeusz maradozott.

„Nem szabad-e anyámtól elbucsuznom, és Diktysztől? És nem szabad-e égő áldozatot hoznom neked és Hermesznek, a messzehírű Argoszölőnek, és Zeusz atyának fönt?”

„Nem szabad anyádtól elbucsuznod, nehogy sirásán szived meglágyuljon. Megnyugtatom őt és Diktyszt, míg visszatérsz békében. Sem égő

áldozatot ne hozz az olympiaknak, mert Medúza feje lesz áldozatod. Ugorjál és bízzál a halhatatlanok fegyverzetében.”

Akkor Perszeusz lenézett a sziklárói és elborzadt; de szégyenlette félelmét mutatni. Aztán Medúzára gondolt, és a hírre, mely várja; aztán leugrott az üres légbe.

S íme, a helyett hogy esett volna, lebegett, és állott s szállott a levegőég hosszában. Visszanézett, de Athéne eltünt vala, és Hermesz is; a saruk pedig mindég éjszaknak vitték, úgy mint a daru repűl, amely a tavaszt az Isztrosz lápjai felé követi.

III. RÉSZ.
PERSZEUSZ HOGYAN ÖLTE MEG A GORGONT.

Így Perszeusz útnak indult, száraz lábbal haladván el föld és tenger fölött; szive hangosan és örömmel dobogott, mert a szárnyas saruk minden nap hét napi uton vitték. És elment Kithnosz, majd a kellemes Kykládok mellett Attikába; azután, elhagyva Athént, Thébát és a kopaiszi tavat, fölment a Kephisszosz völgyén, és át az Oeta és Pindosz csúcsain, és a gazdag thesszáli rónák felett; míg a verőfényes görög dombok mögötte elmaradtak, előtte pedig az éjszak sivatagjai feküdtek. Azután elhagyta a thrák hegyeket és sok barbár népet, Paeonokat, Dardanokat és Triballokat, míg az Isztrosz folyamhoz ért, s a puszta szittya rónákhoz. Az Isztroszon száraz lábbal kelt át, és tova ment el a lápok s mocsárok közt, a rideg éjszak-nyugot felé, nem fordulván sem jobbra sem balra; míg az Alaktalan Országhoz ért, és a helyhez, a melynek nincsen neve. Hét napig ment rajta keresztül, oly ösvényen, melyet kevesen nevezhetnek meg; mert aki ott volt, legkevésbbé szereti említeni, és aki álmaiban tér oda vissza, örül mikor felébred; míg az örökké-tartó éj széléhez ért, ahol a lég pehelylyel volt telve, és a föld jeges-kemény; ott végre megtalálta a három Ősz Nővért, a fagyos tenger partjainál, fejeikkel bólogatva egy tengerhordta fehér fadarabon, a hideg fehér téli hold alatt; s ők csendesen ez éneket dörmögték együtt: „Miért voltak a régi idők jobbak, mint az ujak.”

Nem volt körülöttük élő lény, nem egy légy, nem egy moha a sziklákon. Sem fóka, sem csüllő nem mert közeledni, nehogy a jég megragadja karmaival. A hullámzat habbá tört szét a parton, de hópelyhekben esett vissza, dérrel lepve el a három Ősz Nővér haját, és a csontokat a jégszirten fejeik fölött. Szemüket egyike a másikának nyujtotta, de mind a mellett nem birtak látni; fogukat is egymásnak nyujtották, de mind a mellett nem birtak enni; ott ültek a hold tele fényében, de még sem melegültek sugaraitól. S Perszeusz szánta a három Ősz Nővért, de ők nem szánták magukat.

Azért így szólt: „Tiszteletre méltó anyák, a bölcseség az aggkornak leánya; tinektek, e szerint, sokat kell tudnotok. Ha lehet mondjátok meg nekem az utat a Gorgonhoz.”

Akkor az egyik kiálta: „Ki ez, a ki aggkort hány szemünkre?” S egy másik: „Ez az emberfiak egyikének hangja.”

És ő: „Nem gúnyolom, hanem tisztelem aggságtokat; egyike vagyok az emberek és hősök fiainak. Az Olymposz uralói küldtek hozzátok, megkérdezni az utat a Gorgonhoz.”

Arra az egyik: „Új urak székelnek az Olymposzon, s ami új, mind rosz.” És egy másik: „Gyűlöljük uralóitokat és a hősöket s az emberfiakat mind. Mi a Titánok rokonai vagyunk, és az Óriásokéi, s a Gorgonokéi, és a mélység régi szörnyeéi.” És a harmadik: „Ki eme vakmerő és szemtelen ember, a ki világunkba hivatlan tolakodik be?” És az első: „Oly világ, mint a miénk, soha nem volt, soha nem lesz; ha megengedjük, hogy lássa, elrontja az egészet.”

Erre az egyik felkiáltott: „Ide a szemmel, hogy láthassam;” a másik pedig: „Ide a foggal, hogy megmarhassam.” De Perszeusz, midőn látta, hogy eszelősök és gőgösek, s hogy az emberfiakat nem szeretik, felhagyott szánalmával s magában mondá: „Éhes embernek sietni kell; ha szavakat váltva, itten sokáig maradozom, éhen halok.” Azután közel állott hozzájok, és nézte, amíg a szemet kézről kézre adták. És amint maguk körül tapogatództak, csendesen kitárta kezét, míg egyik a szemet belé adta, azt gondolván, hogy nővérének keze. Akkor visszaugrott, nevetett és kiáltá:

„Kegyetlen dölyfös vén asszonyok, szemetek nálam van; én pedig a tengerbe vetem, ha az utat a Gorgonhoz meg nem mondjátok, és meg nem esküdtök, hogy igazságot mondtok.”

Arra sirni kezdtek, fecsegtek, és pöröltek, de hiába; meg kellett mondaniok az igazat, ámbár mikor megmondták, Perszeusz alig tudott eligazodni.

„Délfelé kell menned” mondák, „esztelen fiu, a nap csunya verőfényébe; míg Atlaszhoz érsz, az óriáshoz, ki az eget és a földet egymástól szétválasztva tartja. Ottan kérdezd leányait, a Heszperidákat, a kik fiatalok és esztelenek mint ten-magad. Most pedig add vissza szemünket; mert a többit mind elfelejtettük.”

Így tehát Perszeusz visszaadá szemüket; de a helyett, hogy használták volna, bólintottak, elaludtak, és jégdarabokká váltak; míg feljött az ár, és elmosta őket mind. És azóta örökké fel s alá úsznak, mint jéghegyek, sírva, mikor a napfénynyel találkoznak, és a termékeny nyárral, s a meleg déli széllel, melyek az ifju sziveket örömmel töltik el.

Perszeusz azonban délfelé szállott, a havat és a jeget hátrahagyva; el a Hyperboreaiak szigete és az ónszigetek mellett, a hosszú ibéri part fölött; míg a nap mindig magasabbra és magasabbra emelkedett ki a tiszta nyári tengerből. És a csüllők s a tengeri galambok örömest röpködtek feje körül, és hívták, hogy álljon meg, játszék velük; a delphinek felbuktak a tenger szinére, amint mellettök elszállt, ajánlkozva, hogy hátukon viendik. Éjjente pedig a tengeri nemtők danoltak édesdeden, és a Tritonok fújták meg kagylóikat, amint Galathéa királynéjuk körül játszadoztak gyöngycsiga kocsijában. Naponként magasabbra emelkedett a nap, s gyorsabban szállt alá a tengerbe éjjel, és gyorsabban ki a tengerből

hajnalban; azalatt Perszeusz a habokat érintette szálltában, mint a csüllő, s lábai soha sem nedvesedtek meg; hullámról hullámra szállott tova, s tagjai soha nem fáradtak el; míg távol messzeségben hatalmas hegyet pillantott meg, piroslót a leáldozó napban. Lábai erdőkkel voltak takarva, feje felhőkoszorúban; Perszeusz tudta, hogy ez Atlasz, aki az eget és a földet egymástól szétválasztva tartja.

A hegyhez ért, partra szökött, és fölfelé vándorolt, kellemes völgyek és vizesések, magas fák s idegen harasztok és virágok között; de füst egy völgyből sem emelkedett, s nem látott házat, sem más emberi nyomot.

Végre édes dalhangokat hallott, és gyanította, hogy elért a nemtők kertjéhez, az Esteli Csillag leányaiéhoz.

Mint csalogányok énekeltek ők a bokrok között és Perszeusz megállt, hogy éneküket hallhassa; de a szavakat, melyeket mondtak, nem birta megérteni sem ő, sem senki utána sok századokig. Így előre lépett, s látta, hogyan tánczoltak, egymásnak kezet nyujtva, a bűvös fa körül, mely arany gyümölcsei alatt meghajlott; a fatörzs körül pedig a sárkány tekergődzött, a vén Ládon, az álom-nélküli kígyó, a ki örökké ott fekszik, hallgatva a leányok dalát és pislogva s őrködve száraz, fénylő szemekkel.

Ekkor Perszeusz megállt, nem mintha a sárkánytól rettegne, de mivel szégyelte magát a szép leányok előtt; mikor ezek meglátták, ők is megszüntek tánczolni, és remegő hangon kérdezték:

„Ki vagy? Heraklesz vagy-e, a hatalmas, aki el fog jönni, hogy kertünket kifoszsza, és elvigye arany-gyümölcseinket?” S ő felele:

„Nem vagyok én Heraklesz, a hatalmas, sem nem kivánom arany-gyümölcsötöket; de mondjátok meg, bájos Nemtők, az ösvényt, mely a Gorgonhoz vezet, hogy utamat folytathassam és őtet megölhessem.”

„Nem még, nem még, szép fiú; jer, tánczolj velünk a fa körül a kertben, mely telet nem ismer, a napnak és a déli szellőnek hazájában! Jer ide, játszál velünk egy darabig; magunkban tánczoltunk itten már egy év-ezredig; szivünk elfáradott epedésben egy játszótársért; azért jer, jer, jer!”

„Nem tánczolhatok veletek, szép leányok, mert teljesítenem kell, amit a halhatatlanok reám bíztak. Azért mondjátok meg nekem az utat a Gorgonhoz, nehogy eltévedjek és a habokba veszszek.”

Felsóhajtottak erre és sírva felelék:

„A Gorgonhoz! Ő kővé fagyaszt téged!”

„Jobb hősként meghalni, mint ökörként élni az istállóban. Fegyvereket kölcsönöztek nekem a halhatatlanok, észt is adnak majd, hogy hasznukat vehessem.”

Erre ismét felsóhajtottak és felelék:

„Ha már vesztedre törsz, szép fiú, legyen úgy. Nem ismerjük az utat a Gorgonhoz, de megkérdezzük Atlaszt, az óriást fent a hegycsúcson, atyánk testvérét, az ezüst Esteli Csillagét. Ott ül ő a magasban és átnéz a tengeren s messze be az Alaktalan Országba.”

Fölmentek tehát a hegyre, nagybátyjukhoz, Atlaszhoz, és Perszeusz velük ment föl. Az óriást térdepelve találták, amint az eget és a földet egymástól szétválasztva tartotta.

Kérdezték s ő szeliden felelt, a tengerpartra mutatva hatalmas kezével: „Látom a Gorgonokat fekve távol szigeten; de emez ifjú soha sem közeledhetik hozzájok, ha nem birja a sötétség kalapját, mely láthatatlanná teszi azt, aki viseli.” Erre Perszeusz felkiálta: „Hol van ezen kalap, hogy megtalálhassam?”

De az óriás elmosolyodék: „Nincsen halandó, a ki azt élve megtalálhassa, mert Hádesz mélyeiben fekszik, a halottak országában. De unokahugaim halhatatlanok; ők felhozzák számodra, ha egyet igérsz nekem, és szavadat megtartod.”

Perszeusz igért, s az óriás szóla: „Mikor Medúza fejével majd visszatérsz, a gyönyörű szörnyet meg fogod nekem mutatni, hogy érzékemet és lélekzetemet elveszítsem, és örökre kővé váljak; mert fárasztó munka ez nekem, szétválasztva tartani egymástól az eget és a földet.”

Ezt Perszeusz megigéré; s a legidősebb a Nemtők közül lement egy sötét barlangba a sziklák közé, melyből füst és mennydörgés jött föl, mert egyike volt a Pokol ajtainak.

Akkor Perszeusz és a Nemtők leültek hét napig, és remegve várták, míg a Nemtő megint feljött; arcza halvány volt, szemei pedig kápráztak a fénytől, mert sokáig maradt volt az ijesztő sötétben; de kezében tartá a bűverejü kalapot.

Ezután a Nemtők mindnyájan megcsókolták Perszeuszt és sokáig sírtak érette; de ő türelmetlen volt elmenni. Végre fejére tették a kalapot s ő eltünt szemeik elől.

Láthatlanul ment tova, bátran, sok csúnya látványt elhagyva, messze az Alaktalan Ország közepébe, az Óczeán folyamain túl, a szigethez, hol hajó nem evez, hol sem nap nincs, sem éj, hol semmi sincs a maga helyén, hol semminek nincsen neve; míg végre a Gorgonok szárnyainak suhogását hallotta, és rézkarmaik csillogását látta; s ekkor tudta, hogy ideje már megállani, nehogy Medúza kővé fagyaszsza.

Kis ideig gondolkozott magában, és visszaemlékezett Athéne szavaira. Magasra emelkedett a levegőbe, és a paizs tükrét feje fölé tartván, fölnézett belé, hogy mindent láthasson, ami alatta volt.

És látta a három Gorgont alva, roppantokat, mint az elefántok. Tudta, hogy nem láthatták, mivel a sötétség kalapja takarta; mégis remegett, midőn közel hozzájok leereszkedék; réz-karmaik oly rettentően fénylettek.

Ketten a Gorgonok közül ocsmányok valának, mint a disznók, és mély álomba merülve feküdtek ott, minő a disznó álma, kiterjesztve hatalmas szárnyaikat; Medúza ellenben nyugtalanul ide s tova hánykolódék, és amint hánykolódott, Perszeusz megszánta, olyan szépnek látszott, és olyan búsnak. Tollazata a szivárványhoz vala hasonló, és arcza a Nemtők arczához; csak szemöldei voltak összehúzva, s ajkai összenyomva az örökkétartó gond és fájdalomtól; hosszú hattyu-nyaka pedig oly fehéren

tündöklött a tükörben, hogy Perszeusz átalt lecsapni, és mondá: „Ah, bárcsak testvérei valamelyike volna!”

De amint nézé, a viperafejek fürtjei között felébredtek, és kipillantottak fényes, száraz szemeikkel, és fogaikat mutatva sziszegtek; Medúza pedig amint hánykolódék, hátraveté szárnyait, s réz-karmai kilátszottak; Perszeusz látta, hogy minden szépsége mellett utálatos volt, és mérges mint a többi.

Ekkor lejött, és bátran oda lépett; szilárdul tükrébe nézett, és egy nagyot vágott Herpével; nem is kellett másodszor vágnia. Ezután a fejet a kecskebőrbe takarta, szemeit elfordítva, és magasan szökött föl a légbe, gyorsabban mint valaha.

Mert amint Medúza holtan a sziklákra rogyott, szárnyai és karmai megcsördültek; két utálatos nővére felébredt, és halva látta őt feküdni.

Sikoltva ugrottak föl a légbe és keresték a tettest. Háromszor röpültek köröskörül, mint a sólyom, a ki a gémet keresi; és háromszor szagláltak körül, mint a kopók, a kik a szarvast nyomozzák. Végre megtalálták a vérnyomot; egy pillanatig megálltak, hogy meg legyenek győződve, azután pedig előre rohantak félelmes üvöltéssel, míg a szél rekedten zúgott szárnyaikban.

Előre rohantak, csapkodva s szárnyaikat kiterjesztve, mint a sas a nyúl után; és Perszeusz vére megfagyott ereiben, minden bátorsága mellett, amint őket üvöltve látta közeledni, s felkiálta: „Vigyetek most jól, derék saruk, mert a halál kopói vannak sarkamban!”

És jól is vitték a derék saruk, magasan, a felhőkön és napfényen keresztül, a partnélküli tengeren át; és gyorsan követték a halál kopói, amint szárnyaik suhogását a szél hozta. De a suhogás mindig halkabb s halkabban jött a széllel, és szavuk üvöltése elhalt; mert a saruk gyorsabbak voltak még a Gorgonoknál is, úgy, hogy alkonyatkor távol elmaradtak volt, két fekete pont a déli égen, míg a nap leáldozott, és Perszeusz őket többé nem látta.

Azután megint eljött Atlaszhoz és a Nemtők kertjéhez; midőn az óriás őt jönni hallotta, felnyögött, és mondá: „Teljesítsd igéretedet.” Akkor Perszeusz elébe tartá a Gorgon fejét, és Atlasz pihenést talált minden munkájától, mert kőszirtté vált, mely örökre alszik, messze a fellegek fölött.

Azután Perszeusz a Nemtőket köszönté, s tőlük kérdezte: „Mely úton menjek haza, mert nagy körutat tettem jövet.”

Ők pedig sírtak és kiálták: „Ne menj többé haza, hanem maradj itt és játszál velünk, magányos leányokkal, a kik mindörökre távol lakunk az istenek- és emberektől.”

De ő megtagadta; így megmondták neki útját, és szólának: „Vedd magaddal eme bűvös gyümölcsöt, a melyből ha egyszer eszel, hét napig nem fogsz megéhezni. Mert keletnek s mindég keletnek kell tartanod, a szomorú lybiai part felett, melyet Pozeidon Zeusz atyának adott, mikor keresztül törte a Boszphoroszt s a Helleszpontot, és vízbe fullasztotta a

bájos lektóni földet. És Zeusz ezen földet cserébe vette, igaz alkuval, sok, sok rosz földet kevés jóért; s mai napig pusztán és míveletlenül fekszik, kavicscsal telve, sziklákkal és homokkal.”

Azután megcsókolák Perszeuszt, s sírtak érette; ő pedig leszökött a hegyről és tova szállt, mindég kisebbedve és kisebbedve, mint a tengeri csüllő, el és ki a tengerre.

IV. RÉSZ.
PERSZEUSZ HOGYAN JÖTT AZ AETHIÓPOKHOZ.

Így Perszeusz tova röpült éjszak-kelet felé, sok mértföldnyi tenger fölött, míg a futóhomok halmokhoz ért, és a rideg lybiai parthoz.

Keresztül röpült a pusztán, sziklagátak, kavicshalmok, sík homok-sivatagok, és a napban fehérlő kagyló-mosások fölött, nagy tengeri szörnyek maradványai, és régi óriások csontjai fölött, a melyek az előbbeni tengerfenéken ide s tova voltak hányva. És amint ment, vér-csöppek estek a földre a Gorgon fejéből, a melyek mérges viperákká válva, mai napig tenyésznek a pusztában.

A homok fölött ment el, soha sem tudta mennyire vagy meddig, ama gyümölcscsel élve, melyet a Nemtők adtak volt neki; míg a psyllok dombjait meglátta, s a törpéket, a kik a darukkal harczoltak. Lándzsáik nádból voltak és kákából, házaik pedig darutojás héjakból; Perszeusz nevetett, és folytatta utját éjszak-kelet felé, egész nap remélve megláthatni a kék földközi tenger csillogását, hogy azon keresztül hazájába repülhessen.

De most hatalmas szél jött, és visszaseperte délfelé a pusztába. Egész nap küzködött ellene, de még a szárnyas saruk segedelmével sem birta legyőzni, egész éjjel tehát a széllel visszalebegett; és mikor hajnalodott, semmi sem volt látható, kivévén azon régi gyűlöletes homokpusztát.

Éjszak felől a homokszélvészek rohantak reá, vérvörös oszlopok és koszoruk, a délnapot elfedők; és Perszeusz elszállott előlök, nehogy az égető por megfullaszsza. Végre a vész lecsendesült, és ő újra iparkodott éjszak felé menni; de ismét homokszélvész támadt, és visszaseperte a homoksivatagba; azután pedig megint csendes lőn minden és felhőtlen, mint azelőtt. Hét napig tört a vészek ellen, s hét napig vettetett vissza, míg elgyengült az éhtől s a szomjtól, és nyelve szájpadlásához tapadt. Időről-időre azt gondolta, hogy szép tavat lát, és a vizen fénylő napsugarakat; de amint odaért, minden eltűnt lábainál, és semmi nem volt ott, mint égető homok. És ha nem lett volna a halhatatlanoknak nemzetségéből, elveszett volna a pusztában; de az élet erős volt benne, mivel több volt, mint emberé.

Ekkor Athénehez kiálta, mondván:

„Ó szép szűz, ha ugyan hallasz engem! itt akarsz-e elhagyni, hogy szomjan haljak meg? Elhoztam parancsodra a Gorgon fejét, és mindeddig megvédtél utamon; végén hagysz-e el engemet? Vagy miért nem győznek

emez isteni saruk még a puszta szélvészei ellen is? Soha se lássam-e többé anyámat, és a kék habokat Szeriphosz körül, és Hellasz napos dombjait?”

Így imádkozott, és imádságát mély csend követte.

Feje fölött még mindég az ég volt, és lábai alatt még mindég a homok; Perszeusz felnézett, de semmi sem volt ott, mint a vakitó nap a vakitó kékben; és körülnézett, de semmi sem volt ott, mint a vakitó homok.

Egy ideig csendesen állt és várt, mondván: „Bizonyosan nem a halhatatlanok akarata nélkül vagyok most itten, mert Athéne nem hazudik. Nem-e eme saruknak kelle engemet jó úton vezérelniök? Az út tehát, a melyen menni igyekeztem, bizonyosan téves.”

Ekkor rögtön felnyíltak fülei és folyó víz csörgedezését hallotta.

Erre szíve feldobogott, ámbár alig mert füleinek hinni, és fáradtan, a milyen volt, előre sietett, ámbár alig tudott egyenesen állni; és egy nyil-lövésnyire nyílást pillantott meg a homokban, hol márvány-sziklák voltak és pálmafák s rét, víg, zöld fűvel. És a réten csermely csillogott keresztül, mely elfolyt a fákon túl és eltünt a homokban.

A víz csöpögött a sziklák között és kellemes szellő suhogott a száraz pálmaleveleken keresztül; Perszeusz pedig nevetett örömében, leszökött a szikláról, ivott a hűs vízből, evett a szilvából és aludt a gyepen; majd felugrott, és újra előre ment, de ez egyszer nem éjszak felé, mert azt mondá: „Bizonyosan Athéne küldött ide, s nem akarja még, hogy haza menjek. Hátha még más nemes tettet kell cselekednem, mielőtt Hellasz napos dombjait láthatom?”

Keletfelé ment tehát, és mindég kelet felé, el új oázok, csermelyek, szilvapálmák s rétek mellett, míg hatalmas hegyfalat látott maga előtt, rózsaszinűt a leáldozó napban.

Akkor fellebbent a levegőbe, mint a sas, mert tagjai ismét megerősödtek és repült egy egész éjjel a hegyen át, míg a hajnal hasadni kezdett és a rózsaújjas Eosz pirulva jött föl az égen. És akkor, íme, alatta Egyptom hosszú zöld kertje feküdt és a Nílus csillogó folyama.

Városokat láta, az egekig körül falazva, templomokat és dísz-oszlopokat, gúlákat és óriási isteneket kőből. Leereszkedék árpa, len, kölesföldek, kúszó dinnyék között, és látta a népet egy nagy város kapuiból kijönni, és mindegyiket a maga helyén, dologhoz látni a vízcsatornák között, csinnal szétosztván a vizet lábaikkal a növények közt, az egyiptomi tudomány szerint. De amint megpillanták, mindnyájan odahagyták munkájukat és körülte gyülekeztek és kiálták:

„Ki vagy te, szép ifjú s mit viszesz ottan a kecskebőrben? Bizonyosan egyike vagy a halhatatlanoknak, mert bőröd fehér, mint az elefántcsont, míg a miénk vörös, mint az agyag. A te hajad arany-szálakhoz hasonlít, a miénk pedig fekete és göndör. Bizonyosan egyike vagy a halhatatlanoknak;” - és imádták volna akkor ott helyben, de Perszeusz mondá:

„Nem vagyok egyike a halhatatlanoknak, de hős vagyok a hellének közül. Megöltem a Gorgont a vadonban és magammal hozom fejét. Adjatok tehát enni, hogy tova mehessek s dolgomat végezhessem.”

Arra ételt adtak neki s gyümölcsöt és bort, de nem akarták elereszteni. Mikor a hír a városba ért, hogy a Gorgon meg van ölve, kijöttek elébe a papok s a leányok, énekkel és tánczczal, czimbalommal és hárfával; és elvitték volna templomukba s királyukhoz, de Perszeusz föltevé a sötétség kalapját és eltünt szemeik elől.

Az egyptomiak pedig sokáig várták visszajövetelét, de hiába; és imádták mint hőst és Chemmiszben szobrot állítottak neki, a mely sok századokig fennállt; és azt mondták, hogy időről-időre megjelenik nekik egy rőfnyi sarukkal; s valahányszor megjelenik, az év termékeny s a Nílus magasabbra emelkedik.

Perszeusz ezalatt keletnek ment, a vörös tenger partjai hosszában; aztán pedig, mivel félt az arab pusztákba jutni, ujra éjszaknak fordult, és ez egyszer nem hátráltatta többé semmi szélvész.

Elhagyta a földszorost és Káziosz hegyét és a terjedelmes szerbóni lápot, és felment Palesztina partjain, hol a sötét arczu aethiopok laknak.

Tova repült kellemes dombokon s völgyeken át, olyanokon, mint Argosz maga, vagy Laczedaemon, vagy a bájos tempei völgy. De a síkságot mind víz árasztotta, a hegységet pedig tűz perzselte el; és a dombok reszkettek, mint a forró üst, Pozeidon királynak, a földrázónak, haragja előtt.

Perszeusz félt az országba bemenni, hanem a part hosszában repült a tenger fölött; egész nap folytatta útját, s az ég fekete volt a füsttől; s egész éjjel folytatta útját, és az ég vörös volt a lángtól.

Hajnalban a sziklák felé nézett, s a víz szélén, fekete szirt alatt, egy fehér alakot látott állni.

„Ez” gondolá „bizonyosan valamely tenger-istennek szobra; közelebb megyek s megnézem, minő isteneket imádnak az itteni barbárok.”

Arra közeledék; de mikor oda jött, az nem volt szobor, hanem leány húsból s vérből; mert láthatta fürtjeit lengeni a szellőben; és amint még inkább közeledett, láthatta, hogyan húzódott meg s reszketett, mikor a habok a hideg sós tajtékot reá feccsentették. Karjai feje fölébe voltak hajlítva és a sziklákhoz kötve réz-lánczokkal; feje mellére csüggött, álom vagy fáradtság, vagy bú miatt. De időről-időre fölpillantott és sírt s anyját hívta. Perszeuszt azonban még nem látta, mert a sötétség kalapja volt fején.

Telve szánalommal és felindulással, Perszeusz még közelebb jőve és a leányra nézett. Orczái sötétebbek voltak a magáéinál és haja kékfekete, mint a jáczint, de Perszeusz gondolá: „Soha sem láttam ily szép leányt, nem még szigeteinken sem. Bizonyosan egy király leánya. Hát így bánnak e barbárok királyaik leányaival? Szebb ő, legalább, mintsem hogy bármi bűnt követhetett volna el. Megszólítom.”

És leemelvén a kalapot fejéről, a leány szemei elé tünt. Ez felkiáltott félelmében és hajával akarta arczát eltakarni, mert kezeivel nem tehette; de Perszeusz mondá:

„Ne félj tőlem, szép leány; hellén vagyok s nem barbár. Minő kegyetlen emberek kötöztek meg? De elébb megszabadítalak.”

És szaggatta a lánczokat; de erejök nagyobb volt, mint az övé; azalatt pedig a leány kiálta:

„Ne nyúlj hozzám, el vagyok kárhoztatva, áldozatul szánva a tengeri isteneknek. Tégedet is meg fognak ölni, ha meg mersz szabadítani.”

„Hadd kisértsék meg,” mondá Perszeusz; és oldala mellől kivonván Herpét, keresztülvágá a rezet, mintha kender lett volna.

„Most” mondá „enyém vagy és nem ezen tenger-isteneké, bárkik legyenek!” De a leány erre még inkább hívta anyját.

„Miért hívod anyádat? Nem lehet ő anyád, aki itten hagyott. Ha egy madárka kiesik a fészekből, azé, aki fölemeli. Ha egy drága-követ az útra dobnak, azé, aki fölvenni meri, úgy amint én téged nyerlek és viszlek el. Most már tudom, miért küldött ide Pallasz Athéne. Azért küldött ide, hogy oly díjat nyerjek, mely felér minden fáradságommal és többel is.”

És karjaiba ölelé s kiálta: „Hol vannak ama tengeri istenek, kegyetlenek s igazságtalanok, akik szép leányokat itélnek halálra? A halhatatlanoknak viselem fegyvereit. Hadd mérjék erejüket az enyémhez! De mondd, leány, ki vagy és mely sötét végzet hozott ide?”

Ő pedig felelé, sírva:

„Képheusz leánya vagyok, Jópa királyáé; anyám pedig Kassziopeia, a szép hajakkal; és engemet Andromedának híttak, míg enyém volt életem. És most itten állok megkötve, boldogtalan aki vagyok, a tengeri szörny étkéül, hogy anyám vétkeért bűnhődjem. Mert ő egyszer kérkedett, hogy szebb valék Atergatisznál, a halak királynéjánál; s ez, e miatti haragjában, áradásokat külde, testvére pedig, a tűzkirály, földrengést, és elperzselé az egész országot; az áradás után pedig egy sárban nevelt szörny jött, mely minden élőt fölfal. És most engem fog fölfalni, ámbár ártatlan vagyok; engemet, a ki soha nem bántottam élő lényt, s nem láttam halat a parton, a nélkül, hogy feléleszszem és visszavessem a tengerbe; mert országunkban nem élünk hallal, Atergatiszt rettegvén, királynéjukat. S a papok mégis azt mondják, hogy egyéb mint vérem nem engesztelheti a bűnt, melyet soha sem követtem el.”

De Perszeusz nevetett és mondá: „Tengeri szörny! Küzdöttem én már veszedelmesebb ellennel is, mint ez. Halhatatlanokkal is szembeszállnék éretted, mennyivel inkább tengeri marhával.”

Ekkor Andromeda felnézett reá és új remény gyúlt keblében, olyan büszkén és delien állt az ifjú ottan, keresztül-fogva derekát egy kezével, a másikban a csillogó kard. De a leány csak sóhajtozott s még többet sírt és így szólott:

„Miért akarsz meghalni ifjuságodban? Nincs-e már úgyis elég halál és bú a földön? Nekem érdemes meghalnom, hogy egy egész nép életét megmentsem; de miért okozzam én a te halálodat is; a tiédet, ki jobb vagy mindnyájuknál? Menj a te utadon, nekem a magamén kell mennem!”

De Perszeusz felele: „Nem úgy, mert az Olymposz urai, kiket szolgálok, a hősök barátjai és segítik őket nemes tetteikben. Általuk vezetve öltem meg a Gorgont, a gyönyörű szörnyet; és ide sem jövök segélyük nélkül, hogy ezen szörnyet a Gorgon fejével megöljem. De takard el szemeidet, nehogy látása téged is kővé fagyaszszon.”

De a leány nem felelt, mivel nem tudott szavainak hinni. És ekkor, rögtön felnézve, a tengerre mutatott és kiálta:

„Ott jön ő, a hajnallal, amint megigérték. Meg kell most halnom! Hogy fogom kiállani? Ó távozzál! Nem eléggé szörnyű sors darabokra széttépetni, a nélkül is, hogy te légy a néző!” És el akarta tolni.

Ő pedig mondá: „Megyek; de mielőtt távoznám, igérj nekem egyet: hogyha a szörnyet megölöm, feleségem léssz s visszakísérsz királyságomba, a termékeny Argoszba; mert királynak vagyok örököse. Ígérd meg nekem és pecsételd meg egy csókkal.”

Ekkor a leány felemelé arczát és őt megcsókolá; Perszeusz pedig nevetett örömében és felreppent, míg Andromeda remegve meghúzódott a sziklán, várva, hogy mi történik.

Közeledék s haladott előre a nagy tengeri szörny, a part mellett úszva, mint valamely fekete gálya; lomhán fogta fel mellével a hullámot, és időről-időre megállt öböl vagy fok mellett, kémlelve a fehérítő leányok nevetését, vagy a homokbuczkák közt kapáló barmokat, vagy a fiúkat, kik a tengerpartnál fürödtek. Nagy oldalai csoportos kagylókkal és tengeri-növényekkel voltak körülfűzve, és a víz ki és be ömledezett széles száján, a mint előre hengeredett, nedvesen csillogva a reggeli nap sugaraiban.

Végre meglátta Andromedát s neki rohant, prédáját elragadni, míg a hullámok fehéren tajtékoztak mögötte, előtte pedig a halak szökdécselve távoztak.

Akkor a lég magasságából leesék Perszeusz, mint egy futó csillag; le a habok ormáig, míg Andromeda eltakarta arczát, a mint az ifjú kiáltott; azután csendesség következett rövid időre. Végre a leány remegve felnézett és Perszeuszt látta feléje szökellni; a szörny helyett pedig egy hosszú fekete sziklát és a tengert, mely csendesen hullámzott körülte.

Ki volt akkor olyan büszke, mint Perszeusz, amint visszaugrott a sziklára és karjaiba emelte a szép Andromedát, s felrepült vele a sziklatetőre, úgy, mint a sólyom viszi a galambot?

Ki volt akkor olyan büszke, mint Perszeusz, és ki olyan örömteljes mint az aethiopi nép? Mert ott álltak ők, bámulva a szörnyet a sziklákról és siratva a hajadon sorsát. És már elment egy hirnök Képheuszhoz és Kassziopeiához, oda, hol ők daróczruhában s a hamuban ültek a földön, a palota legbensőbb szobáiban, leányuk halálát várva. Erre eljöttek ők s velök együtt az egész város, szemlélni a csodát, énekkel és tánczczal,

czimbalmokkal és hárfákkal; s visszafogadták leányukat, úgy mint valakit, aki a halottak közül támadt volna fel.

Először is Képheusz szólala meg: „Hellén hős, maradj itt velem és légy vőm, neked adom királyságomnak felét.”

Arra Perszeusz: „Vőd örömest leszek, de királyságod nem kell; mert a kies Göröghonba vágyódom, és anyámhoz, a ki otthon vár engemet.”

Képheusz felele: „Nem illik mindjárt elvinned leányomat, mert ő nekünk olyan, mint aki a halottak közül tért élve vissza. Maradj itt egy esztendeig, és megtisztelve fogsz hazatérni,” Ebbe Perszeusz beleegyezett; de mielőtt a palotába ment, megparancsolá a népnek, hogy hozzon követ és fát, miből három oltárt épített, egyet Athénenek, egyet Hermesznek, egyet pedig Zeusz atyának; és bikákat s kosokat áldozott nekik.

A nép közül némelyek mondák: „Ez áhitatos ember;” de a papok: „A tenger királynője most még inkább fog ellenünk felbőszülni, miután szörnye megöletett.” Hanem féltek fenhangon beszélni, mert rettegték a Gorgon fejét. A palotába mentek tehát s mikor oda értek, ott állott a csarnokban Phíneusz, a király testvére, dörmögve, mint egy medve, melytől elrabolták kölykeit; és vele voltak fiai s szolgái, sok embere fegyveresen; ő pedig Képheusznak kiáltá: „Nem fogod leányodat emez idegennek adni, a kinek még csak nevét sem ismeri senki. Nem volt-e Andromeda fiamnak eljegyezve? S most, hogy megint biztosságban van, nincs-e annak joga őt követelni?”

Perszeusz azonban nevetett s felelé: „Ha fiadnak menyasszony kell, mentsen meg magának egy leányt. Eddigelé bizony gyámoltalan vőlegénynek mutatkozott. Ő menyasszonyát elhagyta, hogy haljon meg; és halott is Andromeda reá nézve. Én megmentettem életét, tehát nekem él, de másnak senkinek. Hálátlan! Nem mentettem-e meg országodat, fiaid és leányaid életét, és így akarod ezt meghálálni? Menj, másként rosszul jársz!” De a fegyveresek kivonták kardjaikat és mindnyájan neki rohantak, mint megannyi vadállatok.

Akkor leleplezé a Gorgon fejét, mondván: „Ez menyasszonyomat már egy fenevadtól megmentette, mostan sokaktól fogja megmenteni!” És amint szólt, Phíneusz és minden embere megálltak és megmerevedtek, mindegyik a maga helyén; és mielőtt Perszeusz az arczot a kecskebőrrel újra elfödte, mind kővé váltak volt.

Ezután Perszeusz megparancsolá a népnek, hogy emeltyűket hozzanak be és hengerítsék ki a köveket; hogy aztán mi történt velük, azt nem tudom.

Erre nagy menyegzőt ültek, mely hét napig tartott reggeltől estig; s ki volt akkor olyan boldog, mint Perszeusz és Andromeda?

De a nyolczadik éjjelen Perszeusz álmodott, és maga mellett látá Pallasz Athénet, úgy amint Szeriphoszban látta volt, hét hosszú évvel azelőtt; és az ott állt, nevénél hítta és mondá:

„Perszeusz, emberül végezted teendőidet, és íme, jutalmadat is megnyerted. Látod mostan, hogy az Istenek igazak, és segítik azokat, akik

magukon segítenek. Most add ide Herpét, a szablyát, a sarukat és a sötétség kalapját, hogy visszaadhassam tulajdonosaiknak; de a Gorgon fejét tartsd meg még egy ideig, mert szükséged lesz reá hazádban, Görögországban. Azután tedd le templomomba, Szeriphoszban, hogy örökre viselhessem paizsomon, rémül a Titánoknak s a szörnyetegeknek, valamint az istenek s az emberek elleneinek. Ami pedig ez országot illeti, megengeszteltem a tengert s a tüzet, és nem lesz többé sem áradás, sem földrengés. De a nép építsen oltárokat Zeusz atyának s nekem, és imádja a halhatatlanokat, az ég urait és a földéit.”

Perszeusz felkelt, hogy odaadja neki a kardot, a kalapot és a sarukat; de fölébredt s álma eltünt. Pedig még sem volt egészen álom; mert a kecskebőr a fejjel helyén volt; de a kard, a kalap és a saruk nem voltak találhatók, és Perszeusz azokat többé nem is látta soha.

Akkor nagy áhitat szállta meg; és reggel kiment a néphez, elmondá álmát s megszólítá őket, hogy építsenek oltárokat Zeusznak, az istenek és emberek Atyjának és Athénenek, aki észt ád a hősöknek; és hogy ne rettegjenek további földrengésektől és áradásoktól, hanem építsenek bizton és vessenek békében.

Így is tőnek egy ideig, és felvirágzott az ország; de miután Perszeusz elment, elfelejték Zeuszt és Athénet, s újra Atergatisz királynét imádták és a halhatatlan halakat a szent tóban, mely Deukálion árját fogadta volt magában, és gyermekeiket elégették áldozatul a tűzkirály előtt, míg végre Zeusz felháborodott az esztelen nép ellen és Egyiptomból idegen nemzetet és bajnokokat vezetett fel ellene, kik amazzal harczra keltek és tökéletesen legyőzték és sok századokig lakták falvait s városait.

V. RÉSZ.
PERSZEUSZ HOGYAN TÉRT HAZA ARGOSZBA.

Midőn tehát az év lefolyt, Perszeusz phőniczziaiakat hítt Tyroszból, és czédrusfákat vágatott és szép hajót építtetett magának; orrát pirosra festette, oldalait pedig szurokkal beszurkolta s arra ültette Andromedát minden hozományával, drága-kövekkel, gazdag mentékkel és fűszerekkel a keletről; és nagy volt a sírás, mikor eleveztek. De bátor tettének emlékezete megmaradt mögötte, és Andromeda szikláját Jópa mellett Palesztinában mindég mutatták, míg több mint ezer év mult el.

Perszeusz pedig és a phőniczziaiak nyugot felé eveztek a krétai tengeren át, míg a kék aegei tengerre értek és Hellasz kies szigeteihez, onnan Szeriphoszba, régi hazájába.

Akkor hajóját a kikötőben hagyta, és fölment, mint régenten; megölelte anyját és Diktyszt, jó nevelő-atyját; és sokáig sírtak egymás felett, mert hét esztendeje mult el, de már több is, mióta egymást utolszor látták.

Azután Perszeusz kiment, és föl Polydektesz termeibe; a kecskebőr alatt pedig a Gorgon fejét vitte.

Mikor a terembe jött, ott ült Polydektesz az asztal elején és két oldalt minden nemesei és birtokosai, mindegyik tekintélye szerint, lakomázva; ették a halat és a kecske-húst, s itták a vérvörös bort. A hárfások hárfáztak, a dőzsölők lármáztak, s a poharak vidoran csengtek, amint kézről-kézre adták tova; és nagy volt a kiáltozás Polydektesz termében.

Akkor Perszeusz a küszöbre álla és a királyt nevénél szólítá. De a vendégek közül egyik sem ismert Perszeuszra, mert megváltozott hosszu útja alatt. Mikor távozott, fiú volt még, mostan mint hős tért vissza. Szeme fénylett mint a sasé, és szakála olyan volt, mint az oroszlán szakála; és ő ott állt, mint a vad bika büszkeségében.

De Polydektesz, a gonosz, megismeré, és még inkább megkeményíté szívét s gőgösen kiálta:

„Ah, lelencz; könnyebbnek találtad-e már az igérést a teljesítésnél?”

„Azok, a kiket az istenek segítenek, teljesíteni szokták igéreteiket; míg azok, a kik őket lenézik, úgy aratnak, amint vetettek. Ime a Gorgon feje!”

Arra Perszeusz elvoná a kecskebőrt, és feltartá magasra a Gorgon fejét.

Elhalaványodtak Polydektesz és vendégei, amint ama rettenetes arczra pillantottak. Fel akartak helyeikről kelni, de soha sem keltek fel többé; hanem megmerevedtek, mindegyik a hol ült, és hideg szürke kövekké váltak.

Ezután Perszeusz megfordult, és ott hagyta őket, s lement hajójához az öbölbe; a királyságot átadta a jó Diktysznek, maga pedig elvitorlázott anyjával és nejével együtt.

Polydektesz pedig, és vendégei, némán ülve maradtak, a kupákkal előttük az asztalon; mialatt a gerendák összeroskadoztak fejeik fölött és a falak hátaik mögött; az asztal összemorzsolódott közepettük, és felnőtt a fű lábaik körül; hanem Polydektesz és vendégei azért csak ott ülnek a domb oldalában, egész a mai napig, mint hideg, szürke köveknek csoportozatja.

De Perszeusz nyugotnak evezett, Argosz felé és ott kiszállt a partra s felment a városba. És midőn odajött, azt találta, hogy nagyatyja: Akrisziosz onnan kimenekült vala. Mert kegyetlen testvére, Prőtosz, újra háborút indított ellene, és átjött a folyón Tirynszből és Argoszt meghódította; míg Akrisziosz Larisszába menekült, a vad pelazgiak országába.

Akkor Perszeusz összehívta az argosziakat és elmondá nekik, hogy ki, s elbeszélé mind a nemes tetteket, melyeket véghezvitt. Arra a nemesek és a pórok mindnyájan királyukká emelték, mert látták, hogy királyi volt szíve; vele együtt Argoszt megszállták és bevették s Prőtoszt megölték; a Kyklópokat pedig szolgákká tették és kényszerítették Argosz körül falakat építeni, hasonlókat ama falakhoz, melyeket Tírynsz körül építettek volt; és nagy volt a vigadás Argosz völgyében, mert királyt nyertek Zeusz Atyától.

Perszeusz szíve azonban nagy atyja után óhajtozott, és ő mondá: „Hiszen nagyatyám az én húsom és az én vérem, és most, hogy dicsőséggel tértem haza, ő bizonyosan szeretni fog engemet; elmegyek, fölkeresem, hazahozom, és mi együtt fogunk uralkodni békében.”

Elvitorlázott tehát phőnicziai hajósaival, a hydreai és szúniumi fokok körül, el a marathoni és az attikai part mellett, át az Euriposzon, és fel a hosszú euboeai tengeren; míg Larissza városába ért, hol a vad pelazgiak laknak.

És mikor odajött, a nép mind a mezőkön vala künn, hol nagy lakomázás volt, s mindenféle játék, mert a király Teutamenesz tisztelni akarta Akrísziosztt, mint egy hatalmas országnak királyát.

Perszeusz nem mondá meg nevét, hanem ismeretlenül ment föl a játékokhoz, azt gondolván: „Ha elviszem a díjat a játékokban, nagyatyám szíve meg fog irántam lágyulni.”

Leveté tehát sisakját, pánczélját és minden ruháját, és ott állt a larisszai ifjak között, míg mindnyájan csodálkoztak és mondák: „Ki emez ifjú idegen, aki úgy áll, mint a vad bika büszkeségében? Bizonyosan a hősöknek egyike, az olymposzi halhatatlanok fiainak.”

És amint elkezdődtek a játékok, még inkább elcsodálkoztak, mert Perszeusz a legférfiasabb volt mindnyájuk között a futásban, az ugrásban, a birkózásban, és a lándzsavetésben, és négy koszorút nyert el, s azokat magához vette: azután pedig magában gondolá: „még egy ötödik van megnyerni való; elnyerem, és mindnyájukat nagyatyám térdeire rakom le.”

S amint szólt, látta Akrísziosztt, amint Teutamenesz király mellett ült, fehér szakálával, mely térdéig hullámzott alá s királyi pálczájával kezében; és Perszeusz könyezett, amint reá pillantott, mert vonzódott rokonaihoz, és mondá: „Bizonyára királyi egy aggastyán, de azért unokája sem válik ám szégyenére.”

Erre kezébe vette a tekét és elveté, öt ölnyivel távolabbra, mint akármelyik a többiek közül; a nép pedig kiáltá: „Még messzebbre, derék idegen! Ilyen vető még soha nem akadt országunkban.”

Akkor Perszeusz összeszedte minden erejét és vetett. De a tenger felől szél-roham jött, mely félrevitte a tekét, és messze túl minden másén; az Akrisziosz lábára esett, a ki elájult a fájdalomtól.

Perszeusz sikolta és fölszaladt hozzája; de midőn az aggastyánt fölemelték, ő halva volt, mivel élete már csak lankadt vala s gyenge.

Arra Perszeusz tépni kezdé ruháit, és port hintett fejére, és sokáig sírt nagyatyjáért. Végre fölemelkedett, és hangosan kiálta a népnek, mondván:

„Igazak az istenek, és amit rendeltek, annak meg kell történnie. Perszeusz vagyok, eme halottnak unokája, a messzehírű Gorgonölő.”

Azután elmondá nekik, hogy a jóslat hogyan jelentette volt ki, hogy meg fogná nagyatyját ölni és elbeszélé életének egész történetét.

Így tehát gyászolták Akrisziosztt s megégették nagy, gazdag máglyán; Perszeusz pedig a templomba ment föl, és az ölés vétkétől megtisztíttatott, mert akaratlanul követte volt el.

Azután haza ment Argoszba, és ottan jól uralkodott a szép Andromedával; négy fiok volt, és három leányuk; erőteljes aggkort értek el s békében haltak meg.

Miután meghaltak, így beszélték a régiek, Athéne felvitte őket az égbe, Képheuszszal és Kassziopeiával együtt. Csillagos éjjeleken még most is ott láthatjátok őket fényleni; Képheuszt királyi koronájával, és Kassziopeiát elefántcsont székén, csillagos fürtjeit fonva; Perszeuszt a Gorgon fejével, mellette pedig a szép Andromedát, a ki hosszú fehér karjait átterjeszti az égen, úgy, mint mikor a szörnynek áldozatul, a kőhöz lánczolva állott. Ott tündökölnek ők az egész éjjelen át, útmutatóul a hajósoknak a tengeren; de egész nap az istenekkel lakomáznak, az Olymposz csendes kék ormain.

II. ELBESZÉLÉS.
AZ ARGONAUTÁK.

I. RÉSZ.
A KENTAUR HOGYAN NEVELTE A HŐSÖKET PÉLION HEGYÉN.

Elbeszéltem nektek egy hősnek történetét, aki vad-állatokkal küzdött meg, és vad emberekkel; s most megint hősökről szól regém, kik messze földre vitorláztak, hogy örök hírnevet szerezzenek maguknak az Arany-Gyapjú kalandjában.

Hova vitorláztak ők, gyermekeim, azt bizonyossággal nem tudom nektek megmondani. Mindez régen történt, oly régenten, hogy már egészen homályos, mint valamely álom, melyet az ember egy évvel ezelőtt álmodott. És hogy miért mentek tulajdonképen, azt sem tudom megmondani; némelyek azt vélik, azért, hogy aranyat nyerjenek. Lehet; csak hogy a legnemesebb tettek, a melyek e földön végrehajtattak, nem aranyért hajtattak végre. Nem aranyért jött le az Úr, és halt meg; és nem aranyért indultak ki az apostolok minden országokba hirdetni a jó hírt. Nem pénzbeli jutalomra tekintettek a spártaiak, midőn Thermopylénál küzdöttek s meghaltak; és Szokrátesz, a bölcs, nemzetétől nem kért fizetést, hanem szegényen élte napjait, és csak azzal törődött, hogyan tehetné jobbá az embereket. A mi időnkben is vannak hősök, akik nemes tetteket cselekesznek, de nem aranyért. A tengerészek és fölfedezők nem kincseket gyüjteni indultak ki, midőn elvitorláztak egymásután a félelmes jeges-tengerre; s a nők, akik a közelebbi háború alkalmával elmentek a kórházba betegeket ápolni, s inkább elszegényedtek, csak hogy nemes tettekben gazdagodhassanak meg, szintén nem pénzért cselekedték ezt. És az ifjak, gyermekeim, akiket ismertek, és kik közül némelyek rokonaitok, kérdezték-e: „Mennyi fizetést fogok nyerni?” midőn táborba gyűltek, elhagyván gazdagságukat, kényelmüket, édes hazájukat, mindent, amit a pénz adhat, és szembe szállottak az éhséggel, a szomjusággal, a sebekkel, és a halállal, csak hogy honukért küzdhessenek? Nem, gyermekeim, van valami a világon, ami jobb a gazdagságnál, jobb az életnél magánál, és ez: hogy az ember halála előtt valamely oly munkát végzett legyen, a melyért a jók tisztelhessék, és közös atyánk, az Isten, mosolyoghasson reája.

Igy tehát fölteszszük, - és miért ne tennők föl - ugyanamaz argonautákról is a régi időkből, hogy ők nemes érzelmü emberek voltak, akik nemes tettet terveztek és hajtottak végre; és hogy ezért maradt fenn hirük, dicsőítve regékben és énekekben, a melyekbe álmok és mesék is vegyültek, kétségen kivül, de a melyeknek alapja mégis igaz és való. Tisztelni fogjuk tehát a régi argonautákat és meghallgatjuk történetüket, amint az mostan áll; és megkísértjük, hogy úgy cselekedjünk, mint ők, mindegyik a maga helyén; mert mindegyikünknek van egy Arany Gyapja, melyet keresni kell; és van egy vad tengere, melyen át kell vitorláznia, mielőtt czélját elérhetné; és vannak sárkányai, melyekkel meg kell küzdenie, mielőtt azt elnyerhetné.

* * *

Mi volt hát amaz első Arany Gyapju? Nem tudom, és ezzel nem is törődöm. A régi hellének azt beszélték, hogy Kolchiszban függött, mely földet most cserkesz partnak nevezünk, egy bükkfához szegezve a had-isten erdejében, és hogy a csodálatos kosnak volt gyapja, a ki Phrixoszt és Hellét vitte át az euxeni tengeren. Phrixosz és Helle ugyanis a felhői Nemtőnek voltak gyermekei és Athamaszéi, a minuai királyéi. És mikor egyszer az éhség sujtotta az országot, Ínó, kegyetlen mostoha-anyjuk, meg akará őket ölni, hogy tulajdon gyermekei lehessenek az uralkodók; és azt mondá, hogy fel kellene őket áldozni az oltárnál, az istenek haragjának engesztelése végett. Az oltárhoz vitték tehát a szegény gyermekeket, és már készen állott a pap késével, hanem ekkor kijött a felhőkből az Arany Kos, és felvette őket hátára, s eltünt. Azután őrülés szállta meg az együgyü Athamasz királyt, és végromlás sújtá Ínót és gyermekeit. Mert Athamasz egyiküket megölte dühében, Ínó pedig futott előle a másikkal karjaiban; hol leveté magát a szikláról a tengerbe, és delfinné változott át, mely örökké sohajtozva barangol a habok között, kicsinyét melléhez szorítva.

De a nép kiűzte Athamasz királyt, mivel megölte volt gyermekét; s ő nyomoruságban kóborolt, míg az orakulumhoz ért Delphibe. Az orakulum pedig azt felelé neki, hogy vándorolnia kell büntetésül, míg a vadállatok megvendégelnék. Így tova ment sok fárasztó napig éhségben és búban, míg egyszer farkasfalkát pillantott meg. A farkasok egy juhot téptek szét; de mikor Athamaszt meglátták, elszaladtak, és ott hagyták a juhot; ő pedig evett belőle, és tudta, hogy a jóslat végtére beteljesedett. Nem barangolt többet tehát, hanem letelepedett és várost épített, hol újra király lőn.

A kos azalatt a két gyermeket elvitte messze, a föld és tengeren át, míg eljött a thrák Kerszonnészoszba, hol Helle a tengerbe esett. Nevéről azután ama keskeny szorost Helleszpontnak nevezték, és ezen nevet a mai napig viseli.

A kos azonban Phrixoszszal tova sietett, éjszak-kelet felé a tengeren keresztül, a melyet most fekete tengernek nevezünk; de a hellének Euxénnek hívták. Végre, úgy beszélik, megállt vele Kolchiszban, a meredek cserkeszparton; és ottan Phrixosz nőül vevé Chalkiopét, Aiétesz leányát, a királyét; a kost pedig feláldozta az isteneknek, és gyapját Aiétesz egy bükkfához szegezé, Áresznek, a had-istennek erdejében.

Egy idő mulva Phrixosz meghalt, és eltemették; de lelkének nem volt nyugovása, mert messze temettetett el hazájától, és messze Hellasz kies dombjaitól. Eljött tehát a minuai hősökhöz álmaikban, és szomorúan kiáltá, ágyaik mellett: „Jőjjetek el, és szabadítsátok meg lelkemet, hogy hazatérhessek őseimhez és rokonaimhoz, és a kies minuai földre.”

Ők pedig kérdezték: „Hogyan szabadíthatjuk fel lelkedet?”

„Át kell vitorláznotok a tengeren Kolchiszba, és haza kell hoznotok az Arany Gyapjat, akkor lelkem vissza fog azzal térni, és alhatni fogok őseimmel és nyugalmam lesz.”

Eljött így és sokszor hívta őket; de mikor felébredtek, egymásra néztek, és mondták: „Ki merne Kolchiszba vitorlázni, és ki merné haza hozni az Arany Gyapjat?” És az egész országban nem találkozott senki eléggé bátor, hogy megkisértse, mert az idő és a férfiú még nem érkeztek meg.

Phrixosznak volt egy unokatestvére, Aeszon, aki király vala a tenger-melletti Jolkoszban. Ottan uralkodott ő a gazdag minuai hősök felett; úgy mint nagybátyja Athamasz Boeotiában; és úgy mint Athamasz, ő is boldogtalan ember vala. Mert volt neki egy mostoha-testvére, a kit Péliasznak hívtak s a kiről némelyek azt beszélték, hogy Nemtőnek lett volna fia; és sötét s szomorú történetek keringtek születéséről. Mikor csecsemő volt, kivettetett a hegyekre, és egy vad kancza, elhaladván mellette, megrugta. De egy juhász arra mentében megtalálta a gyermeket, kinek arcza egészen megfeketült a rugástól, haza vitte magával, és Péliasznak hívta, mivel arcza sebzett volt és fekete. És ő vadon nőtt fel s törvénytelenül, és sok rémitő tettet cselekedett; végre pedig elhajtá Aeszont, mostoha-testvérét, azután tulajdon testvérét, Neleuszt; magának foglalta el a királyságot, s uralkodott a gazdag minuai hősök felett a tenger-melletti Jolkoszban.

Aeszon pedig, miután elhajtatott, szomorúan ment ki a városból, fiacskáját vezetve; és magában mondá: „El kell rejtenem a gyermeket a hegyek közé; másként Péliasz bizonyosan megöli, mert ő az örökös.”

Fölment tehát a tengertől a völgyön át, szőlőhegyeken és olajfa berkeken keresztül, átkelt az Anaurosz rohanó vizén, a Pélion felé, az ős hegy felé, melynek csúcsai fehérek a hótól.

Felment a hegyre, lápokon sziklákon, és lejtőkön át, míg a fiú elfáradt, és lábai sajogtak. - Aeszonnak karjaiban kelle vinnie, míg egy magányos barlang nyílásához ért, hatalmas szikla tövében.

A szikla fölött hókoszorúk csüngtek, csöpögve és szétmállva a napban, de tövében, a barlang nyílása körül, csupa szép virág és fű nőtt, sorba elrendezve mint egy kertben, külön minden fajta. Ott nőttek derülten a napfényben és a patak habjában, mely fölül tajtékozott; míg a barlangból zenehang hallatszék, és egy férfi szava, a ki hárfához énekelt.

Akkor Aeszon letette a fiút a földre és ezt súgá fülébe.

„Ne félj; hanem menj be, és akárkit találsz ottan, fogd át kezeiddel térdeit s mondd: Zeusznak, az istenek és az emberek atyjának nevében, vendéged vagyok e naptól fogva.”

Akkor bement a gyermek, a nélkül, hogy reszketett volna, mert hiszen ő hősnek vala fia; de amint bejött, megállt bámultában s a bűvös éneket hallgatta.

Megpillantá ottan az énekest, medvebőrön fekve és illatos ágakon, Cheiront, az agg Kentaurt, az ég alatt élő minden lények legbölcsebbikét. Le egész derekáig férfi vala, de alul nemes ló; fehér haja széles vállaira hullámzott alá, és fehér szakála széles barna mellére lengett; szemei okosak voltak és szelídek, homloka pedig a bérczhez volt hasonló.

Kezében arany hárfát tartott, s arany kulcscsal pengette; és amint pengette, énekelt, míg szemei fénylettek, és betöltötték az egész barlangot tündöklésükkel.

Az Idő születését énekle a Kentaur és a mennyekét, a tánczoló csillagokét; a tengerét, a légét, és a tűzét; s a bámulandó föld alakítását. És a dombok kincseiről énekelt, és a bánya rejtett gyémántjairól, minden gyógyfüvek erejéről, a madarak beszédéről, a jósolásról, és a jövendő rejtélyeiről.

Azután az egészségről énekle s az erőről, a vadászásról és a birkózásról, minden játékokról, melyeket a hősök kedvelnek; az utazásról, a háborúkról s az ostromokról, és a nemes halálról a viadalban; azután a békét énekle, s a bőséget és az egyenlő igazságot az országban; és mialatt énekelt, a fiú bámulva nézte és hallgatta, az énekbe merülve elfelejté, amit mondania kelle.

Végre elhallgatott az agg Cheiron, és szelid hangon magához hívta a fiút.

A fiú reszketve futott hozzá, és átkarolta volna térdét kezeivel, de Cheiron elmosolyodék s mondá: „Hídd ide atyádat, Aeszont, mert ismerlek, és mindent tudok, a mi veletek történt; már távol láttalak mindkettőtöket lenn a völgyben, még mielőtt a várost elhagytátok volna.”

Arra bejött Aeszon szomorúan, és Cheiron kérdezé: „Miért nem jöttél magad be hozzám, Aeszon az aeolid?”

És Aeszon felele:

„Azt hittem, Cheiron megszánja a fiút, hogyha egyedül látja jönni; és meg akartam kisérteni, vajjon ment-e a félelemtől, és merész-e, mint egy hős fiához illik. Mostan pedig Zeusz atyára kérlek, hadd legyen vendéged a fiú, míg az idők javulnak, és neveld őt fel a hősök fiai között, hogy bosszút állhasson atyja házáért.”

Arra, Cheiron elmosolyodék s magához vonta a fiút; és kezét arany fürtjeire tevé, kérdezvén: „Félsz-e lópatáimtól, fiam, vagy tanítványom akarsz-e lenni mától fogva?”

„Örömest kívánnék magamnak lópatákat, mint a tieid, csak tudnék oly éneket danolni, minő a tiéd volt.”

Cheiron nevetett és mondá: „Ülj le ide mellém naplementéig, mikor játszótársaid hazajönnek; és meg fogod tanulni, mint ők, hogyan kell királynak lenni, s érdemesnek vitéz férfiak fölött uralkodni.”

Azután Aeszonhoz fordult, és mondá: „Térj vissza békében és mint óvatos ember, hajolj meg a vész előtt. Ezen fiú nem fog újra az Anauroszon átkelni, míg dicsőségére nem válik neked és Aeolosz házának.”

Aeszon sírt fiáért és elment; de a fiú nem sírt, elméje annyira el volt telve ama különös barlanggal, és a Kentaurral, énekével, és a játszótársakkal, a kiket látandó volt.

Cheiron azután kezébe adá a hárfát, és azon zenélni tanítá, míg a nap lesüllyedt mélyen a szikla mögé, és odakünn kiáltozás hallatszott.

Akkor bejöttek a hősök fiai: Aeneasz és Heraklesz, és sok más hatalmas nevű.

A nagy Cheiron örömteljesen felugrott s patáitól viszhangzott a barlang, amint azok kiálták: „Jer ki, Cheiron bácsi, gyere, és lásd prédánkat!” És az egyik kiálta: „Én két szarvast öltem meg,” és egy másik „én meg vadmacskát fogtam a sziklák között;” Heraklesz vadkecskét hozott szarvainál fogva, mert szálas volt, mint a szikla; Kőneusz pedig egy-egy medvefiat vitt mindegyik karja alatt, és nevetett, amint karczolták és harapták, mivel ő rajta sem fog, sem aczél nem ejthetett sebet.

Cheiron mindnyájukat megdícsérte, mindegyiküket érdeme szerint. Közülök csak egy jött külön a többitől és hallgatva, Aszklépiosz, a túl-bölcs gyermek, öle telve füvekkel és virágokkal, és pettyes kigyó karjai körül; lesütött szemekkel jött Cheiron elé, és megsúgá neki, hogyan vigyázta meg, amint a kigyó ó-bőrét levetette, és szeme láttára, újra megifjodott; és hogyan ment le a faluba a völgyben, és gyógyitott meg egy haldokló embert oly növénynyel, melyből egy beteg kecske evett előtte.

Cheiron elmosolyodék és mondá: „Mindegyiknek ád Athéne vagy Apolló valami ajándékot, és mindegyik megérdemli a magáét; de eme gyermeknek minden más dicsőségnél nagyobb dicsőséget adtak; ő gyógyit, mig a többiek ölnek.”

Azután fát hoztak a fiúk, hasogatták, s nagy tüzet raktak; mások megint felnégyelték a szarvasokat és a tűz fölé tették sülni; s míg a vad megsült, a hópatakban fürödtek és lemosták magukról a port s az izzadtságot.

Ezután mindnyájan ettek, míg nem tudtak többet enni (mert reggel óta még mit sem izleltek meg); és itták a forrás tiszta vizét, mert a bor nem suhanczoknak való. És miután eltették a maradékot, leheveredtek mindnyájan a bőrökre, levelekre a tűz körül, s sorban mindegyikük felvette a lantot és szívből énekeltek és zenéltek.

Rövid idő mulva mindnyájan kimentek egy fűvel benőtt kis térre a barlang nyilásánál, és ottan öklöztek, futkostak, birkóztak és nevettek, míg a szikláról kődarabok kezdtek hullani.

Azután Cheiron lantját felvette és az ifjak mind kezet fogtak s amint zenélt, a szerint tánczoltak ki s be és körös-körül. Ott tánczoltak egymást kéznél fogva, míg az éj elborítá a földet és a tengert; s a fekete völgy fénylett fehér tagjaiktól és arany hajuk csillogásától.

És a fiú velök tánczolt, örömtelve; azután egészséges álmot aludt illatos babér, myrthus, és rozmarin leveleken, s mentavirágokon; a hajnallal fölkelt, és megfürdött a patakban, s társává lőn a hősök fiainak, elfelejtve Jolkoszt, és atyját, egész előbbeni életmódját. De erős lőn, bátor, és fortélyos, a Pélion kies dombjain, az éles hegyi légben. Megtanult birkózni és öklözni, vadászni és hárfázni; azután lovagolni tanult meg, mert az agg Cheiron hátára szokta emelni; ismerni tanulta minden növény gyógyerejét, és minden seb gyógyítását; és Cheiron Jászonnak nevezé, a gyógyítónak; s ez maradt neve egész a mai napig.

II. RÉSZ.
JÁSZON HOGYAN VESZTETTE EL SARUJÁT AZ ANAUROSZBAN.

Tíz év mult el, s Jászon hatalmas férfivá fejlett. Némelyek társai közől már elmentek, mások oldala mellett növekedtek. Aszklépiosz a Peloponnészoszba ment vala, hogy ott csodásan gyógyítsa az embereket; s némelyek azt beszélik, hogy még halottakat is föltámasztott Heraklesz Thébába ment vala, hogy ama híres munkákat végezze, a melyek példa-beszéddé váltak az emberek között. És Péleusz tengeri Nemtőt vett volt nejéül, és nászlakomája híres a mai napig. Aeneasz pedig haza ment vala Trójába, és sok nemes történetet olvashattok róla, s a többi vitéz hősökről, Cheironnak, az igazságosnak, tanítványairól.

Egy nap megesett, hogy Jászon a hegyen állt, és éjszaknak nézett, s délnek, keletnek és nyugotnak; Cheiron mellette állt, és figyelemmel kisérte, mert tudta, hogy megérkezett az idő.

Jászon nézett, s látá Thesszália rónáit, hol a lapithok lovaikat nevelik, és Boibé tavát, s a folyamot, mely éjszak felé foly a Péneusz és Tempe felé; aztán éjszaknak nézett, és a hegyfalat látá, mely a magnészi partot védi, s az Olymposzt, a halhatatlanok lakását, és az Osszát, s a Péliont, amelyen maga állott. Azután keletnek nézett, és látá a fényes kék tengert, mely végetlenül terjed a hajnal felé. Végre délnek pillantott, és egy kedves országot láta, fehér-falu városokkal és majorokkal, a melyek egy földzárta öböl partjának hosszába voltak építve, míg a füst kéklően szállt föl a fák közt, s ő tudta, hogy az a pagaszai öböl, Haeinonia gazdag síksága, és a tengermelletti Jolkosz.

Akkor felsóhajtott, és kérdezé: „Igaz-e az, amit a hősök nekem mondanak, hogy örököse vagyok ama szép földnek?”

„És mit használna az neked, Jászon, ha örököse volnál is ama szép földnek?”

„Elfoglalnám, és megtartanám!”

„Erős egy férfiú foglalta azt már el, és tartotta sokáig. Erősebb vagy-e, mint Péliasz, a rettenetes?”

„Megmérkőzhetem erejével;” mondá Jászon; de Cheiron csak felsóhajta és mondá:

„Sok veszedelmen kell neked keresztülhatolnod, míg uralkodni fogsz a tengermelletti Jolkoszban; sok veszedelmen és sok búbánaton, és ismeretlen bajokon, ismeretlen földön, melyet ember még nem látott.”

„Annál boldogabb vagyok én,” mondá Jászon, „miután meg fogom láthatni azt, amit ember előttem még soha nem látott.”

De Cheiron ujra felsóhajta és mondá: „A sasfiúnak el kell hagynia a fészket, midőn megtollasodott. A tengermelletti Jolkoszba akarsz menni? Akkor, mielőtt elmennél, igérj meg nekem kettőt.”

Jászon felfogadta, és Cheiron így szólott: „Senkihez, a kivel találkozol, keményen ne szólj; és maradj meg híven szavad mellett, a melyet kimondasz.”

Jászon csodálkozott, hogy miért kérte ezt Cheiron tőle; de tudta, hogy a Kentaur jós, és az eseteket sokkal elébb látta, mint ahogy teljesedésbe mentek. Megigéré tehát, és leszökött a hegyen, készen sorsával férfiasan szembeszállani.

Lement az arbutusz bokrokon keresztül, s a mentával fedett dombokon át, mig a szőllők falaihoz ért, gránátalma- s olajfákhoz a völgyben; az olajfák között pedig az Anaurosz zuhogott, csupa tajték a hegyi ártól.

Az Anaurosz partján egy nő ült, csupa redő, őszhaj, és agg; feje mellén inogott, amint a hideg rázta, keze pedig térdein remegett; és midőn Jászont meglátta, siránkozva mondá: „Ki fog az árvizen keresztül vinni?”

Jászon merész vala és sietett, és épen az árba akart szökni s mégis meggondolta kétszer, mielőtt szökött; olyan hangosan zuhogott le a patak, sárgán a hegyizáportól, és ezüst-eresen az olvadozó hótól; míg alul dörömbölni hallotta a szikla-darabokat, mintha lovasok dobogása vagy kerék-zörgés lett volna, amint azok tova őrlődtek a keskeny csatornában és megingatták a szirteket, a melyeken állt.

De az öreg asszony mindinkább siránkozott: „Gyenge vagyok és öreg; deli ifjú, Hérára kérlek, vígy át a patakon!”

Jászon már haragosan akart neki felelni, de ekkor Cheiron szavai jutottak eszébe.

Így szóla tehát: „Héra kedvéért, a halhatatlanok királynéja kedvéért az Olymposzon, átviszlek az áron, hacsak mindketten a vízbe nem veszünk.”

Akkor az öreg nő felugrott hátára, olyan fürgén, mint egy kecske; és Jászon a vízbe tántorgott, csodálkozva; s az első lépésre a víz mindjárt térdig ért.

Az első lépésre térdig ért, másodikra már övéig; és a kövek lábai körül gördültek, lábai pedig a köveken sikamlottak; úgy, hogy tántorogva ment tovább, és lihegve, míg az öreg asszony hátáról kiálta:

„Ostoba, megnedvesítetted köpönyegemet. Játékot üzesz-e szegény, öreg teremtésekkel, minő én vagyok?”

Jászonnak szinte kedve jött őt leejteni, és magára hagyni, hogy az áron keresztül vergődjék; de Cheiron szavai eszében voltak és csak ezt felelé: „Türelem, anyám; a legjobb ló is megbotlik néha.”

Végre a földre tántorgott, és leültette az öreg asszonyt a partra; és ugyan erős férfiú lehetett, mert különben ama vad vízen soha sem kelhetett volna át.

Lihegve feküdt egy ideig a parton, azután talpra szökött, hogy útját folytassa; de elébb egy pillantást vetett az öreg asszonyra, mert gondolá: „Legalább megköszönhetné.”

És amint reá nézett, az szebb lőn minden nőnél a világon, és magasabb minden férfinál e földön; ruhái fénylettek, mint a nyári tenger, és drágakövei tündöklöttek, mint az ég csillagai; homlokát fátyol takará, az alkony aranyfelhőiből szőve; és e fátyolon keresztül nézett le reá, nagy,

szelíd szemeivel, melyek gyöngédek voltak és tiszteletet gerjesztők, s az egész völgyecskét betöltötték világossággal.

Jászon térdeire borult s elrejté arczát kezei közé.

A hölgy pedig szóla: „Az Olymposz királynéja vagyok, Héra, Zeusznak neje. Amit te tettél velem, én is azt fogom veled tenni. Híjj a szükség órájában; és kisértsd meg: valjon felednek-e a halhatatlanok.”

És midőn Jászon felpillantott, fölemelkedett a földről, mint egy magas fehér fellegoszlop, és elúszott a hegycsúcsok fölött az Olymposz, a szent bércz felé.

Akkor nagy félelem szállt Jászonra; de rövid idő mulva megkönnyebbült szíve, és megáldotta az öreg Cheiront, mondván: „Bizonyosan jós a Kentaur, és sejtette, hogy mi fog történni, mikor nekem előre megparancsolá, hogy keményen senkihez se szóljak, akivel találkozom.”

Azután lement Jolkosz felé; és amint ment, észrevevé, hogy egyik saruját elvesztette az árban.

És amint az utczákon végig ment, az emberek kijöttek őt nézni, olyan magas volt ő, és olyan deli termetü; de némelyek az öregebbek közől egymásnak sugdostak; míg végre egyikök Jászont megállítá és kérdezé: „Ki vagy, deli ifjú, és honnét jösz; és mi végett jársz a városban?”

„Nevem, jó atya, Jászon, és a Pélionról jövök fölülről; dolgom pedig Péliaszszal van, királytokkal; mondjátok tehát meg nekem, hol a palotája.”

Az aggastyán azonban erre megdöbbent, és elhalaványodott, s mondá: „Nem ismered, fiam, a jóslatot, hogy ilyen bátran mersz a városon keresztülmenni csupán csak egy saruval?”

„Idegen vagyok itten, nem tudok semmi jóslatról; de hát mi bajod van sarummal? A másikat az ár ellen küzködve vesztettem el az Anauroszban.”

Akkor az aggastyán társaira pillantott; és az egyik sóhajtott, a másik mosolygott; végre mondá: „Megmondom neked, nehogy tudtod nélkül rohanj vesztedre. A jóslat Delphiben azt jelentette ki, hogy királyságát Péliasztól oly férfiú fogja elfoglalni s magának megtartani, aki csak egy sarut visel. Vigyázz tehát, hogy mégy fel palotájába, mert ő minden királyok között a legkegyetlenebb és a legravaszabb.”

Erre Jászon nagyot nevetett, mint a hadi mén büszkeségében: „Jó ujság ez, jó atyám, neked is, nekem is! Épen e czélból jöttem a városba.”

Azután tova lépdelt Péliasz palotája felé, míg a nép mind csodálva nézé magaviseletét.

A küszöbre állott és kiálta: „Jer ki, jer ki, Péliasz a vitéz, és küzdj meg királyságodért, mint férfihoz illik!”

Péliasz kijött csodálkozva, és „Ki vagy, bátor ifjú?” kiáltá.

„Jászon vagyok. Aeszonnak fia, ez országnak örököse.”

Arra Péliasz az éghez emelé szemeit, és sírt, vagy sírni látszott, és megáldá a mennyeket, a melyek visszahozták neki unokaöcscsét, aki őt

soha sem fogja többé elhagyni. „Mert” így szólt, „csak három leányom van; fiam pedig, a ki utódom lehetne, nincsen. Te léssz tehát utódom, te fogsz utánam uralkodni a királyságban, és elveheted akármelyiket leányaim közől; ámbár szomorú királyságnak fogod ezt találni, és nyomorult egy embernek mindenkit, a ki felette uralkodik. De jer be, és lakomázz!”

Bevitte tehát magával Jászont, akarva vagy nem akarva, és olyan szeretetteljesen szólott hozzá, s olyan jól vendégelte meg, hogy Jászon haragja lelohadt; vacsora után pedig három unokatestvére jött a terembe, és Jászon azt gondolá, hogy bizony nem bánná meg, ha egyiküket nőül venné.

De végre Péliasznak mondá: „Tekinteted miért olyan bús, bátyám? És mire czéloztál mostan, mikor azt mondád, hogy ez szomorú egy királyság, és hogy uralkodója nyomorult egy ember?”

Erre Péliasz nagyot sohajta, és ismét s ismét, mint egy ember, akinek valami rémítő történetet kell elmondania, s aki fél abba belekezdeni; de végre:

„Hét hosszú esztendeje már, és több is, hogy nem élveztem egy csendes éjét s utódom, akárki legyen, az sem fogja tehetni, mig az Arany Gyapjat haza nem hozzák.”

Aztán elmondá Jászonnak Phrixosz történetét, és az Arany Gyapjuét; és hozzátevé, a mi különben hazugság volt, hogy Phrixosz lelke őt szüntelen kínozza, éjjel-nappal kiáltván hozzá. Eljöttek leányai is, és ugyanazon mesét beszélék el, (mert atyjuk szerepeikre megtanította volt őket,) és siránkozva mondák: „Jaj! ki fogja haza hozni az Arany Gyapjat, hogy nagybátyánk lelkének nyugvása lehessen; és hogy legyen nekünk is nyugalmunk, kiket ő soha sem hagy békén aludni.”

Jászon szomoruan ült egy ideig és szótlanul; mivel már sokszor hallott az Arany Gyapjuról, de úgy tekintette vala mindég, mint a mire nincs remény és lehetőség, hogy halandó ember elnyerhesse.

De amint Péliasz elnémulni látá, másról kezdett szólani és mindinkább hizelgett Jászonnak, úgy beszélvén vele, mintha már bizonyosan utódjának tekintené, és tanácsot kérde tőle az országlásról; míg Jászon, a ki fiatal vala és járatlan, nem tehette, hogy magában ne mondja: „Ez bizonyára nem ama sötét-lelkü ember, akinek a nép őt mondja. De hát miért űzte el atyámat?” És bátran kérdezé Péliasztól: „Az emberek azt mondják, hogy rettenetes vagy, és vérengző, én ellenben szívesnek talállak és vendégszeretőnek és a milyen te vagy én irántam, olyan leszek én is te irántad. De miért űzted el atyámat?”

Péliasz elmosolyodék, és felsóhajta: „Az emberek ebben is rágalmaztak, úgy, mint minden másban. Apád vénülni kezdett és lankadni, s önszántából adta át nekem királyságát. Holnap meg fogod látni; kérdezd meg, és ő ugyanazt fogja neked mondani.”

Jászon szíve feldobogott mellében, midőn meghallá, hogy látni fogja atyját; és mindent elhitt, amit Péliasz beszélt, elfeledve, hogy atyja talán nem is fogná merni az igazat neki megmondani.

„Még egy van hátra” mondá Péliasz, „a mi iránt szükségem van tanácsodra; mert ámbár fiatal vagy, látom, hogy eszed korodat túlhaladja. Van nekem egy szomszédom, akit inkább rettegek, mint akármely más embert a föld kerekségén. Mostan még erősebb vagyok nála, és parancsolhatok neki; noha tudom, hogy ha közöttünk marad, végre vesztemet fogja előidézni. Nem tudnál-e valamely tervet, Jászon, mely által ezen embertől megszabadulhatnék?”

Kis idő mulva Jászon félig nevetve felele: „Ha neked volnék, elküldeném, hogy hozza el az Arany Gyapjat; mert ha egyszer annak megnyerésére indul ki, többé ugyan soha sem fog háborgatni.”

Arra keserű mosoly vonult el Péliasz ajkain, és gonosz örömsugár villant fel szemeiben; Jászon pedig, amint meglátá, megdöbbent; és eszébe jutott az aggastyán intése, és a maga egyetlen saruja, és a jóslat; látta, hogy kelepczébe esett.

Péliasz azonban csak szelíden viszonzá: „Fiam, el fogom őt rögtön küldeni.”

„Engemet értesz?” kiálta Jászon, felszökve, „mert egyetlen saruval jöttem ide?” És haragosan fölemelé öklét, míg Péliasz szembe állt vele, mint egy farkas a kutyákkal; s hogy kettejük közől melyik volt erősebb és komorabb, azt nehéz lett volna megmondani.

De egy pillanat multával Péliasz megszólalala: „Miért vagy hát olyan vigyázatlan, fiam? Te, s nem én, mondtad azt, a mi ki van mondva; miért veted azt szememre, a mit nem én miveltem? Ha azt tanácsoltad volna, hogy amaz embert, kiről szólottam, szeressem, és vőmmé tegyem és örökösömmé, tanácsodat követtem volna; és miért ne kövessem most is tanácsodat, s küldjem ki ama férfiút, hogy halhatatlan hírt szerezzen magának? Sem őt nem sértettem meg, sem veled nem tettem rosszat. Egyet tudok legalább, s ez az, hogy ő el fog menni, és örömest; mert hősies szive van, mely a dicsőséget szereti és megveti azt, aki szavát megszegi.”

Jászon látta, hogy kelepczébe esett; de eszébe jutott a második igéret, melyet Cheironnak tett vala, és magában gondolá: „Hát ha a Kentaur ebben is jós volt és azt értette, hogy a Gyapjat elnyerem!” Azután hangosan kiáltá:

„Jól mondtad, ravasz bátyám, szeretem a dicsőséget, és szavamat be merem váltani! Csak ezt igérd nekem, és tartsd meg szavadat úgy, amint én a magamét megtartom: Atyámmal jól bánj, mialatt én nem leszek itt, a mindent-látó Zeuszra kérlek; és add át nekem a királyságot mint tulajdonomat, ama napon, a melyen az Arany Gyapjat elhozom.”

Akkor Péliasz reá nézett s szinte megszerette, minden gyűlölete közepett; és mondá: „Megigérem, és megteszem. Nem fog szégyenemre válni, ha királyságomat azon embernek adom oda, a ki elnyerte az Arany Gyapjat.”

Arra nagy esküt esküdtek egymásnak; és azután mindketten bementek és lefeküdtek aludni.

De Jászon nem birt aludni, hatalmas esküjére gondolván, és arra, hogyan hajthatná végre, magányosan, minden kincsek s barátok nélkül. Igy sokáig hánykolódék ágyán, majd egy tervet, majd mást forgatva eszében, s néha úgy tetszék neki, mintha Phrixosz hívná, vékony hangon gyöngén és halkan, mintha a szavak messziről jönnének, tulnan a tengerről: „Hadd jőjjek haza, őseimhez, és hadd legyen nyugvásom.” Néha pedig mintha Héra szemeit látná, és újra hallaná a szavakat: „Híjj a szükség órájában; és kísértsd meg, vajjon felednek-e a halhatatlanok.”

Másnap reggel elment Péliaszhoz, és mondá: „Adj nekem egy áldozatot, hogy Hérának áldozhassak.” A templomba ment tehát és áldozott; és amint az oltár mellett állt, Héra gondolatot külde elméjébe; s ő visszament Péliaszhoz, mondván:

„Ha szándékod valóban komoly, adj mellém két hírnököt, hogy elmehessenek a minuak minden fejedelmeihez, a kik velem együtt voltak a Kentaurnak tanítványai; hogy így majd együtt szerelhessünk föl hajót, és sorsunk elé indulhassunk.”

Akkor Péliasz megdícséré okosságát, és sietett a hírnököket kiküldeni, azt gondolván magában: „Hadd menjenek vele a fejedelmek mindnyájan, s mint maga, ők se térjenek többé haza; mert így majd ura leszek minden minuaknak, és a leghatalmasabb király Hellaszban.”

III. RÉSZ.
AZ ARGO HAJÓT HOGYAN ÉPÍTETTÉK JOLKOSZBAN.

Széjjel mentek tehát a hírnökök, és a minuak minden hőseinek kiálták: „Ki mer az Arany Gyapju kalandjában részt venni?”

Héra ekkor felbuzdítá minden fejedelmek szíveit, és előjöttek minden völgyeikből a pagaszai sárga homoksíkra. Legelső Heraklesz jött, a hatalmas, oroszlánbőrével és buzogányával; és mögötte Hylasz, fiatal apródja, a ki nyilait hordta és ívét; azután pedig Típhysz, az ügyes kormányos, és Bútesz, az emberek legszebbike. És eljöttek Kasztor és Polydeukesz, az ikrek, a bűvös hattyú fiai; és Koeneusz, a halandók legerősbike, kit a kentaurok hiába iparkodtak megölni, és a kit fenyőszálakkal nyomtak le, de még így sem halt meg; és Zetesz és Kalaisz, az éjszaki szél szárnyas fiai, és Péleusz, Achillesz atyja, kinek menyasszonya Thétisz vala, az ezüst-lábu, a tenger istennője. Azután Telamon és Oileusz érkeztek oda, atyjai a két Ajaxnak, a kik később Trója rónáin harczoltak; és Mopszosz, a bölcs jós, aki a madarak beszédét értette; és Idnion, kinek Phoebosz a jövendőt megjósoló nyelvet ajándékozott vala; és Ankaiosz, aki a csillagokból tudott olvasni, és ismerte az egek minden köreit; és Argosz, a híres hajóépítész, és számos más hősök, réz és arany sisakokban, magas, festett, lószőr taréjokkal; és hímzett vászon ingekkel vas pánczéljaik alatt; és fénylő ónból készített lábvértekkel, a melyek térdeiket födték a csatában; és mindegyik paizsával jött vállán, sokszoros erős bikabőrből, és kardjával; aczélozott

érczből, ezüst bogláros övében; jobb kezében pedig két lándzsával, nehéz fehér kőrisfából.

Így jöttek le Jolkoszba, hol a lakosok mindnyájan eleikbe mentek, s nem győzték eléggé nézni magas termetüket, és szép vonásaikat, deli tartásukat s díszes fegyvereik fényét. És némelyek mondák: „Ilyen gyülekezete nem volt még a hősöknek soha, mióta a hellének az országot meghódították.” A nők ellenben sóhajtoztak, egymásnak sugdosva: „Jaj! Mindnyájan haláluknak mennek elébe!”

A hősök ezalatt levágták a fenyőket a Pélionon, és baltáikkal megadták nekik a szükséges alakot; Argosz pedig megtanította őket gályát építeni, az első hosszú hajót, mely a tengeren valaha vitorlázott. Oldalában ötven evezőnek fúrtak lyukakat, a legénység minden hősének egy evezőt szánván; és a hajót szénfekete szurokkal vonták be, orrát pedig vörösre festették; és Argonak hítták Argosz nevéről; és egész nap dolgoztak rajta. Este azután Péliasz királyi lakomát adott nekik és palotájának csarnokában aludtak.

De Jászon elment éjszak felé a thrák földre, míg föllelte Orpheuszt, a költők fejedelmét, ott, hol az barlangjában lakott Khodope alatt, a vad kíkon népek között. És megkéré: „Nem hagynád el hegyeidet, Orpheusz, a régi időkből való iskolatársam, és nem kelnél velem még egyszer a Sztrymonon át, hogy elvitorlázhassunk a minuak hőseivel, és haza hozhassuk az Arany Gyapjat; míg te bűvös hárfáddal és énekeddel elbűvölnél nekünk minden embereket és szörnyeket?”

Erre Orpheusz felsóhajta: „Nem fáradtam és barangoltam-e már eleget, mióta eltávoztam Cheiron barlangjából a tengermelletti Jolkosz fölött? Hiába adta nekem anyám, az istennő, művészetemet és hangomat; hiába énekeltem és fáradoztam; hiába mentem le a halottakhoz és bűvöltem meg Hádesz minden királyait, hogy visszanyerjem menyasszonyomat, Euridikét! Mert megnyertem a szeretettet, és ugyanazon a napon ismét elvesztettem; azután őrültségemben elbolygottam, el egész Egyptomig, és a libyai sivatagig, és el minden tengerek szigeteibe, tova hajtva a rémitő szunyog által, mialatt hiába igéztem meg az emberek szíveit, és az erdei vadakat és a fákat, és az élettelen köveket, bűvös hárfámmal és énekemmel, nyugalmat adva, de nem találva. De végtére anyám megszabadított és haza hozott békében; itt lakom most egyedül a barlangban, a vad kíkon népek között, nyers sziveiket zenével lágyítva, és Zeusz szelíd törvényeivel. És most újra el kell mennem, a föld véges végére, messze a ködös sötétbe, a keleti tenger szélső hullámaira! De amit a sors elhatározott, annak meg kell lenni; és engednem kell barátom fohászainak, mert a fohászok Zeusznak leányai, és a ki őket, az őt is tiszteli.”

Azután sóhajtva felkelt Orpheusz, és hárfáját vette, s átkelt a Sztrymonon. Délnyugotnak vezeté Jászont, föl a Haliakmon partjain, és a Pindosznak dombjain át, Dodonába, Zeusz városába, oda, ahol az a szent tó mellett állt és a régi forrás mellett, a mely tüzet lehellt ki, az ős cser-erdő sötétségében, a száz források hegye alatt. És elvezeté a szent cserhez, hol a fekete galamb telepedett volt le a régi időben, és Zeusz papnéjává

változott volt át; és jóslatokat mondott minden népeknek köröskörül. Ottan pedig megparancsolá neki, hogy vágjon le egy ágat, és hozzon áldozatot Zeusznak és Hérának. Az ágat pedig elvitték Jolkoszba, és a hajó orrára szegezték.

Végre elkészültek a hajóval, és iparkodtak leereszteni a partról a vízbe; de az Argo igenis nehéz volt nekik, és gerincze mélyen a homokba sülyedett. Akkor a hősök mind egymásra néztek, elpirulva; de Jászon szóla, és mondá: „Kérdezzük meg a bűvös ágat, talán segít rajtunk szükségünkben.”

Arra megszólalt az ág, és Jászon meghallá a szavakat, a melyeket mondott, s megkéré Orpheuszt, hogy zengjen hárfáján; mialatt a hősök fenyű-hengereket tartva vártak köröskörül, hogy a hajót lesegítsék a tenger felé.

Orpheusz elővette hárfáját, és elkezdé bűvös énekét: „Mily kellemes az, a dagadó hullámokon nyargalni, és habról habra szökdösni, míg a szél vígan zengedez a vitorlázatban, és az evezők sebesen csillognak a tajtékban. Mily kellemes az a tengereken átvándorolni, és uj városokat látni, s csodálatos földeket, és kincsekkel megrakodtan térni haza, és magának halhatatlan hírt szerezni!”

És Argo, a jó hajó, meghallá szavait, és elkivánkozott ki a tengerre, míg minden fája megmozdult, és egyik végétől fölemelkedett a másikig, és felszökött a homokról a hengerekre, és előre tört mint a nemes ló; a hősök pedig útját fenyő törzsökkel látták el, míg a zúgó tengerbe rohant.

Azután jól megrakták élelemmel és vízzel, és felhúzták a létrát a födözetre; és leültek, mindegyik a maga evezőjéhez; délfelé eveztek az öblön keresztül, csapásaikat Orpheusz hárfázásához mérve, míg a sziklák néppel voltak fedve; és a nők sírtak, a férfiak kiáltottak, a vitéz legénység pedig útnak indult.

IV. RÉSZ.
AZ ARGONAUTÁK HOGYAN VITORLÁZTAK KOLCHISZBA.

S hogy ezután mi történt, gyermekeim, akár igaz, akár nem, a régi énekekben van följegyezve, a melyeket egykor magatok fogtok elolvasni. Hatalmas régi énekek azok, és hatalmas régi dörgő versben vannak írva; Orpheusz énekeinek mondatnak a mai napig. Elbeszélik, hogy a hősök Aphetaiba jöttek, az öblön át, a dél-nyugoti szelet várták, és vezért választottak maguknak a legénység közől; hogy mindnyájan Herakleszt kivánták, mert ő volt a legerősebbik közöttök, és a legnagyobbik; de Heraklesz visszautasítá a tisztséget, és Jászont kíváná vezérnek, mert az volt a legokosabbik. Így tehát Jászon választatott kapitánynyá; és Orpheusz máglyát rakott fából, egy bikát ölt meg, és feláldozta Hérának; a hősöket oda hívta, hogy állják körül, mindegyik olajág koszorúval fején, és hogy döfjék kardjaikat a bikába. Azután megtöltött egy arany serleget a bika vérével, és búzaliszttel, mézzel, borral, és keserű, sós, tengeri vízzel, s a hősöknek nyujtá, hogy érintsék ajkaikkal. Mindegyikük

megízlelé tehát, s a serleget kézről-kézre adták körül; és rémítő esküt esküdtek: a napra, s az éjre, és a kék hajú tengerre, mely a földet rengeti, hogy híven segítendik Jászont az Arany Gyapjú kalandjában, és ha akárki visszarettenne, vagy nem engedelmeskednék, vagy esküjét megszegné, hogy az ellen igazság szolgáltassék, és hogy azt büntessék meg az Erinnyek, kik a bűnösöket nyomozzák.

Arra Jászon meggyújtá a máglyát, és elégeté a bika holttestét; azután lementek hajójukra, és keletnek eveztek, mint emberek, a kiknek munkát kell végezniök; a helynek pedig, honnét elindultak, neve Aphetai lőn, az induló hely, azon naptól fogva. Háromezer és több év mult el, mióta elvitorláztak az ismeretlen keleti tengerekre, és nagy nemzetek jöttek s távoztak azóta, sok vész seperte a földet; és sok hatalmas hajóraj, a melyhez képest az Argo csak kis csónak, angol és franczia, orosz és török, vitorlázta azóta ama vizeket; s mégis a kicsiny Argónak híre fenmarad örökre, és neve példabeszéddé vált az emberek között.

Elvitorláztak tehát Szkiathosz mellett, a szépioszi fokot balra hagyva, és éjszaknak fordultak a Pélion felé, a terjedelmes magnészi part hosszában. Jobb oldalt a nyilt tenger feküdt, bal oldalt az agg Pélion tornyosult, míg a felhők sötét fenyő-erdőit mászták körül, és nyári hósipkáját fedték el. És szíveik a kedves régi hegyre kívánkoztak, amint az elmult kellemes napokra gondoltak, gyermekségük játékaira, s vadászataikra, és iskolázásukra a barlangban a szikla alatt. S végre Péleusz felszólala: „Szálljunk ki, barátim itten, és mászszuk meg még egyszer a kedves, régi bérczet. Rémítő útnak indulunk; ki tudja, valjon meglátjuk-e megint a Péliont? Menjünk föl Cheironhoz, tanítónkhoz, és kérjük áldását, mielőtt elindulnánk. Hiszen egy fiam is van nála, akit ő nevel, úgy, mint engemet nevelt egykor; fiam, kit Thétisz szült nekem, a tenger ezüstlábu urnője, kit a barlangban fogtam meg és győztem le, ámbár alakját hétszer megváltoztatta. Mert amint kezeim közt tartottam, vízzé vált, s gőzzé, égető lánggá, és sziklává, s fekete-sörényü oroszlánná, és magas és deli fává. De én tartottam, s mindég tartottam, míg csak tulajdon alakját nem vette föl; s atyám házába vezettem, és megnyertem arámnak. Lakománkra pedig eljöttek az Olymposz minden uralkodói, és együtt örültek a mennyek és a föld, midőn egyike a halhatatlanoknak halandóhoz ment nőül. Mostan tehát hadd lássam fiamat, mert nem fogom sokszor e földön láthatni; dicső lesz ő, de rövid életü, és ifjúsága virágában fog elhalni.”

Így Tiphysz, a kormányos, a partra vezeté őket a Pélion szirtei alá; és a hősök fölmentek a sötét fenyőerdőkön keresztül a Kentaur barlangja felé.

Amint a ködös terembe érkeztek, a hókoszorús szirt alatt, fekve találták a nagy Kentaurt, roppant tagjait a sziklán kinyújtva, mellette pedig Achillesz állt, a fiú, a kin semmi aczél nem ejthetett sebet; és édesdeden zengett hárfáján, mig Cheiron nézte, és mosolygott.

Ekkor Cheiron felszökött, üdvözlé őket, és mindegyiküket megcsókolá, lakomát rakott eléjük, disznóhúst s vadat, és jó bort; az ifjú Achillesz pedig szolgált nekik, és körülhordozta az arany-serleget. A vacsora végével a hősök tapsolni kezdtek, és hítták Orpheuszt, hogy danoljon

nekik; az pedig megtagadta, mondván: „Hogyis énekelhetnék én, az ifjabbik, öreg háziurunk előtt?” Cheiront hítták tehát, hogy énekeljen, és Achillesz elhozta neki hárfáját; s ő csodálatos éneket kezdett, híres történetet a régi időkből, a harczról a kentaurok és a lapithok között, a melyet, kőbe vésve, most is láthatni. Megéneklé, hogyan vesztek el testvérei esztelenségük miatt, mikor felhevültek a bortól; s hogyan küzdöttek ők és a hősök, ökleikkel, fogaikkal, és a kupákkal, a melyekből ittak; és hogyan rántották fel a fenyőket dühökben, s vetettek egymásra nagy kőszirteket; mialatt a hegyek a csatától megdördültek, és az ország hosszában s széltében feldúlatott; míg végre a lapithok kiűzték őket hazájukból, e gazdag thesszáli síkokról, a Pindosz magányos völgyeibe, Cheiront egyedül és magányosan hagyva. És a hősök szívből dicsérték az éneket, mert némelyek közőlök magok is résztvettek volt ama nagy küzdelemben.

Azután Orpheusz vette hárfáját és a Cháoszról énekelt, s a csodálatos világ alakításáról; hogy miként eredt minden a Szerelemből, a ki nem birt egyedül megélni az űrben. És amint énekelt, hangja kiemelkedett a barlangból, a szirtek fölé, a facsúcsok közé, és a cser s a fenyőcsoportokba. És a fák, amint hallották, meghajták fejeiket; és a szürke sziklák repedeztek s csöngöttek; az erdei vadak közel lopództak, hogy hallhassák; a madarak pedig elhagyták fészkeiket, és körös-körül repdestek. Az öreg Cheiron kezeivel tapsola és patáival dobogott a földön, a bűvénektől elragadtatva.

Ezután Péleusz megcsókolá fiát és sírt felette; a hősök pedig lementek a hajóhoz, s Cheiron is lejött velök, sírva, és mindegyiküket külön megcsókolá; megáldá őket, és nagy dicsőséget igért nekik. A hősök szintén sírtak, midőn elhagyták, míg nagy sziveik nem birtak többé sírni; mert ő nyájas vala, igazságos és istenfélő, bölcsebb minden embernél és állatnál. Cheiron pedig felment egy sziklára és imádkozott érettük, hogy biztosságban jöhessenek haza és épségben; míg a hősök eleveztek, és nézték, amint a szirten állott, a tenger fölött, nagy kezeit az ég felé emelve, mialatt fehér fürtjei a szélben hullámoztak; és megerőltették szemeiket, hogy az utolsó perczekig lássák, mert sejtették, hogy többé soha sem fogják láthatni.

Tova eveztek tehát a tenger hosszan hullámzó dagálya fölött, el az Olymposz, a halhatatlanok székhelye mellett, el az Athosz erdős öblei és Szamothráke, a szent sziget mellett; s Lemnoszon túlhaladva, a Helleszpontba értek, s tova mentek, az abydoszi keskeny tengerszoroson keresztül, és úgy a Propontiszba, a melyet most Marmora-tengernek nevezünk. Ottan Kyzikoszszal találkoztak, ki, mint az ének beszéli, Ázsiában uralkodott a déliaiak felett, és Aeneasznak volt fia, a kiről még sok történetet fogtok hallani, mert Homér elregéli, hogyan küzdött Trójánál, és Virgil, hogyan vitorlázott el, s mi módon alapította Rómát. Kyzikosz pedig, így beszélik az énekek, jól fogadta a hősöket, mivel atyja egyike volt Cheiron tanítványainak; így jól fogadta őket, és lakomát adott nekik, hajójukat megrakta gabonával, és borral, köpönyegekkel és pakróczokkal, mondják az énekek, és ingekkel, melyeknek a hősök nagy szükségében állottak.

De éjjel, mialatt alva feküdtek, rettentő emberek jöttek le ellenük, kik a medvékkel éltek együtt a hegyeken, alakjukra hasonlók a Titánok vagy az óriásokhoz, mert mindegyiküknek hat karja vala, és fenyőkkel harczoltak s más fatörzsökkel; de Heraklesz reggel előtt mindnyájukat megölte, halálosan mérgezett nyilaival; a sötétben azonban Kyzikoszt is megölte közöttük, a szíves fejedelmet.

Azután hajójukra szálltak, és evezőiket fogták. Típhysz megparancsolá, hogy oldják meg a köteleket, és indúljanak ki a tengerre. De amint szólt, forgó-szél jött, mely az Argót körülforgatta és úgy összecsavarta a köteleket, hogy azokat senki sem bírta megoldani. Akkor Típhysz elbocsátá kezéből a kormányt, és felkiálta: „Ez az istenektől jő felülről.” De Jászon előre lépett, és a bűvös ágtól kért tanácsot.

Erre a bűvös ág megszólalt és mondá: „Ez azért történik, mert megöltétek Kyzikoszt, barátotokat. Meg kell lelkét engesztelnetek, különben ezen partot soha sem hagyhatjátok el.”

Jászon szomoruan visszament és megmondá a hősöknek, amit hallott; ők pedig kiszálltak a partra, és hajnalig keresték; hajnalban megtalálták a holttestet, a porban és a vérben fekve, a szörnyetegek tetemei között. És megsiratták nyájas gazdájukat; szép ágyra fektették, és nagy halmot emeltek fölébe; fekete ürüt áldoztak sírján; Orpheusz pedig bűvös éneket danolt neki, hogy lelkének nyugvása lehessen. Azután játékokat tartottak a sírnál, amaz időknek szokása szerint; s Jászon díjakat osztott minden nyertesnek, Ankaiosznak arany serleget adott, mert legjobban birkózott mindnyájuk között, és Herakleszn ak egyet ezüstből, a legerősebbiknek, és Kasztornak, a ki legjobban lovagolt, arany taréjt sisakjára; Polideukesz pedig, az ökölvívó, drága szőnyeget kapott; és Orpheusz enekéért arany-szárnyas sarukat. De Jászon maga volt a legjobb íjjas, és a minuak olajfakoszorúval ajándékozták meg; és így, amint az énekek beszélik, a jó Kyzikosz lelke megengesztelődött s a hősök békében folytatták útjokat.

De midőn Kyzikosz felesége meghallá, hogy férje halva volt, maga is meghalt bújában és könyei tiszta forrássá váltak, melyből szüntelen ömlik a víz az egész éven át.

Azután eleveztek, így beszélik az énekek, a mysziai part hosszában, és el a Rhindakosz torkolata mellett, míg kellemes öblöt találtak az Arganthosz hosszú gerinczeitől és a bazaltszikla magas falaitól fedve. Ottan a hajót kihúzták a sárga homokra; behúzták a vitorlákat, és leeresztették az árboczot s tokjába kötötték. Azután pedig leeresztették a lajtorját, és mulatni s nyugodni kiszálltak a partra.

Heraklesz ott elment az erdőbe szarvasokat vadászni, ívével kezében; és Hylasz, a szép fiú, utána szökött, s titkon követé, míg a facsoportok között eltévedve, fáradtan leült, hogy magát egy tó mellett kinyugodja; ottan pedig feljöttek a vízi nemtők őt megnézni, és beleszerettek, és játszótársul levitték őt, örökre boldogot és fiatalt, a tóba. Heraklesz később kereste, nevét kiáltva, mig mind a hegyek visszhangoztak; de hiába, Hylasz soha nem hallotta meg alant a fénylő tóban. S mig Heraklesz így barangolt, őt keresve, friss szellő támadt, és Heraklesz

sehol sem volt található; az Argo elvitorlázott, őt hátra hagyva; s ő soha nem látta a nemes pháziai folyamot.

Ezután a minuak egy szomoru országba értek, hol Amykosz uralkodott, az óriás, a ki mitsem törődött Zeusz törvényeivel, hanem az idegeneket mind ki szokta híni ököl-küzdelemre; és kiket legyőzött, azokat megölte. De Polydeukesz, az ököl-vívó megütötte, erősebben sujtva reá, mint a milyent azelőtt valaha érzett volt, és megölte; erre a minuak folytatták utjokat, a Boszphoroszon föl, míg Phíneusz városába értek, a kegyetlen bithyniai királyéba; mert Zétesz és Kalaisz megkérték vala Jászont, hogy ottan szálljon ki a partra, mivel végezni valójuk volt.

Felmentek a partról a város felé, hótól fehér erdőkön át; Phíneusz király pedig kijött eléjük, sovány, búteljes arczczal, és mondá: „Üdvözöllek, daliás hősök, itten a keserü viharok földén, a hideg földén, és a nyomorén; mindazáltal megvendégellek titeket, a hogy csak bírom.” És bevezeté őket, és ételt tett eléjük; de mielőtt kezeiket szájaikhoz emelhették volna, két rémteljes szörny repült le, minőt ember soha nem látott; mert arczaik és fürtjeik szép lányokéi voltak, de szárnyaik és körmeik sólymokéi; és az étkeket elragadták az asztalról, s sikoltva kirepültek a tetőkre.

Erre Phíneusz verdesni kezdé mellét, és kiálta: „Ezek a Hárpiák, a Forgószél és a Gyors, kik a Csodának, és a Borostyánkő nemtőnek leányai, és éjjel s nappal rabolnak tőlünk. Elvitték Pandareusz leányait, kiket minden istenek megáldottak volt; mert Aphrodíte az Olymposzon etette őket mézzel s borral, és Héra szépséget adott nekik és észt, Athéne pedig ügyességet minden müvészetben; de midőn nászlakomájukra jöttek, elragadták a Hárpiák mind kettőjüket, és oda adták, hogy az Erinnyszeket szolgálják, és napjaikat borzalommal töltsék. Mostan pedig engemet üldöznek rémítő szélvészekkel, és népeimet és a Boszphoroszt háborítják; elragadják étkeinket asztalainkról, úgy, hogy minden gazdagságunk daczára éhen halunk.”

Ekkor felkeltek Zétesz és Kalaisz, az Éjszaki-szél szárnyas fiai, és mondák: „Nem ismersz bennünket, Phíneusz, és nem ismered eme szárnyakat, a melyek hátainkon nőnek?” És Phíneusz elrejté arczát félelmében; de szót sem felelt.

„Mert áruló valál Phíneusz, e miatt üldöznek éjjel s nappal a Hárpiák tégedet! Hol van Kleopátra, nővérünk, nőd, akit fogságban tartasz? És hol két gyermeke, kit dühödben megvakítottál, egy gonosz asszony biztatására, és a sziklákra kivettettél? Esküdjél meg nekünk, hogy nővérünket visszahelyzed jogaiba, és kiveted ama gonosz asszonyt, akkor megszabaditunk a csapástól, és délfelé hajtjuk a forgószél-leányokat; de ha nem teszed, kiszúrjuk szemedet, úgy mint te saját fiaid szemét szúrtad ki!”

Akkor Phíneusz megesküdött, és elhajtá a gonosz asszonyt; Jászon pedig a két szegény gyermeket magához vevé, és bűverejü füveivel meggyógyítá szemeiket.

De Zétesz és Kalaisz szomoruan fölkeltek, így szólván: „Bucsut mondunk most nektek, hősök; bucsut mondunk nektek, kedves társaink, kikkel a Pélionon játszadoztunk a régi időben; mert végzet nehezedik reánk, és

eljött végtére a nap, amelyen tova kell hajtanunk a forgószeleket, el örökre a föld és a tenger fölött; és ha őket elfogjuk, meg kell halniok; ha pedig nem, magunk halunk meg.”

Arra a hősök mindnyájan sírtak; de a két ifjú felugrott és magasra szöktek a légbe, a Hárpiák után, s elkezdődött a szelek csatája.

A hősök elnémulva remegtek, midőn a viharok sikoltásait hallák, míg a palota ide s tova inogott, és az egész város megrendült, nagy kődarabok szakadtak a szirtekről, és az erdő fenyvei a földre vettettek, éjszaknak s délnek, keletnek és nyugotnak; a Boszphorosz pedig fehéren forrott tajtékjától, és a felhők a sziklákat csapkodták.

De végtére megszünt a harcz; és a Hárpiák visítva szöktek délfelé, az Éjszaki-szél fiai pedig utánok iramlottak, és a merre elhaladtak, oda tiszta napfényt hoztak. Sok mértföldnyire követték őket a Kykládok minden szigetein át, és el, délnyugotnak, Hellaszon keresztül, míg azok a ióni tenger fölé értek, és ottan az Echinádokra estek le, az Acheloosz torkolatánál, mely szigetek sok száz évig a Forgó-szél szigeteknek neveztettek. De hogy Zéteszszel és Kalaiszszal mi történt, azt nem tudom, mert a hősök soha sem látták többé; némelyek azt beszélik, hogy Heraklesz találkozott és összeveszett velök, s megölte őket nyilaival; némelyek pedig azt, hogy lankadtságtól és a nyári nap melegétől estek le, és hogy a napisten Ténosz kellemes szigetén temette őket el, a Kykládok között, hol sírjukat sok száz esztendeig mutatták, és fölötte az oszlopot, mely minden szél szerint forgott. De ama sötét vészek és forgószelek a Boszphoroszban mai nap is fészkelnek.

Az argonauták ezalatt keletnek hajóztak, és ki a nyilt tengerre, a melyet mostan fekete tengernek nevezünk, de akkor Euxénnak hívtak. Soha hellén nem vitorlázott vala rajta keresztül; és mindnyájan rettegték a rémes tengert, szikláival, sekélyeivel, ködeivel, s éles, fagyasztó szeleivel; és csodálatos meséket beszéltek róla, hamisakat is, félig igazakat is; hogyan terjedt éjszak felé egész a föld végeig, és a lomha, rothadt tengerig, az örök éjig, s a halottak országáig. Így tehát a hősök is remegtek, minden bátorságuk mellett, amint ama vad, fekete tengerre értek, és maguk előtt szemlélték part nélkül terjedni, a mennyire szem látott.

Legelőször Orpheusz szólala meg közöttük, a többieket intvén:

„Mostan a vándorló kék sziklákhoz fogunk érni; anyám, Kalliope, a halhatatlan múzsa, figyelmeztetett miattuk.”

Rövid idő mulva meg is pillantották a kék sziklákat, tündökölve, mint tornyok vagy várak szürke üvegből, míg jéghideg szél fútt le rólok, és megdermeszté a hősöknek sziveit. És amint közeledtek, láthatták, hogyan emelkedtek és szálltak alá; amint a hosszú tenger-hullámokon gördültek, összecsattanva, és őrlődve, míg a zúgás az egeket érte. A tenger forgatagokban lövellt fel közöttük, és fehér tajték-habbal seperte őket körül; de csúcsaik magasan hintáztak a légben, inogva, míg a szél élesen süvöltött a nyílásokon keresztül.

A hősök szívei elcsüggedtek, és félelmükben felkapták evezőiket; de Orpheusz Tiphysznek, a kormányosnak, kiáltá: „Közöttök kell elmennünk, figyelj tehát előre, a nyílásra, és légy bátor, mert Héra van velünk.” Igy Tiphysz, az ügyes kormányos, szótalan állt, fogait összenyomva, míg egy gémet látott közeledni, a mely árbocz-magasságban repült a sziklák felé, és egy ideig előttök lebegett, mintha átmenetet keresne. Erre felkiálta: „Héra útmutatót küldött nekünk; kövessük az okos madarat!”

A gém ezalatt ide s tova repesett, míg egy elfödött nyílást pillantott meg, és belérohant, mint a nyíl, míg a hősök nézték, hogy mi történik.

A kék sziklák összecsaptak, amint a madár sebesen keresztül repült, de csak egy tollat ütöttek ki farkából, és azután visszaverődtek az összecsapástól.

Ekkor Tiphysz felbuzdítá a hősöket, és ők felkiáltottak, s az evezők mint vesszők hajlottak meg csapásaik alatt, amint a fenyegető jégszirtek közé rohantak, és a halál hideg kék ajkai közé. És mielőtt a sziklák újra összecsaphattak volna, már keresztül haladtak volt, és künn valának biztosságban, a nyilt tengeren.

Azután tova vitorláztak lankadtan, az ázsiai part hosszában, a fekete fok és Thyneisz mellett, ahol a Thymbrisz forró folyama ömlik a tengerbe, és a Szangariosz, a melynek vize a tengeren úszik; míg a Farkashoz értek, a folyóhoz, és Farkashoz, a nyájas királyhoz. Ottan pedig két bátor hős halt meg, Idmon és Típhysz, az ügyes kormányos; az első gonosz betegségben, a másik egy vadkantól megölve. A hősök halmot emeltek fölöttök, és arra evezőt tűztek magasan, s ott hagyták őket együtt aludni, a távol lykiai parton. De Ídász megölte a vadkant, és megboszulá Tiphyszt; Ankaiosz pedig átvevé a kormányt, kormányos lőn, és tova vezeté őket kelet felé.

Elvitorláztak Szinope mellett, és sok hatalmas folyam torkolata s sok vad nép lakhelye mellett. Elhagyták az amazónok városait, a keleti harczias nőkéit; mialatt egész éjjel pőrölyök ütéseit hallották, olvasztó-kemenczék bőgését; és kovács-tüzeket láttak, a melyek mint szikrák fénylettek a sötétségen keresztül, fönt a hegyi völgyekben; mert a Chalybok partjaihoz értek vala, a fáradhatlan kovácsokéihoz, kik Áreszt szolgálják, a kegyetlen Hadistent, éjjel s nappal fegyvert kovácsolva.

Hajnalkor pedig, a mint keletfelé néztek, fehér hócsúcsokat láttak a tenger és az ég között, élesen s fényesen csillogva a felhők fölött. És tudták, hogy a Kaukazoszhoz értek, a föld végéhez; a Kaukazoszhoz, a legmagasabbikhoz minden hegyek között, a kelet folyóinak atyjához. Csúcsán a Titán fekszik lelánczolva, a kinek szivét egy keselyű szaggatja; lábainál pedig sötét erdők tornyosulnak, a bűvös kolchi föld körül.

Három napig eveztek kelet felé, mialatt a Kaukazosz óránként magasabbra emelkedett; míg a Pházisz sötét folyamát meglátták, amint meredeken a tengerbe rohant, és Aiétesz királynak, a Nap fiának, tetőit, a melyek a facsúcsok fölött fénylettek.

Ekkor fölszólalа Ankaiosz, a kormányos: „Elértünk végtére czélunkhoz, mert ott vannak Aiétesz tetői, és az erdők, ahol minden méreg nő; de ki mondja meg nekünk, hogy az Arany Gyapju hol van elrejtve? Sok

fáradságot kell még kiállanunk, mielőtt megtalálnók, és Görögországba hazahoznók.”

Jászon ellenben fölvidítá a hősöket, mert szíve magasan dobogott s merészen; és mondá: „Elmegyek egyedül Aiéteszhez, legyen bár a Napnak fia, és megnyerem lágy szavakkal. Jobb ez így, mint hogy ha mindnyájan egyszerre mennénk, és mindjárt küzdelemre szállnánk.” De a minuak nem akartak visszamaradni, s így bátran föleveztek a folyamon.

Aiétesz ekkor álmot láta, s szive megtölt félelemmel. Ugy tetszett neki, mintha csillagot látna, a mely leánya ölébe esett; és mintha leánya: Medeia örömest emelné föl, a folyam parthoz vinné, és belevetné a folyamba; a rohanó ár pedig lefelé látszott vinni, ki a fekete tengerre.

Erre felugrott ijedtében, és megparancsolá szolgáinak, hogy hozzák el kocsiját, a melyen a folyó partjához hajthasson le, és kibékíthesse a hősöket, a kiknek lelkei a parton bolyongnak. Odahajtott tehát arany kocsijában, leányaival oldala mellett, Medeiával, a szép boszorkány-leánynyal, és Chalkiopéval, a ki Phrixosznak volt egykor neje; mögötte pedig az inasok és katonák sokasága jött, mert ő gazdag fejedelem vala, és hatalmas.

És amint a nádas folyam mellé ért, megpillantá az Argot, a partnál felúszva és benne számos hőst, a kik szépségben és erőben a halhatatlanokhoz voltak hasonlók, a mint fegyvereik a reggeli nap sugaraiban fénylettek a folyam fehér ködjén keresztül. Mindnyájuk között pedig Jászon tünt föl, mint legnemesebbik; mert Héra, a ki szerette, szépséget, deli termetet, és rettentő férfiasságot adott neki.

Amint közel jöttek egymáshoz, s egymás szemeibe néztek, a hősök áhítattal teltek el Aiétesz előtt, amint kocsijában fénylett, mint apja, a dicső Nap; mert ruhái gazdag arany-szövetből voltak szőve, és koronája sugarai mint a tűz úgy villogtak; kezében pedig drága-kövekkel kirakott pálczát tartott, mely csillámlott, mint a csillagok; ő komoran nézett reájok szemöldei alól, és komoran s hangosan szólalt meg:

„Kik vagytok és mit akartok itten, hogy Kutáia partjaira jöttök? Nem veszitek számba uralkodásomat, sem népeimet: a kolchiakat, akik engemet szolgálnak, s a kik a harczban még soha sem fáradtak el, és jól tudnak a betörő ellenséggel szembeszállni?”

A hősök hallgatag ültek egy ideig az ősz király tekintete előtt, de Héra, a hatalmas istennő, bátorságot külde Jászonnak szivébe, és ő fölkelt, s hangosan így szólott: „Nem vagyunk mi rablók, sem törvénynélküli emberek. Nem fosztani és dúlni jövünk, vagy országodból rabszolgákat ragadni; de nagybátyámnak, Pozeidon fiának, Péliasznak, a minuai királynak megbizásából jövünk, a ki meghagyta, hogy haza hozzam az Arany Gyapjat. És bátor bajtársaim sem névtelen emberek, mert némelyek a halhatatlanok fiai, némelyek pedig hírneves hősök. Mi sem fáradunk soha el a csatában, és jól tudjuk, hogyan kell csapásokat osztani s felfogni; de mégis vendégek akarunk lenni asztalodnál, jobb lesz így mindnyájunknak.”

Ekkor Aiétesz haragja feltámadt, mint a forgószél, és szeme tüzet villogott, amint e szavakat hallá; indulatját azonban elfojtá mellében, és szelíden e ravasz beszédet mondá:

„Ha küzdeni akartok a Gyapjúért kolchiaimmal, akkor sok embernek kell meghalnia. De valóban hiszitek-e, hogy a Gyapjat harczolva el bírjátok tőlem venni? Oly kevesen vagytok, hogy ha megverettek, holt testeiteket hajótokra mind felrakhatom. De ha tanácsom szerint akartok cselekedni, sokkal jobban fogjátok tenni, ha kiválasztjátok a legderekabbikat magatok közül, és arra hagyjátok, hogy a munkákat, a melyeket neki kitűzök, végezze. Akkor odaadom neki díjul az Arany Gyapjat, és dicsőséget arattok mindnyájan.”

Miután ezt elmondta, megfordítá lovait, és hallgatva visszahajtott a városba. A minuak pedig szó nélkül ültek gondjukban, és Herakleszt óhajtották s erejét; mert nem vala lehetség a kolchiak ezreinek ellent állani és a háború rémítő eshetőségeivel szembeszállni.

De Chalkiope, Phrixosz özvegye, sírva ment a városba; mert minuai férje jutott eszébe, és ifjuságának minden örömei, amint rokonainak deli arczát nézte és arany hajuknak hosszu fürteit. És Medeiának, nővérének, megsugá: „Miért vesznének el ezen bátor férfiak mind? Atyám a Gyapjat miért nem adja nekik oda, hogy férjemnek lelke megnyughassék?”

Medeia szíve megszánta a hősöket, és Jászont mindnyájuk fölött; s ő felele: „Atyánk komor és rettentő, ki nyerhetné hát el az Arany Gyapjat?”

De Chalkiope folytatá: „E férfiak nem olyanok, mint a mi férfiaink; nincs semmi, amit ne mernének, és ne tehetnének.”

Medeia Jászonra gondolt, s bátor tekintetére; és mondá: „Ha volna közöttük egy, aki nem tudja, hogy mi a félelem, megmutathatnám neki, hogyan nyerje el a Gyapjat.”

Szürkületkor lementek tehát a folyópartra, Chalkiope és Medeia, a boszorkány-leány és Argosz, Phrixosznak fia. És a fiú előre mászott a nádasok között, míg oda-jött, a hol a hősök a hajó padjain aludtak a part mellett, mialatt Jászon a szárazon állt őrt és gondolatokkal eltelve, lándzsájára támaszkodott. A fiú hozzá ment és mondá:

„Én Phrixosznak vagyok fia, a te unokatestvéred; anyám Chalkiope vár tégedet, hogy az Arany Gyapjuról beszélhessen veled.”

Erre Jászon bátran elment a fiúval, és ott találta a két herczegnőt várva; midőn Chalkiope meglátá, sírt és kezénél fogva őt, kiálta:

„Oh szeretettemnek unokatestvére, menj haza, mielőtt elvesznél!”

„Gyáva volna, szép herczegnő, a ki mostan haza térne és hiába vitorlázott volna át minden tengereken.” A két herczegnő azonban még esedezett neki, de Jászon azt felelé: „Most már késő.”

„De nem tudod,” viszonzá Medeia, „hogy mit kell annak tennie, aki a Gyapjat el akarja nyerni? Igába kell fognia a két érczlábu bikát, akik emésztő lángot lehellnek ki; és négy holdat kell velök szürkület előtt Áresz mezején felszántania; ezeket pedig sárkány-fogakkal kell bevetnie;

és minden fogból egy fegyverzett férfiú emelkedik ki. Azután meg kell küzdenie eme harczfiakkal mind; és kevés haszna van, ha őket legyőzi, mert a Gyapjat egy kígyó őrzi, óriásibb a hegyi fenyőnél; és annak testén kell átlépned, ha az Arany Gyapjuhoz akarsz érni.”

Erre Jászon keserűen felkaczagott: „Igazságtalanul tartja itt a Gyapjat, igazságtalan és törvénytelen király, igazságtalanul fogok ifjuságomban meghalni; mert megkísértem, mielőtt a nap még egyszer alászáll.”

Medeia pedig remegett és mondá: „Nincs halandó, aki ama Gyapjuhoz érhetne, hacsak én nem vezetem oda. Mert körülte a folyón túl, fal keríti, teljes kilencz ölnyi magasságu, tornyokkal és párkányzattal és hatalmas kapukkal háromszoros érczből; a kapuk fölött boltozva van a fal, arany-erkélylyel ormán. A kapun pedig Brimó ül, az erdők iszonyatos boszorkány-vadásza, fenyőfáklyát lobogtatva kezében, míg veszett ebei köröskörül vonítanak. Nincs ember, aki vele találkozni, vagy szemébe nézni merne; csak egyedül én merek, papnője; és ő messze s széjjel őrködik, nehogy idegen közeledjék.”

„Nincsen oly magas fal, amelyet végre meg ne lehetne mászni; és nincsen oly sürü erdő, a melyen keresztül ne lehetne csúszni; nincsen oly vigyázó sárkány, a melyet meg ne lehetne igézni és nincsen oly vad boszorkány-királyné, a kit bűv-mondatokkal le ne lehetne csendesíteni; én talán még megnyerhetem az Arany Gyapjat, ha egy okos leány segíti a merész férfiakat.”

Erre mosolygó szemekkel nézett Medeiára és lekötötte fényes pillantásával; míg az elpirult és reszketve mondá:

„Ki állhatna ellent a bikák lehellete tüzének és ki vívhatna meg tíz-ezer fegyverzett férfiúval?”

„Az, akit te segítesz,” viszonzá Jászon hizelegve, „mert hired elterjedt az egész földön. Nem vagy-e az igézők királynője, okosabb, mint maga testvéred Kirke, tündér-szigetében nyugaton?”

„Csak volnék testvéremmel, Kirkével, tündér-szigetében nyugaton, távol a keserű kisértetektől és gondolatoktól, a melyek keblemet tépik! De ha már meg kell lennie - mert hát miért vesznél el? - van itt egy kenőcsöm; a bűvös jégvirágból készítettem, a mely Prometheusz sebjén fakad a felhők fölött, a Kaukazoszon, a hó sivár mezején. Kend be magad azzal, és hét ember erejével fogsz birni; és kend be vele pajzsodat és sem tűz, sem kard nem árthat neked. De amit elkezdesz, azt el is kell végezned naplemente előtt, mert ereje csak egy napig tart. És kend be vele sisakodat, mielőtt a sárkány fogait elveted; mikor pedig a földnek fiai fel-támadnak, vesd sisakodat soraik közé, és a had-isten mezejének termése le fogja magát aratni és elvész.”

Akkor Jászon térdre borult előtte, megköszönte és megcsókolá kezeit; ő pedig odaadta neki a kenőcsöt és reszketve eltünt a nád közt. Jászon elmondá társainak, hogy mi történt és megmutatá nekik a kenőcsöt; azok mindnyájan örültek, kivévén Ídászt, aki szinte megveszett irígységében.

Napkeltekor Jászon elment, megfürdött és bekené magát tetőtől talpig és pajzsát sisakját, s fegyvereit is megkente, megkérte társait, hogy

kísértsék meg a varázsnak erejét. Iparkodtak lándzsáját meghajtani, de az úgy állt, mint a vasdorong; és Idász bosszuságból reávágott kardjával, de a kardvas darabokra törve repült vissza arczába. Azután lándzsáikat vetették paizsának, de a lándzsahegyek lefordultak, mint az ólom; és Koeneusz Jászont a földre kisérté vetni birkózásban, de ő lábát sem mozdította; Polydeukesz öklével ütött reá, oly csapást, mely egy ökröt megölt volna, de Jászon csak mosolygott; és a hősök gyönyörködve tánczoltak körülötte, ő pedig ugrott és kiáltott ama roppant erő miatti örömében, míg a nap felszállt, és ideje volt menni s Aiétesztől ígérete teljesítését követelni.

Erre felküldé Telamont és Aithalideszt, hogy mondják meg Aiétesznek, hogy kész a küzdelemre; azok felmentek a márvány falak közt, az arany tetők alatt és megálltak Aiétesz termeiben, míg ő halvány lőn a haragtól.

„Teljesítsd igéretedet, a ragyogó Napnak fia! add nekünk a sárkány-fogakat és ereszd ki a tüzes bikákat; mert találtunk közöttünk küzdőt, aki meg tudja nyerni az Arany Gyapjat.”

Aiétesz ajkaiba harapott, mert azt hívé, hogy az éjjel elszöktek; de ő nem állhatott el igéretétől s így oda adta nekik a sárkány-fogakat.

Azután kocsiját és lovait parancsolta elé és hirnököket küldött szét a városba; a nép kiment vele a rémítő hadisten mezejére.

Ottan Aiétesz leült királyi székére, harczosaival oldala mellett; ezrek és tízezrek vették körül, tetőtől-talpig aczél-láncz ingekbe öltözve. A nép és az asszonyok minden ablakhoz s falhoz tolongtak, míg a minuak együtt állottak, maroknyi kis csapat a nagy sereg közepében.

Chalkiope és Argosz is ott voltak, reszketve, és Medeia, fátylába burkolva; de Aiétesz nem tudta, hogy hatalmas bűv-mondatokat rebegett ajkai között.

Akkor Jászon felkiáltott: „Teljesítsd igéretedet és tüzes bikáid hadd jőjjenek ki!”

Erre Aiétesz megparancsolá, hogy nyissák ki a kapukat, és a bűvös bikák előre rohantak. Ércz-patáik csöngtek a földön; és orrlyukaikon lángokat fúttak ki, amint leeresztett fővel Jászonnak mentek; de ő egy lépésnyire sem hátrált. Lehelletök lángja körülseperte, de fejének egyetlen haját sem pörkölte el; a bikák pedig reszkettek, amint Medeia igézetét elkezdé.

Ekkor Jászon odaugrott a legközelebbikhez, megfogta szarvánál s föl és alá birkóztak, mire a bika térdeire esett; mert az állat szíve elhalt, és hatalmas izmai felbomlottak a sötét boszorkány-leány merev tekintete alatt és ajkainak igéző susogásától.

Így mind a két bika megszelídíttetett és járomba fogatott; Jászon az eke elé köté, és lándzsájával előre hajtá őket, míg a szent mezőt felszántották.

A minuak örömkiáltásban törtek ki, de Aiétesz ajkait harapta dühében; mert Jászon munkájának fele már be volt végezve, és a nap még magasan állott az égen.

Azután a sárkány-fogakat vette, elvetette őket, és várt, hogy mi történik. - De Medeia reá nézett, és sisakjára, nehogy elfelejtse, amire tanította.

Ezalatt minden barázda feldagadt és forrongott s minden göröngyből egy férfiú emelkedett ki. Ezrenként emelkedtek ki a földből, mindegyik tetőtől talpig aczélba öltözve; kivonták kardjaikat és Jászonra rohantak, a ki magánosan állt közepettük.

Erre elhalványodtak a minuak, mert féltették Jászont; de Aiétesz keserüen kaczagott: „Lám! ha már is nem volna elég harczosom körültem, kihívhatnám őket a föld kebléből!”

De Jászon lekapta sisakját és a tolongás legtömöttebb részébe vetette. S erre vak őrültség szállt reájuk, gyanu, gyűlölet és félelem; és egyikük társának kiáltá: „Te csaptál meg!” És egy másik: „Te vagy Jászon, halj meg!” Így a düh elharapódzott e felbőszült árnyak között és egyik a másik ellen forditá kezét; s küzdöttek és soha nem fáradtak el, míg mindnyájan halva feküdtek a földön. Akkor a bűvös barázdák ismét felnyiltak és a jó föld ismét bevette őket keblébe; a fű ujra zöldülve felnőtt fölöttük és Jászon munkája be volt fejezve.

Arra a minuak fölkeltek, s örömükben rivalgtak, míg Prométheusz meghallá őket szirtjéről. Jászon pedig mondá: „Vezess tüstént a Gyapjúhoz, mielőtt a nap leszállna.”

De Aiétesz magában gondolá: „Legyőzte a bikákat; elvette és learatta a halálos termést. Ki ez, aki minden varázsnak ellen bir állani? Még megölhetné a kígyót.” S így halasztgatott, és tanácskozáshoz ült fejedelmeivel, míg a nap leszállt, és minden sötét lőn. Akkor meg-parancsolá, hogy a hirnökök kiáltsák: „Mindenki menjen most haza ma estére. Holnap újra találkozunk eme hősökkel és beszélünk velök az Arany Gyapjuról.”

Azután Medeiához fordult, és reá pillantott, mondván: „Ez a te műved, gonosz boszorkány-leány! Te segítetted e sárga-hajú idegeneket és hoztál gyalázatot atyádra és önmagadra!”

Medeia összerezzent, reszketett és arcza elhalványult félelmében; Aiétesz tudta, hogy bünös, s ezt sugá fülébe: „Ha elnyerik a Gyapjat, megöllek!”

A minuak ellenben hajójuk felé mentek, morogva, mint az oroszlánok, kiktől elcsalták prédájukat; mert látták, hogy Aiétesz ki akarta őket játszani és minden munkájuk eredményétől megfosztani. És Oileusz indítványozá: „Menjünk együtt az erdőbe és ragadjuk el a Gyapjat erővel.”

És Ídász, a vakmerő, kiáltá: „Húzzunk sorsot, hogy ki menjen be legelőször; mert míg a sárkány egyikünket felfalja, a többiek megölhetik és békében elvihetik a Gyapjat!” De Jászon visszatartóztatá őket, ámbár mindnyájukat megdícsérte, mert ő Medeiától remélt segítséget.

Rövid idő mulva el is jött Medeia; és sokáig sírt, mielőtt szavakat talált. De végtére szóla:

„Elérkezett utolsó napom, meg kell halnom; atyám fölfedezte, hogy segítettelek. Benneteket is megölne, ha merné. De nem fog titeket bántani, mert vendégei voltatok. Menjetek tehát, menjetek, és emlékezzetek szegény Medeiára, mikor távol lesztek innét a tengeren túl!” A hősök azonban kiálták:

„Ha meghalsz, meghalunk veled együtt; mert nélküled nem nyerhetjük el a Gyapjat és e nélkül haza nem megyünk, hanem inkább elveszünk mindnyájan, az utolsó emberig küzdve!”

„Nem kell meghalnod,” folytatá Jászon, „szökjél haza velünk, a tengereken át. Elébb mutasd meg nekünk, hogyan nyerhetjük meg a Gyapjat; mert te ezt meg tudod tenni. Másként miért volnál az erdőnek papnője? Egyedül csak azt mutasd meg nekünk, hogyan nyerhetjük meg a Gyapjat, azután jer velünk; királynőm lész és uralkodni fogsz a minuak gazdag fejedelmei fölött a tengermelletti Jolkoszban.”

A hősök erre mindnyájan körülte tolongtak és megesküdtek neki, hogy királynéjuk lesz.

Medeia sírt, borzadott és elrejté arczát kezeibe; mert testvérei után vágyódott és játszótársai s hazája után, ahol mint gyermek neveltetett. De végre föltekintett Jászonra és zokogva mondá:

„El kell tehát hagynom hazámat és népemet, hogy idegenekkel barangoljak el a tengeren át? A koczka el van vetve; ki kell állanom végzetemet. Meg fogom mutatni, hogyan tehettek szert az Arany Gyapjura. Evezzetek föl az erdőszélig és állítsátok hajótokat a part alá; azután Jászon jőjjön föl éjfélkor és vele egy bátor társa, ott találkozzanak velem a fal tövében.”

Erre mind a hősök együtt kiálták: „Elmegyek én!” „És én!” „És én!” Ídász, a vakmerő, pedig szinte megveszett irigységében, mert ő az első akart lenni mindenben. De Medeia lecsendesité őket, mondván: „Orpheusz jőjjön el Jászonnal, és hozza el igéző hárfáját; mert azt hallom róla, hogy minden lantosok királya, és meg tud bűvölni mindent, ami a földön él.”

Orpheusz nevetett örömében és tapsolt kezeivel, hogy a választás reá esett; mivel azon időkben a lantosok és költők oly bátor harczosok valának, mint a legbátrabbak a többiek közül.

Így éjfélkor fölmentek a partra, és ott is találták Medeiát, a kivel Abszyrtosz jött, fiatal testvére, egyéves bárányt vezetve.

Medeia őket egy bokor mögé vitte, a hadisten kapuja mellé; ott pedig megparancsolá Jászonnak, hogy ásson árkot és ölje meg a bárányt, azután hagyja ott, s hintse be bűvös növényekkel és lépes-mézzel.

Ekkor felszökött a földből, míg előtte vörös tűz lángolt, Brímo, a vad boszorkány-vadásznő, mig veszett kutyái körülötte vonítottak. Egyik feje olyan volt, mint a lóé; a másik mint a dühös kutyáé, a harmadik pedig mint a sziszegő kigyóé; kezében kardot tartott. Beléugrott a verembe kutyáival, s ottan kedvükre ettek és ittak, mialatt Jászon és Orpheusz reszkettek, Medeia pedig eltakará szemeit. Végre a boszorkány-királyné eltünt és ebeivel az erdőbe szökött; ekkor a kapuk reteszei felnyiltak és az ércz-ajtók tágasan szétrepültek; Medeia s a hősök előre futottak, s a méreg-erdőn keresztül siettek, a hatalmas bükkök sötét törzsei között, az Arany Gyapjunak fényétől vezetve, mig a középen meglátták egy roppant fára akasztva. Jászon előre ugrott volna, hogy megragadja, de Medeia visszatartá és borzadva a fa aljára mutatott, ahol hatalmas kigyó feküdt, ki- s betekerődzve a gyökerek között, óriási, mint a hegyi fenyő. Gyürüi

sok ölnyire terjedtek, fényesen érczczel és aranynyal; fél testét láthatták, de a többit nem; mert az messze feküdt, túl a sötétségben.

Amint őket jönni látta, fölemelé fejét, és kis fényes szemeivel reájuk nézett, villogtatta hasitott nyelvét, és süvöltött, mint a tűz az erdőségek között, míg az ős-erdő hajlongott és zúgott. Mert sikoltásai megrengették a fákat leveleiktől gyökereikig, és átsüvöltöttek a folyó hosszú kanyarodásain, át Aiétesz termeibe; felébreszték az alvókat a városban, mig az anyák kebleikhez szoriták gyermekeiket félelmükben.

De Medeia szelíden szólt neki; ő kinyujtá hosszú pettyes nyakát és felnézett arczába, mintha eledelt kérne. Akkor a leány jelt adott Orpheusznak s az elkezdé igéző énekét.

Amint danolt, az erdő újra lecsendesedett, a levelek minden fán mozdulatlan csüngtek; s a kigyó feje leereszkedett, gyürüi meglazultak, csillámló szemei lomhán csukódtak le; mialatt nyugodtan lélekzett, mint a gyermek, azalatt Orpheusz a kellemes álmot hívta, ki nyugalmat ád az embereknek, az állatoknak és a hullámoknak.

Akkor Jászon vigyázva lépett előre, a hatalmas kigyón keresztül s lerántá a Gyapjat a fatörzsről; azután mindnyájan lerohantak a kerten keresztül a parthoz, ahol az Argo állott.

Csend volt egy pillanatig, míg Jászon magasra tartá az Arany Gyapjat. Azután felkiáltott: „Most haladj, jó Argo, gyorsan és állandóan, ha a Péliont valaha látni akarod még!”

És haladt is, amint a hősök evezőikkel tova hajták, mindnyájan komoran és hallgatva; míg a fenyő kezeikben mint a füzfa hajlongott s az erős Argo nyögött csapásaik alatt.

Tova s odább szöktek a harmatos sötétségben, sebesen le a forgó fekete falak, templomok, s a kelet fejedelmeinek várai alatt, gátak és illatos kertek mellett és mind idegen gyümölcserdők aljában; el lápok mellett, hol zsíros nyájak feküdtek alva, a susogó nád hosszú rétei mellett; míg a habok víg zenéjét hallották a tengerparton, amint magánosan törtek meg a holdvilágban.

Le a hullámzat közé rohantak és az Argo habról habra szökött, mint a tüzes ló; mert tudta, hogy eljött az idő, hogy erejét kimutassa és magának s a hősöknek dicsőséget nyerjen; a hősök pedig mindnyájan lihegve fölhagytak az evezéssel, mindegyik evezőjére támaszkodva, amint a hajó a csendes, széles tengerre úszott ki.

Akkor Orpheusz hárfáját vette és egy paeont énekelt; míg a hősök szívei ujra magasan dobogtak fel, s tova eveztek, erősen és állhatatosan, ki a nyugotnak sötétébe.

V. RÉSZ.
AZ ARGONAUTÁK HOGYAN BARANGOLTAK AZ ISMERETLEN TENGEREN.

Így sietve szöktek nyugot felé; míg Aiétesz felszerelé hajóhadát és üldözőbe vette őket. Lynkeusz, a messzelátó, azonban megpillantá hajóit, midőn még sok mértföldnyire voltak mögöttük és társait figyelmeztеté: „Száz hajót látok messze a keleten, mintha fehér hattyuknak volna csapatja.” Erre keményen eveztek, úgy amint hősökhöz illik, de mindazáltal a hajók minden órában közelebb jöttek.

Ekkor Medeia, a sötét boszorkány-leány, kegyetlen ravasz cselt forralt; mert megölé Abszyrtoszt, fiatal öcscsét és a tengerbe vetvén, mondá: „Mielőtt atyám a tetemet felszedhetné és eltemethetné, sokáig kell időznie; addig messze hagyjuk hátra.” A hősök elborzadtak mindnyájan és szégyenből egymásra néztek, de még sem büntették meg a sötét boszorkány-leányt, mert az megnyerte vala számukra az Arany Gyapjat.

Aiétesz pedig, amint odaért, meglátá a vizen lebegő tetemet, megállt hosszú ideig és fiát megsiratta, fölvette, s hazatért. Hajósait azonban tovább küldé nyugot felé; és hatalmas átokkal terhelte őket: „Hozzátok nekem vissza a sötét boszorkánynőt, hogy rémítő halállal végezzem ki. Ha pedig nélküle tértek vissza, magatok fogtok ama halállal lakolni!”

Így menekültek meg az argonauták első ízben; de Zeusz atya látta a gyalázatos bűnt és a mennyekből szélvészt küldött, mely a hajót messze elseperte utjáról. Tova hajtotta a vihar egy napon át a másik után, hab és vakító köd között, míg a hősök nem tudták többé, hol vannak, mert a nap el volt födve az égen. Végre a hajó zátonyra ütődött, alacsony sár- és homok-szigetek közt, és a habok keresztül csapódtak rajta, a hősök pedig elveszték az élet minden reményét.

Akkor Jászon Hérához könyörgött: „Szép királynő, aki eddig barátsággal viseltettél irántunk, miért hagytál el mostan nyomorunkban, hogy itten haljunk meg az ismeretlen tenger közepett? Kemény egy végzet az, elveszteni a dicsőséget, melyet annyi erőfeszítéssel és veszedelemmel nyertünk meg; nehéz egy végzet az, nem láthatni soha többé Hellaszt és a pagaszai kellemes öblöt!”

Arra megszólamla a bűvös ág, mely az Argo elejére volt szegezve: „Azért történt mindez veletek, mert Zeusz Atya haragszik, mivel kegyetlen bűn követtetett el a födélzeten, és a szent hajó vérrel van fertőztetve.”

Erre némely hősök fölkiáltottak: „Medeia a gyilkos, hadd viselje bűnét és haljon meg!” És megragadták Medeiát, hogy a tengerbe vessék és megbüntessék a fiú haláláért; de a bűvös ág újra megszólamla: „Hadd éljen, míg bűnei megteljesednek. Majd eléri a boszú, lassan és bizonyosan; de mostan még élnie kell, mert szükségtek van reá. Meg kell mutatnia az utat nővéréhez, Kirkéhez, aki a nyugot szigeteinek egyikén lakik. Ő hozzá kell vitorláznotok, hosszú fárasztó uton és ő fog titeket bűnötöktől megtisztítani.”

Erre mind a hősök hangosan kezdtek sírni, amint az ág itéletét hallák, mert tudták, hogy sötét egy út fekszik előttük és hogy keserü fáradsággal

telt esztendők várják őket. Némelyek szemrehányásokat tőnek a sötét boszorkány-leánynak, némelyek pedig mondák: „Nem, még most is lekötelezettjei vagyunk, ő nélküle a Gyapjat soha nem nyertük volna meg.” De legtöbben hallgatva harapták ajkaikat, mert féltek a boszorkány bűvmondataitól.

Rövid idő mulva a tenger csendesebb lőn, a nap ujra előtünt és a hősök a hajót letolták a zátonyról s folytatták lankasztó utjokat, a sötét boszorkány-nőtől vezettetve, be az ismeretlen tenger sivatagjaiba.

Hogy hová mentek ők, azt nem tudom megmondani, sem azt, hogyan értek Kirke szigetére. Némelyek úgy beszélik, hogy nyugotnak vitorláztak, föl az Isztrosz folyamán és úgy jöttek az adriai tengerbe, hajójukat a havas Alpeseken vonva át. Mások meg azt beszélik, hogy délnek mentek, a vörös indiai tengerbe és el nyugotnak Aethiopia körül, a napos földek mellett, ahol a fűszerek nőnek, és hogy végre Lybiába értek, átvonták hajójukat az égető homokon, át a dombokon a Szyrtiszbe, hol a lápok és a sivatag sok mértföldnyire terjednek a gazdag Kyréne, és a lotoszevők partjai között. De mindez csak mese, és homályos sejtelem ismeretlen földekről.

Megegyeznek azonban mindnyájan abban, hogy egy helyre jöttek, ahol kilencz napig kellett hajójukat kötelekkel és hengerekkel a földön átvonniok, mig ismeretlen tengerre értek. A legjobbik pedig a régi énekek közül elbeszéli, hogyan mentek éjszak felé, míg a Kaukazosz lejtőjéhez értek, hol a hegy a tengerbe sülyed és a keskeny kimméri Boszphoroszhoz, hol a Titán keresztül úszott a bika hátán; és onnan tova vitorláztak a csendes Moeotid tó lomha vizeibe. Onnét pedig folyvást éjszaknak tartottak, a Tanaiszon föl, a melyet mi Donnak nevezünk, el a Gelónok és Szauromaták mellett, és el sok vándorló juhásznép s az egyszerű Arimaszpok mellett, akikről a régi görög költők regélnek, kik szerint a Griffektől lopják el az aranyat a hideg ripheai dombokon.

És tova haladtak, el a szittya íjászok földén túl, a taurok mellett, akik embereket esznek s a vándor hyperboriak mellett, akik nyájaikat a gönczöl-szekere alatt legeltetik; míg az éjszaki tengerre jutottak, az unalmas halott króni tengerre. Ottan az Argo nem akart többé mozdulni; és mindnyájan könyökeikre dőltek s kezeikre hajták fejeiket, a fáradtság és éh miatt törött szívvel; és elhagyták magukat a halálnak. De a bátor Ankaiosz, a kormányos, fölvidítá még egyszer szíveiket és megparancsolá nekik, hogy szálljanak ki és kötelekkel hengereken vonják a hajót, sok fárasztó napig, de valjon föld, vagy sár, vagy jég fölött, azt nem tudom, mert az ének zavart és darabos, mint egy álom. Azután elbeszéli, hogyan értek a híres hosszu-életű emberek gazdag nemzetéhez és a kimmériak partjához, akik soha nem látták a napot, a hó-hegyek völgyeiben mélyen eltemetve; és Hermione szép földéhez, hol a legigazságosabb lakik minden nemzetek között; el az alvilág kapuihoz s az álmok lakhelyéhez.

Végre Ankaiosz felkiálta: „Még egy keveset tűrjetek, bátor barátaim, a legrosszabbon már túl vagyunk bizonyosan; mert látom, a tiszta nyugoti szél hogyan töri meg a tenger sima tükrét és hallom a hullámok zúgását a

homokon. Emeljétek fel hát az árboczfát, vonjátok ki a vitorlákat, és szálljatok szembe azzal, ami következik, úgy, amint férfiakhoz illik.”

Arra megszólamlék a bűvös ág: „Ah, csak vesztem volna el már régen, és sülyesztettem volna el a félelmes kék szikláktól a fekete tenger dagadó vad hullámai alá! Jobb lett volna úgy, mint örökké kóborolni, fejedelmeim bűne által megfertőztetve, mert Abszyrtosz vére mindenütt követi nyomaimat és egy veszély sújt a másik után. Most valamely sötét rém fog megragadni, ha közel jövök Jerne szigetéhez. Hacsak nem maradtok a part mellett és nem vitorláztok délnek, mindig délnek, az atlanti tengeren túl fogok barangolni az Óczeánhoz, melynek nincsen partja.”

Akkor megáldák a bűvös ágat és délnek vitorláztak a föld hosszában. De mielőtt Jernét, a ködök és vészek országát hátrahagyhatták volna, vad szél támadt, sötéten, zúgva és a vitorlákat megragadta s megfeszíté a köteleket. Tizenkét napig hajtattak általa, a széles vad nyugoti tengeren, a tajtékon keresztül és el a gördülő hullámok fölött, mialatt nem láttak sem napot, sem csillagokat. És újra kiálták: „Elvesztünk, mert nem tudjuk hol vagyunk! Eltévedtünk a sivatag nedves sötétében és nem tudjuk, merre van éjszak s merre dél!”

De Lynkeusz, a távollátó, vidáman fölkiáltott a fedélzetről: „Bátran derék legénység! Fenyővel benőtt szigetet látok, és a szíves anyaföld termékeit pillantottam meg felhőkoszorúval körülöttük.”

De Orpheusz mondá: „Fordulj el tőlök mivel nincs élő ember, aki ottan partra szállhatna; nincs ottan kikötő; körül van övedzve meredek sziklafalaktól.”

Ankaiosz tehát elfordítá a hajót, és még három napig vitorláztak, mig Aeaébe értek, Kirke hazájába, a nyugotnak tündér-szigetébe.

Ott Jászon megparancsolá, hogy szálljanak ki a partra és kutassanak élő embereknek valamely jele után. És amint befelé mentek a szigetbe, Kirkével találkoztak, aki a hajó felé jött; és reszkettek, amint meglátták, mert haja, arcza és ruhái fénylettek, mint a láng.

Lejött, és Medeiára nézett; Medeia pedig fátyola alá rejté arczát.

És Kirke kiálta: „Ah nyomorult leány, elfelejtetted minden bűneidet, hogy ide jössz, szigetemre, hol a virágok az egész év hosszában virágoznak? Hol van agg atyád és öcséd, akit megöltél? Alig hiszem, hogy épen térhess haza emez idegenekkel, kiket szeretsz! Eledelt és bort küldeni fogok nektek; de hajótok ne maradjon itt, mert bűn fertőztette meg, és bűn fertőztette meg a legénységet is.”

A hősök kérték, de hiába rimánkodtak: „Tisztíts meg bűnünktől!” Ő azonban elküldé őket, mondván: „Menjetek tovább Maleába, ottan megtisztulhattok és haza térhettek.”

Erre szép szellő támadt, és elvitorláztak kelet felé, Tartesszosz mellett az Ibér parton; míg Heraklesz oszlopaihoz értek a földközi tengerre. Onnan előre vitorláztak, Szardínia mélyein át, el az auszóni szigetek mellett, a tyrrhéni part fokai mellett, míg egy virágos szigethez jutottak, egy csendes nyári estén. És amint hozzá közeledtek, lassan és édes lankadtan,

énekeket hallottak a parton. De amint Medeia meghallá, megrezzent és felkiálta: „Vigyázzatok, hősök, mert ezek a Szyrének sziklái. Közel kell hozzájok elhaladnotok, mert más csatorna nincsen, de aki az éneküket hallgatja, veszve van.”

Arra Orpheusz, a dalnokok királya, felszólala: „Hadd mérkőzzenek énekükkel az enyém ellen! Köveket bűvöltem már meg, fákat és sárkányokat, mennyivel könnyebben bűvölhetem meg az emberek sziveit!” S így felkapta hárfáját s a hajó elejére állva, elkezdé varázs-énekét.

És ime már láthatták a Szyréneket, Anthemumuszán, a virágos szigeten, három szép hajadont a parton ülve, a leáldozó napban piroslό szikla alatt, vörös pipacsok és arany aszphodélok réteiben. Lassan danoltak, és álmosan, ezüst hangokkal, melyek szendén és tisztán suhantak át az arany vizeken, be a hősöknek sziveibe, Orpheusz énekének daczára.

Köröskörül minden megállt és hallgatódzott; a csüllők fehér sorokban ültek a sziklákon; a parton nagy fókák feküdtek nyugodva, és lusta fejeiket a dal mértékéhez bólinták, mig a halak ezüst falkái feljöttek hallgatni, és susogtak, amint a fényes síkságot megtörték. A szél elnémítá fütyülését fejeik fölött, amint felhőit nyugot felé terelte; és a felhők a kék ég közepén megállapodtak, s álmodozva hallgattak, mint arany juhoknak nyája.

A hősök pedig, amint hallgatództak, kiejték kezeikből az evezőket, fejeik melleikre roskadtak és bezárták szemeiket; kies, csendes kertekről álmodoztak, és suhogó fenyők alatti szunnyadásról, míg minden fáradságaik balgaságnak látszottak, s többé nem gondoltak dicsőségükre.

Akkor az egyik rögtön felemelé fejét, s mondá: „Mi haszna az örök barangolásnak? Maradjunk itt és nyugodjunk!” És egy másik: „Evezzünk a partra és hallgassuk meg dalaik szavát.” Egy harmadik: „A szavakkal nem törődöm, hanem a zenével. El fognak énekükkel altatni, hogy majd nyugodhassam.”

És Bútesz, Pandion fia, a legszebbik minden halandók között, kiugrott, s a partra úszott, kiáltván: „Jövök, jövök, szép leányok, hogy itten élhessek és halhassak, énekeiteket hallgatva.”

Erre Medeia összecsapta kezeit, és felkiáltott: „Hangosabban danolj Orpheusz és bátrabb éneket; költsd fel ezen tehetetlen alvókat; másként nem látja többé Hellasz földét egyikük sem.”

Akkor Orpheusz fölemelé hárfáját, végigcsapott ügyes kezével a húrokon és zenéje s szava felharsant, mint a trombita-szó a csendes esti levegőben; megdördült a légben, mint a villám, hogy a sziklák és a tenger összecsendültek; a hősök lelkét pedig átjárta, mint a bor, míg szivük erősen dobogott melleikben.

És eldanolá az éneket Perszeuszról, hogy az istenek hogyan vezették el a föld és a tenger fölött és hogyan ölte meg az iszonyatos Gorgont, hogyan nyert magának páratlan menyasszonyt és hogyan ül ő most az istenekkel együtt az Olymposzon, fényes csillag az égen, halhatatlan maga, halhatatlan menyasszonyával, és tisztelve minden emberektől a földön.

Így énekeltek Orpheusz és a Szyrének, egymásnak felelve az arany tengeren át, mig Orpheusz szava túlcsengé a Szyrénekét, s a hősök újra evezőikhez kaptak.

És felkiálták: „Férfiak leszünk, mint Perszeusz és váltig fogunk merni és tűrni! Énekeld újra nekünk énekét, derék Orpheusz, hogy elfelejtsük a Szyrénekét és varázsukat!”

És amint Orpheusz énekelt, a tengerbe csaptak evezőikkel és mértéket tartottak zenéjéhez, amint sebesen tova szálltak; a Szyrének hangja pedig elhalt mögöttük, a habok zuhogásában hajójuk körül.

De Bútesz a partra úszott, letérdepelt a Szyrének előtt és kiáltá: „Énekeljetek tovább. Énekeljetek tovább!” Többet nem birt mondani, mert bűvös álom szállt le reá és kellemes zengés füleibe; lerogyott a kavicsra, elfelejtve mindent az égen s a földön; és a nélkül, hogy egy pillantást is vetett volna ama szomorú partra körülötte, a melyen mindenütt embercsontok voltak elszórva.

Ekkor lassan fölemelkedtek a bájos nővérek, kegyetlen mosolylyal ajkaikon; lassan feléje csúsztak, mint a párduczok, a melyek prédájuk felé közelednek; és kezeik olyanok valának, mint a sasnak karmai, amint áldozataik csontjain átlépdeltek, hogy kegyetlen lakomájukat élvezzék.

De Aphrodité, a legszebb istennő, meglátá Búteszt a legmagasabb ídali csúcsról és megszáná ifjuságát és szépségét; felszökött arany székéről, s mint futó csillag, keresztülhasítá az eget, csillámló fény-nyomot hagyván maga mögött, mig leereszkedett a Szyrének szigetére és elragadta prédájukat karmaik közül. Búteszt pedig fölemelé, amint alva feküdt, és arany ködbe burkolá s Lilybaeum csúcsára vitte, ahol ő aztán sok évig kellemesen aludt.

De midőn a Szyrének meglátták, hogy le vannak győzve, felsikoltottak irigységükben és dühökben s leveték magukat a partról a tengerbe, ahol kőszálakká változtattak át.

A hősök ezalatt eljöttek a szorosba Lilybaeum mellett, és Sziczziliát látták, a háromszögü szigetet, mely alatt Enkeladosz fekszik, az óriás, éjjel-nappal nyögve; és mikor megfordul, a föld reng, lehellete pedig zúgó lángokban tör ki, az Aetna legmagasabb csúcsáról, a gesztenye erdők felett. Ott pedig Charybdisz ragadta őket iszonyú hullám-örvényébe, s árbocz-magasságban gördült körültök és körül-körül forgatta őket; úgy, hogy sem előre nem birtak menni, sem hátra, mialatt az örvény magába szítta őket.

Amint küzködtek, a szoros másik oldalán egy szirtet pillantottak meg a vízben, hajójukhoz közel, csúcsával a felhőkbe takarva; egy szirtet, melyet ember nem mászhatott meg, akár húsz keze és lába lett volna is; mert a kő sima és síkos volt, mint egy emberi kéztől kifényesített, magasságának felén pedig ködös barlang tárult ki nyugot felé.

És amint Orpheusz meglátta, felsohajtott, s összecsapta kezeit. „Keveset fog rajtunk segíteni!” kiáltá „ha meg is menekülünk az örvény torkából, mert ama barlangban Szkylla lakik, a tengeri-banya a kutya-kölyök hanggal; anyám intve figyelmeztetett reá, mielőtt Hellaszból

elvitorláztunk; hat feje van és hat hosszú nyaka, s ama sötét hasadásban rejtőzik. Barlangjából mindenre halász, ami sziklája mellett elúszik, czápákra, fókákra, delfinekre és Amphitrite minden nyájaira. Nincs hajólegénység, mely azzal dicsekedhetnék, hogy bántatlanul jött el sziklája mellett; mert lehajtja hosszú nyakát és minden szája egy-egy embert ragad el. Most ki fog rajtunk segíteni? Mert Héra és Zeusz gyűlölnek bennünket és hajónk fertőztetve van a bűntől; s így meg kell halnunk, akármi történjék.”

Ekkor feljött a mélységből Thétisz, Péleusznak ezüstlábu neje, bátor férje kedvéért; és körülötte minden nemtői mint hófehér delfinek játszadoztak, habról habra bukdosva a hajó előtt, mögötte és oldala mellett, úgy mint a delfinek lejtenek. Megfogták a hajót, vezették és kézről kézre adták tova, keresztül vetették a habokon, úgy mint a leánykák, midőn lapdát dobálnak. Mikor pedig Szkylla leereszkedett, hogy megragadja, visszaütötték falánk fejeit; és az ocsmány Szkylla szende kezeik érintésére vonított, mint egy kutya-kölyök, s ijedve visszahúzódott barlangjába, mert minden rosz visszahúzódik a jó elől; az Argo pedig biztosan szökött el mellette, mialatt friss szellő támadt mögötte. Akkor Thétisz és nemtői lebuktak ismét kláris-barlangjaikba a tenger alá, zöld és bíbor kertjeikbe, hol élő virágok virulnak az egész esztendő hosszában; míg a hősök tova mentek, örülve és mégis rettegtek attól, ami netalán következik.

Ezután tova eveztek állhatatosan, sok lankasztó napig, míg egy hosszu, magas szigetet pillantottak meg, és azon túl hegyi földet. Keresték, míg kikötőre leltek és bátran beeveztek. De pár pillanat után elcsodálkozva megálltak, mert nagy város volt a partra építve templomokkal, falakkal és a kertek s kastélyok magasan emelkedtek a levegőbe a sziklákon. Két oldalt kikötőt láttak, keskenyet nyílásánál, de széleset belül, és számtalan fekete hajót, magasan felhúzva a partra, a szárazon fekve.

Ekkor megszólalt Ankaiosz, az okos kormányos: „Mely új csoda ez? Minden szigetet ismerek, és minden kikötőt; ismerem a tengernek minden kanyarodásait, e szerint ez Korkyra volna, hol egypár vad kecskepásztor tanyáz. De hát ez új kikötők és roppant munkák simított kőből, honnan támadtak?”

Jászon válaszola: „Nem lehet ez vad nép. Menjünk be és kísértsük meg szerencsénket.”

Így beeveztek a kikötőbe, ezer fekete-orru hajó között, a melynek mindegyike sokkal nagyobb volt, mint az Argo, a simított kőpart felé. És mindinkább csodálták a hatalmas várost, fényesített érczteтőivel, hosszú s magas márvány falaival, erős karózattal fölül. A kőpartok pedig népesek voltak; kereskedők, hajósok és rabszolgák zsibongtak ott, a kik ide s tova vitték árúikat a hajó-tömeg között. A hősök pedig megalázva érezték magukat szíveikben és egymásra néztek, mondván: „Derék legénységnek véltük magunkat, midőn a tenger-melletti Jolkoszból elvitorláztunk, de milyen parányiaknak látszunk e város előtt, mintha hajónk hangya volna egy méhkassal szemben!”

Ekkor a hajósok durván rájuk kiáltottak a partról: „Kik vagytok? Nem kell nekünk itten idegen, sem kalóz! Dolgainkat el birjuk magunk is végezni.”

Jászon ellenben szeliden felelt, sok hizelgő szóval, városukat és kikötőjüket dicsérve és szép hajóik sokaságát. „Bizonyosan Poszeidonnak vagytok fiai, és a tengernek urai; mi csak szegény vándor hajósok vagyunk, kik megviseltettünk a szomjtól és a fáradságtól. Adjatok nekünk csupán csak eledelt s vizet és mi békében folytatjuk utunkat.”

Erre a hajósok nevettek és viszonzák: „Idegen, nem vagy ostoba; úgy beszélsz, mint egy becsületes ember és bennünket is becsületeseknek fogsz találni. Csakugyan Poszeidonnak vagyunk fiai és a tengernek urai; de jertek hozzánk a partra és kaptok a legjobból, amit csak adhatunk.”

Így a partra lépkedtek tehát, merevülten és fáradtan mindnyájan, hosszú kóczos szakálakkal, és napbarnulta arczokkal, szakadt és foltos ruhákkal s habtól rozsdás fegyverekkel; míg a hajósok kaczagták őket, (mert durva nyelvüek voltak, ámbár szíveik nyiltak és vendégszeretők valának). Az egyik megjegyzé: „Ezek a filkók csak nyers hajósok, oly színben vannak, mintha egész nap tengeri betegek lettek volna.” És egy másik: „Lábaik meggörbültek a sok evezéstől, biczegnek jártukban, mint a kacsák.”

Ídász, a vakmerő, erre meg akarta ütni, de Jászon visszatartá, míg a kereskedő-királyok egyike, magas és deli ember, megszólítá őket:

„Ne haragudjatok, idegenek; hadd tréfáljanak a hajós-legények. Igazságosan és szívesen fogunk veletek bánni, mint idegenekkel és isten-küldötte szegény emberekkel. Ti nem közönséges hajósoknak látszatok, erőtöknél, termeteteknél, és fegyvereiteknél fogva. Jertek föl velem Alkinousznak, a gazdag tengerjártas királynak palotájába, ahol meglakomáztatunk derekasan és szívesen; és azután meg fogjátok nekünk neveiteket mondani.”

De Medeia hátrált, reszketett, és Jászonnak fülébe sugá: „El vagyunk árulva és vesztünkre megyünk; mert hazafiaimat látom a tömeg közepett, a sötét-szemü kolchiakat, aczéldrót pánczél-ingeikben, milyeneket atyám országában viselnek.”

„Már késő visszafordulni” felelé Jászon. A kereskedő királytól kérdezé: „Mely föld ez, jó uram és mi ezen ujonnan épült városnak a neve?”

„Ez a phaeákoknak országa, a minden halhatatlanok kegyeltjeié; mert eljönnek ide és velünk lakomáznak, mint barátaink, és oldalunk mellett ülnek termeinkben. Liburniából jöttünk ide, hogy az igazságtalan kyklópok elől meneküljünk; mert ők elrabolták tőlünk, békés kereskedőktől, fáradsággal szerzett áruinkat és kincseinket. Ezért Nauszithousz, Poszeidon fia, ide hozott bennünket, azután meghalt békében; és mostan Alkinousz, fia, uralkodik fölöttünk, és Aréte, a királynék legbölcsebbike.”

Így fölmentek a piaczon keresztül, és amint mentek, mindinkább elcsodálkoztak; mert a part hosszában nagy kötelek és vitorlák feküdtek rendben, Poszeidonnak, a tenger kékhajú urának szép temploma előtt. A piacz körül hajó-ácsok dolgoztak, számosan, mint a hangyák, köteleket csavarva, fát vágva és hosszú vitorla-rudakat s evezőket simítva. A minuak pedig szótlanul mentek tova a tiszta fehér márvány utczákon keresztül, míg Alkinousz palotája elé értek, akkor még inkább elcsodálkoztak. Mert a magas épület messze fénylett a napban, rézleme-

zekből rakott falakkal, a küszöbtől a legbensőbb szobáig, és az ajtók ezüstből voltak s aranyból. A küszöb két oldalán pedig élő arany kutyák ültek, a melyek sohasem öregedtek és haltak meg, olyan ügyesen kovácsolta őket Hephaisztosz, műhelyeiben, a füstölő Lemnoszban, és Alkinousznak adta őket, hogy éjjel kapuit őrizzék. Belül aztán mind a két oldalon fejedelmi székek állottak, a falaknak támasztva, le az egész terem hosszában, gazdag bársony szőnyegekkel takarva, a melyeken az ügyes tengerész phaeákoknak kereskedő-királyai ültek büszkén, és ott lakomáztak az egész év hosszában. Öntött aranyból készített fiúk állottak mellettük, mindegyik kisimított oltáron; és fáklyákat tartottak kezeikben, amelyek egész éjen át világítottak a vendégeknek. A házban pedig köröskörül ötven nőcseléd ült, akik közül némelyek lisztet őröltek a malomban, mások az orsót pergették, néhányan pedig a szövőszéken szőttek, míg kezeik csillámlottak, amint a vetélő fölött mozogtak, mint a remegő nyárfalevelek.

Kivül pedig, a palota előtt, nagy kert volt, körül-kerítve, pompás gyümölcsfákkal, szürke olajfákkal, édes fügékkel, gránátalmákkal, körtékkel és almákkal telve; a melyeken az egész év hosszában termett a gyümölcs. Mert a gazdag délnyugoti szél táplálta őket, úgy hogy körte körtét, füge fügét és szőlő szőlőt ért az egész télen és tavaszon keresztül. Túlsó végén pedig változatos virág-csoportok virultak, az esztendő minden szakán keresztül; két szép forrás bugyogott és folyt ki, az egyik a kerten keresztül, a másik a palota kapuja alatt, s az egész várost ellátta vízzel. Ilyen nemes adományokkal ajándékozták meg az egek a bölcs Alkinouszt.

Bementek tehát és fejedelmi székén találták ülve, Poszeidonhoz hasonlóan, arany királyi pálczájával mellette, aranytól merev ruhákban és díszes serleggel kezében, amint a kereskedő-királyokat fölhivta az áldomásra; mellette Aréte állt, bölcs és bájos királynője, egy oszlopnak támaszkodva, amint arany szálait fonta.

Akkor Alkinousz fölkelt, üdvözlé őket és megkérte mindnyájukat, hogy üljenek le és egyenek; a szolgák pedig asztalokat hoztak nekik és kenyeret, húst és bort.

Medeia azonban Arétéhez ment reszketve, a szép királynéhoz, térdeihez borulva, azokat átkarolta; és amint térdepelt, sírva esdekle:

„Vendéged vagyok, bájos királynő és Zeuszra kérlek, akitől a fohászok erednek: ne küldj vissza atyámhoz, hogy rémítő halállal vesszek el; de hadd haladjak tova utamon és tűrjem sorsomat! Nem elég már úgy is büntetésem és gyalázatom?”

„Ki vagy te, idegen leány? és mi kérelmednek értelme?”

„Medeia vagyok, Aiétesznek leánya; hazafiaimat láttam ma itten; tudom, hogy engemet jöttek ide keresni, s engemet hazavinni, hogy rémítő halállal muljak ki.”

Erre Aréte ránczokba szedé szemöldeit s mondá: „Vezessétek be ezen leányt, asszonyaim és hadd itéljenek fölötte a királyok, nem én.”

Alkinousz erre felszökött fejedelmi székéről és kiáltá: „Szóljatok, idegenek, kik vagytok, és ki e leány?”

„A minuaknak vagyunk hősei,” felelé Jászon, „és ezen leány igazat mondott. Mi vagyunk a férfiak, akik elvitték az Arany Gyapjat; a férfiak, kiknek híre elszállt minden partra. Az Óczeánból jöttünk ide, oly bajok után, milyeneket ember előbb még soha sem szenvedett. Számosan indultunk ki, s kevesen tértünk vissza, mert sok nemes társat vesztettünk el. Azért bocsáss el békében, úgy, mint vendégeidet bocsátanád útnak, hogy a világ mondhassa: „Alkinousz igazságos király!”

De Alkinousz ránczba szedte homlokát és gondolatokba merülve állott, míg végre megszólalt:

„Ha nem követtetett volna el a tett, mely elkövettetett, azt mondanám ma magamban: Megtiszteltetés Alkinousznak és gyermekeinek utána, hogy a hirhedett argonauták vendégei; de ezen kolchiak szintén vendégeim, csak úgy, mint ti és egész hónapja már, hogy hajóhadukkal itten várnak; mert sem távolabb nem mertek menni, miután keresztülvadászták Hellasz minden tengereit, és titeket nem tudtak megtalálni; sem haza nem mertek térni.”

„Hadd válaszszák ki bajnokaikat, és megküzdünk velök, ember ember ellen!”

„Vendégeink nem fognak szigetünkön harczolni; ha pedig innen elmentek, túlnyomók számban. Igazságot fogok közöttetek szolgáltatni; mert tudom, hogy mi igazságos és azt is cselekszem.”

Azután királyaihoz fordult és mondá: „Ez holnapra marad. Ma éjjel lakomát adunk vendégeinknek és meghalljuk minden barangolásaik történetét, s hogy hogyan jöttek ide az Óczeánból.”

Így tehát megparancsolá a szolgáknak, hogy vezessék be a hősöket, füröszszék őket meg, és adjanak nekik ruhát. A hősök pedig megörültek, mikor a meleg vizet meglátták, mert hosszú ideje mult már, hogy nem fürödtek. Lemosták a tengersót tagjaikról, és bekenték magukat olajjal tetőtől talpig; kifésülték arany-hajukat. Azután megint visszatértek a terembe, míg a kereskedő-királyok feláIltak, hogy megtiszteljék őket, és mindegyik azt mondá szomszédjának: „Nem csoda, hogy ilyen férfiak hírt nyertek. Hogyan állnak most, mint óriások vagy Titánok, vagy mint a halhatatlanok, akik az Olymposzról jönnek le, ámbár sok tél viselte meg őket, és sok rémítő zivatar. Milyeneknek kellett lenniök, mikor Jolkoszból elvitorláztak, régenten, ifjuságuk erejében!”

Azután kimentek a kertbe, és a kereskedő fejedelmek mondák: „Hősök, fussatok velünk versenyt. Hadd lássuk, kinek gyorsabbak lábai.”

„Nem versenyezhetünk veletek, mert tagjaink merevek a tengertől, és elvesztettük két gyors társunkat, az Éjszaki Szélnek szárnyas fiait, de azért ne higyetek gyáváknak; ha meg akarjátok kísérteni erőnket, lőni, ököllel vívni és birkózni fogunk akárki ellen a világon.”

Alkinousz elmosolyodék és felele: „Elhiszem, derék vendégeim; soha sem küzdhetnénk itt meg veletek, hosszú tagjaitokat és széles vállaitokat

tekintve. Mert mi mitsem törődünk az ökölvívással és a nyilazással; de lakomázunk, énekelünk, hárfázunk, tánczolunk és versenyt futunk, hogy tagjainkat gyakoroljuk a parton.”

Így tehát tánczoltak, és versenyeztek a vidám kereskedő-királyok, míg eljött az éj és mindnyájan bementek.

Azután ettek, ittak és megvigasztalták fáradt testeiket; míg Alkinousz hírnököt hívott be és megparancsolá, hogy menjen és vezesse be a lantost.

A hirnök kiment s kezénél fogva bevezeté a lantost; Alkinousz pedig egy darab búst vágott neki a czomb legkövéréből és átküldé neki, megüzenvén: „Danolj nekünk, nemes lantos és vidámitsd a hősök szíveit.”

A lantos tehát zenélt és dalolt, míg a tánczosok különös fordulatokban tánczoltak; ezután pedig a bűvészek mutogatták játékaikat, min maguk a hősök is nevettek.

Azután „Mondjátok meg hősök” kérdezé Alkinousz, „ti, kik körülvitorláztátok az Óczeánt és minden népnek láttátok szokásait, láttatok-e valaha ilyen tánczosokat, mint a mieink itten? és hallottatok-e ilyen zenét és ilyen éneket? A mieinket tartjuk a legjobbaknak e földön.”

„Ilyen tánczot még nem láttunk soha,” viszonzá Orpheusz, „és dalnoktok boldog egy ember, mert maga Pheobosz tanította, vagy ha nem, Múzsának fia, mint én, ki szintén énekeltem, egypárszor, habár nem is olyan jól mint ő.”

„Énekelj hát nekünk, nemes idegen,” mondá Alkinousz „és drága ajándékokat fogunk neked adni.”

S így Orpheusz elővette bűvös lantját, és szívrázó dalt danolt nekik, utjokról Jolkoszból, veszélyeikről és arról, hogyan nyerték meg az Arany Gyapjat; továbbá Medeia szerelméről és hogy hogyan ment velök földön s tengeren át, aztán minden rémítő veszélyeikről, a szörnyekről és a szirtekről, a szélvészekről, míg Aréte szíve meglágyult s az asszonyok mindnyájan sírtak. A kereskedő királyok fölkeltek mindnyájan arany székeikről, tapsolva és kiáltván: „Üdv a nemes argonautáknak, kik az ismeretlen tengeren átvitorláztak!”

Orpheusz pedig csak folytatá dalát és elbeszélé útjokat a lomha éjszaki tengeren, a partnélküli külső Óczeánon keresztül, a nyugotnak tündér-szigetéig; és a Szyrénekről, Szkylláról és Charibdiszról énekelt és minden csodákról, amelyeket láttak volt; úgy, hogy már elmult éjfél, és meghasadt a hajnal, de a királyok nem gondoltak álomra. Mindegyikük csendesen ült és hallgatott, állát kezére támasztva.

Végtére, mikor Orpheusz elvégezte, mindnyájan kimentek mélázva, a hősök pedig lefeküdtek aludni, künn a viszhangzó csarnokban, hová Aréte szőnyeget teríttetett le nekik, az édes, csendes nyári éjben.

De Aréte ezalatt keményen ostromlá férjét Medeiáért, mert szíve meglágyult. És mondá: „Az istenek fogják őt megbüntetni, nem mi. Hiszen vendégünk, és hozzám esdeklett, a fohászok pedig Zeusznak leányai.

Aztán, ki választaná el a férjet és a nőt, minden után, amit már együtt szenvedtek?”

Alkinousz elmosolyodék. „A lantos elbűvölt tégedet, de nekem meg kell emlékeznem arra, ami igazságos; mert énekek nem változtathatják meg az igazat és hűnek kell maradnom nevemhez. Alkinousz a nevem, az egyeneseszű ember és Alkinousz is leszek.” De mindazáltal Aréte addig kérte, míg megnyerte a maga részére.

Másnap reggel tehát hirnököket küldött ki, a piaczra hivatta a királyokat és mondá: „Ez bonyodalmas kérdés, de csak egyre emlékezzünk meg. A minuak közel laknak hozzánk és még sokszor találkozhatunk velök a tengereken; Aiétesz ellenben távol lakik innen és mi csak nevét hallottuk. Kit lehet tehát inkább megsérteni: a hozzánk közel lakókat, vagy a távoliakat?”

A fejedelmek nevettek és megdicsérék bölcseségét; Alkinousz erre összehivatta a hősöket a piaczra és a kolchiakat is; azok eljöttek és szemközt álltak egymással; de Medeia a palotában maradt. Alkinousz megszólala: „Kolchi hősök, mi küldetéstek e hölgyet illetőleg?”

„Haza kell őt magunkkal vinnünk, hogy gyalázatos halállal végeztessék ki; ha ellenben nélküle térünk vissza, ugyanazon halállal kell kimulnunk, melyet neki kellett volna szenvednie.”

„Mit felelsz erre, Jászon az aeolid?” mondá Alkinousz, a minuakhoz fordulva.

„Azt mondom” felelé az okos Jászon „hogy hiábavaló küldetéssel jöttek ide. Azt gondoljátok, hogy kényszeríthetitek, hogy titeket kövessen, kolchi hősök? őt, aki minden igézést és minden varázst ismer? Zátonyra fogja hajóitokat vetni, vagy lehívja ellenetek Brímót, a vad vadásznőt; vagy le fognak esni a lánczok karjairól és megszökik sárkány-kocsijában; vagy ha nem így, más módon menekszik; mert ezer terve és csele van. És minek térnétek épen haza, derék hősök és szállnátok ujra szembe a hosszu tengerekkel, a Boszphoroszszal, s a viharos fekete tengerrel és kettőztetnétek meg minden fáradságaitokat? Sok szép föld van ezen partokon köröskörül, mely bátor férfiakat vár, minők ti vagytok. Jobb, ha ottan telepedtek le és várost építtetek; Aiétesz és Kolchisz hadd segítsenek magukon.”

Erre suttogás támadt a kolchiak között és némelyek kiálták: „Eleget barangoltunk már, ne vitorlázzuk továbbra is a tengereket!” A főnök végre szóla: „Legyen így tehát; átok volt ő reánk nézve, és átok atyja házának, átok lesz ő nektek is! - Tartsátok meg, miután nem vagytok okosabbak; mi pedig elvitorlázunk éjszak felé.”

Akkor Alkinousz eledelt adott nekik, vizet, ruhákat és mindenféle gazdag ajándékot; ugyanazt adá a minuaknak is és mindnyájukat elküldé békében.

Így Jászon megtartá a sötét boszorkányleányt, aki reá bút és gyalázatot lesz hozandó; a kolchiak pedig éjszak felé mentek az ádriai tengerre; s letelepedtek és városokat építettek a parton.

A hősök pedig azután keletnek eveztek el, hogy Hellaszba érjenek, szeretett hazájukba; de szélvész jött le reájuk és elsöpörte őket, messze dél felé. Eveztek, míg ellankadtak küzködésükben, a sötétségen és a vakitó esőn keresztül; de hogy hol voltak, azt nem tudták, és felhagytak az élet minden reményével. Végre földet értek, és mikor felkelt a nap, a partra gázoltak, de nem láttak egyebet köröskörül, mint homokot, s kopár pocsolyákat; mert a Szyrtisz fuvó homokjaihoz értek volt, és a sivatag, fátlan sikokra, a melyek Afrika égető partján feküsznek, Numídia és Kyréne között. Ottan sok lankasztó napig barangoltak éhezve, mielőtt újra a vizre ereszthették hajójukat s a nyilt tengerre érhettek. Ottan öletett meg Kanthosz, míg néhány juhot akart elhajtani, egy kő által, melyet egy pásztor dobott reá.

Ottan halt meg Mopszosz is, a látnok, aki minden madaraknak ismerte hangjait; de saját végét nem tudta előre megjósolni, mert egy kigyó marta meg lábát, egy azok közül, melyek a Gorgon vércsöppjeiből támadtak, mikor Perszeusz a fejet a homok fölött elvitte.

Végre éjszak felé eveztek, sok fárasztó napig, míg vizük elfogyott, eledelüket felemésztették, és meg voltak viselve éhség és szomj által. De végtére hosszú meredek sziklát pillantottak meg, és egy kék csúcsot, magasan a felhők között, és megismerték mint Ida csúcsát, Kréta híres földét. Ott azt mondák: „Kiszállunk Krétában a partra, s meglátjuk Mínoszt, az igazságos királyt, minden dicsőségével és gazdagságával; legalább vendégszeretettel fog velünk bánni, s megengedi, hogy vizeshordóinkat megtöltsük a parton.”

De mikor közelebb értek a szigethez, különös látvány tünt föl a sziklák fölött. Mert egy fokon, nyugot felé, egy óriás állt, magasabb mint akármely hegyi fenyő, aki fennen csillogott a kék égben, mint egy fényesített réztorony. Megfordult és köröskörül nézett minden oldalra, míg meglátá az Argót és legénységét; mikor meglátta, feléjök tartott, gyorsabban mint a leggyorsabb ló, egy szökéssel a völgyeken keresztül ugorva és egy lépéssel dombról dombra hágva. És midőn melléjök jött, fel s alá villogtatá karjait, úgy mint egy hajó emeli és ereszti le árboczait, és réz-torkával lekiáltott a dombokról, mint egy trombita: „Kalózok vagytok! Rablók vagytok! Ha itten a földre mertek szállni, meghaltok!”

Arra a hősök mindnyájan kiálták: „Nem vagyunk kalózok! Becsületes emberek vagyunk mindnyájan, és igazak; minden kérelmünk csak eledel és víz!” - De az óriás mindinkább rivallá:

„Rablók vagytok! kalózok vagytok mindnyájan! ismerlek benneteket! Ha ki mertek szállni, irtóztatóan megöllek!”

Azután újra fölemelé karjait, jelt adva, és a hősök látták a népet, hogy futott befelé a szigetbe, nyájait maga előtt elhajtván; mialatt nagy láng támadt a dombok között. Akkor az óriás felszaladt egy völgyön és eltünt; a hősök pedig evezőikhez kaptak ijedtségükben.

De Medeia mindezt csendesen szemlélé, magas, fekete szemöldei alól nézve, ravasz mosolylyal ajkain és ravasz csellel szivében. S végre megszólala: „Ismerem ezen óriást. Hallottam felőle keleten. Hephaisztosz, a tűzkirály, készítette műhelyében, az Aetnában, a föld alatt; Tálosznak

hivta, és Minosznak adta szolgául, hogy őrizze Kréta partjait. Napjában háromszor kerüli meg a szigetet, és soha sem hagyja el munkáját, hogy alhassék; ha pedig idegenek szállnak a partra, kemenczéjébe rohan, mely ottan lángol a dombok között, és mikor izzó tüzes, reájuk támad, és elégeti őket réz-kezeivel.”

Arra a hősök mind kiálták: „Mit tegyünk, bölcs Medeia? Vizet kell szereznünk, máskép meghalunk szomjan. Hússal s vérrel derekasan tudunk szembeszállni; de ezen izzó réznek ki birna ellentállni?”

„Én birok az izzó réznek ellentállni, ha igaz a hír, amelyet beszélnek. Mert azt mondják, hogy egész testében csak egy ere van, s ez telve van folyó tűzzel, és hogy ezen ér egy szöggel van bezárva; hanem azt nem tudom, hogy e szög hová van illesztve. De ha egyszer kezeimbe jut, nyugton hordhattok itt vizet hajótokra.”

Azután kéré őket, hogy vigyék a partra, és evezzenek megint el, azután várják meg, hogy mi fog történni.

A hősök kedvetlenül engedelmeskedtek neki, mert szégyelték úgy magánosan hagyni a parton; de Jászon mondá: „Drágább ő nekem, mint akármelyiknek közületek, s mégis bízvást ott hagyom szabadon; több csel van, mint a mennyiről csak álmodhatunk is, ama bájos és okos főben.”

Így tehát ott hagyták a boszorkány-leányt a parton; és ő ott állt egyes-egyedül szépségében, míg az óriás visszalépdelt, tetőtől talpig, izzó tüzesen, mialatt a fű szisszent és füstölgött lábai alatt.

Midőn magánosan látta a leányt, megállt; az bátran nézett föl arczába, minden mozdulás nélkül, és elkezdé bűvös énekét:

„Rövid az élet, habár édes; és még a réz- és tűz-embereknek is meg kell halniok. Kirozsdásodik a réz; kihül a tűz; mert az idő sorban megemészt mindent, ami létezik. Rövid az élet, habár édes; de édesebb örökké élni; édesebb örökké élni ifjuságban, mint az istenek, a kiknek Ichor folyik ereikben Ichor, mely életet ád, ifjuságot, örömet s vigadó szivet!”

Erre Tálosz kérdé: „Ki vagy te, idegen leány, és az ifjuságnak ezen Ichora hol található?”

Akkor Medeia egy kristály-üvegcsét tartott föl és felelé: „Ime, itt az ifjuságnak Ichora. Én Medeia vagyok, a bűvésznő. Nővérem Kirke adta ezt nekem, és mondá: Menj és jutalmazd meg Táloszt, a hű szolgát, mert híre minden országokban elterjedt. Jer hát és ezt beleöntöm ereidbe, hogy örökké ifjan élhessél.”

Az együgyü Tálosz hallgatott csalfa szavaira és közel jött hozzá, míg Medeia mondá: „Elébb mártsd magad a tengerbe és hűtsd magadat le, nehogy puha kezeimet elégesd; azután mutasd meg nekem, hol van ereden a szög, hogy beléönthessem az Ichort.”

Erre az együgyü Tálosz belemártá magát a tengerbe, míg az sziszegett, forrt és gőzölgött; azután pedig eljött, Medeia elé térdepelt és megmutatá neki a titkos szeget.

Medeia lassan huzta ki, de nem öntött Ichort az érbe; a folyó tűz ellenben kiömlött rajta, mint egy izzó vasfolyam. Tálosz fel akart ugorni, kiáltván: „Megcsaltál, hamis boszorkány-leány!” De az felemelte kezeit s dalolt, míg az óriás lerogyott, varázs-mondataitól legyőzve. És amint lerogyott, nehezen csördültek réz-tagjai, és a föld nyögött terhe alatt; a folyó tűz pedig mint lávafolyam ömlött ki sarkából a tengerbe; Medeia nevetett és a hősöknek kiáltott: „Jertek a partra és hordjatok békében vizet hajótokra.”

Így eljöttek és ott találták halva az óriást; mire leborultak és megcsókolták Medeia lábait; azután vizet hordtak hajójukra, juhokat vettek s ökröket, azután elhagyták a vendégszeretetlen partot.

Végre sok további kaland után Maléa fokára értek, a Peloponnészosz délnyugoti csúcsára; ottan áldozatokat hoztak és Orpheusz megtisztítá őket bünüktől. Azután ujra elhajóztak éjszak felé, el a lakedaemoni part mellett, és, mindnyájan megviselve s fáradtan, elhaladtak Szúnium mellett, a hosszu euboeai szoroson föl, míg ujra megpillanták a Péliont, Aphetait és a tengermelletti Jolkoszt.

Hajójukat a partra hajtották, de nem volt erejük, hogy fölvonhassák a szárazra. Kimásztak a kavicsra, leültek és sírtak, míg nem birtak többé sírni; mert a házak mind el voltak változva, a fák és az arczok pedig, a melyeket láttak, mind idegenek valának; örömük elmerült búbánatba, amint ifjuságukra gondoltak, és minden fáradságaikra, s derék társaikra, a kiket elvesztettek vala.

A nép köröskörül tolongott, és kérdezé tőlök: „Kik vagytok, akik itten ültök és sírtok?”

„Fejedelmeiteknek vagyunk fiai, akik sok évvel ezelőtt vitorláztunk el. Az Arany Gyapjuért mentünk, és el is hoztuk, de búbánatot is hoztunk vele. Beszéljetek nekünk atyáinkról és anyáinkról, ha élve maradt közülök még valaki e földön.”

Volt akkor kiáltozás, nevetés és sírás; a királyok is mindnyájan lejöttek a partra és haza vezették a hősöket s megsiratták a vitéz halottakat.

Azután Jászon Medeiával felment nagybátyjának, Péliasznak, palotájába. Midőn bejött, Péliasz a kandallónál ült, vakon és elgyengülve agg korában; szemközt pedig Aeszon ült, Jászonnak atyja, szintén vakon és el gyengülve; s a két aggastyán fejei összebólintottak, amint a tűznél melegedni akartak.

Jászon leborult atyja térdeihez, sirt és nevénél hivta. Az aggastyán kinyujtotta kezeit s megtapogatá, mondván: „Ne gúnyolj engemet, ifjú hős! Jászon fiam már régen meghalt a tengeren!”

„Én vagyok Jászon fiad, akit te a Kentaurra bíztál a Pélionon; haza hoztam az Arany Gyapjat, és fejedelemnőt is hoztam a Nap családjából. Mostan tehát add nekem királyságodat Péliasz nagybátyám, és teljesítsd igéretedet, úgy, amint én teljesítettem a magamét!”

Akkor atyja hozzá simult, mint egy gyermek, és sírt s nem akarta elbocsátani, kiáltván: „Mostan már nem fogok elhagyatva síromba leszállani! Ígérd meg, hogy soha sem távozol el tőlem halálomig.”

VI. RÉSZ.
A HŐSÖKNEK ÉLETE HOGYAN VÉGZŐDÖTT.

Örömest fejezném be történetemet most vidáman; de nem az én hibám, hogy ezt nem tehetem. A régi énekek szomoruan végzik be, és azt hiszem, hogy igazságosan és bölcsen, mert ámbár a hősök megtisztíttattak Maleában, a rosz sziveket áldozatok nem tehetik jókká; Jászon gonosz feleséget vett vala el és terhét végiglen kelle eltűrnie.

Legelőször is Medeia ravasz cselt szőtt, hogy a szegény öreg Péliaszt megbüntesse, a helyett, hogy békében hagyta volna meghalni.

Tudniillik ezt mondá leányainak: „Én meg tudok ifjítani mindent, ami öreg; megmutatom nektek, hogy ez milyen könnyü.” E czélból egy öreg kost vőn, azt megölé, bögrébe tevé bűv-füvekkel és eldörmögé felette varázs-mondatait, s az erre mint fiatal bárány ugrott megint ki. Úgy, hogy Medeia bögréje még most is szólásmód, mely alatt a háborús időket és változásokat értjük, midőn a világ elaggult és elgyengült és keserü fájdalmakban ujra megifjul.

Azután Péliasz leányainak mondá: „Tegyetek atyátokkal úgy, amint én ezen kossal tettem; és az is meg fog ujra ifjodni és erősbülni.” De csak felét mondta meg nekik a varázsnak, s így kisérletük meghiusult és Medeia kigúnyolta őket; a szegény öreg Péliasz meghalt; leányai nyomorba estek. De az énekek azt regélik, hogy Aeszont, Jászon atyját meggyógyította, és hogy az ujra fiatal és erőteljes lőn.

Jászon azonban nem szerethette Medeiát, oly sok kegyetlen tettei után. S így háládatlan lőn iránta és megbántá; Medeia pedig megboszulta magát rajta. Rettenetes boszút állott, annyira rémítőt, hogy itten nem is beszélem el, majd meg fogjátok magatok is hallani gyermekeim, midőn idősebbek lesztek; mert nemes költészetben és zenében énekeltetett meg: és akár igaz, akár nem, megmarad intésül nekünk, hogy ne keressünk segítséget gonosz embereknél és ne kisértsünk meg jó czélokat rosz eszközökkel elérni. Mert ha a kígyót ellenségeink ellen használjuk, vissza fog az ellenünk is fordulni és bennünket is megmar.

A többi hősökről sok derék rege maradt meg, melyeket hogy nektek elbeszéljek, nincsen helyem, s így magatoknak kell azokat elolvasnotok; a vadkan vadászásáról Kalydonban, a melyet Meleáger ölt meg; Heraklesz tizenkét híres munkájáról; a hét királyról, kik Thébа ellen küzdöttek; Kasztornak s Polydeukesznek, az iker Dioszkúroknak, egymás iránti nemes szeretetéről, hogyan nem akart egyikük egyedül élni, mikor a másik meghalt, s hogyan osztották tehát föl egymás közt halhatatlanságukat; míg Zeusz két ikercsillaggá változtatta őket át, amelyek mindketten soha sem kelnek egyszerre.

És mi történt Cheironnal, a jó halhatatlan állattal? Ez is szomoru egy történet; a hősök soha nem látták többé. Megsebesült egy mérges nyil által Pholoénál a dombok között, midőn Heraklesz fölnyitá a halálos borkancsót, melyhez hogy ne nyuljon, Cheiron intette vala. A kentaurok megérzék a bor szagát és oda tolongtak s megküzdöttek érette; de ő mindnyájukat megölé mérges nyilaival; Cheiron egyedül maradt meg. Felvevé egyikét a nyilaknak és azt történetesen lábára ejtette; a méreg mint tűz futott erein végig; Cheiron lefeküdt, meghalni óhajtott és kiáltá: „A bor tesz tönkre, egész fajomnak átka! Miért éljek örökké e kínban? Ki veszi át halhatatlanságomat, hogy én meghalhassak?”

Arra Prométheusz felelt neki, a jó Titán, akit Heraklesz megszabadított a Kaukazoszról: „Halhatatlanságodat átveszem én és elélek örökre, hogy segítségére lehessek a szegény halandóknak.” Így Cheiron átadta néki halhatatlanságát, és meghalt s nyugvása volt a kíntól. Heraklesz és Prométheusz megsiratták őtet; és elmentek, hogy a Pélionon eltemessék; de Zeusz felvette őt a csillagok közé, hogy a nagy és szelíd örökké élhessen messze lent, a távol déli égen.

Idővel a hősök mindnyájan kihaltak, mindnyájan, kivévén az öreg Nesztort, az ezüstnyelvü aggastyánt; bátor fiákat hagytak maguk után, de nem oly dicsőket, minők maguk voltak vala. Mindamellett azoknak is elél hirük egész a mai napig; mert Trójának tíz évi ostrománál küzdöttek, és történetük azon könyvben van följegyezve, melyet mi Homérnak nevezünk, a két legdicsőbb énekben a földön: az Iliászban, a mely elbeszéli nekünk Trója ostromát és Achillesz haragját a királyok ellen; és az Odysszeiában, a mely elbeszéli Odysszeusz barangolásait, melyek sok évig tartottak sok országokon keresztül; hogy Alkinousz hogyan küldte végre haza biztosságban Ithakába, szeretett szigetébe, Penelopéhez, hű feleségéhez; és Telemachoszról regél nekünk, valamint Euphorboszról, a nemes disznópásztorról, és a vén kutyáról, amely megnyalta urának kezeit, azután kimult. El fogjuk olvasni ama kedves történetet, gyermekeim, a kályha mellett, valamely téli estén. Mostan pedig bevégzem elbeszélésemet; és mást kezdek, vidámabbat, oly hősről, aki érdemes király lőn, és megnyerte népének szeretetét.

III. ELBESZÉLÉS.
THÉSZEUSZ.

I. RÉSZ.
THÉSZEUSZ HOGYAN EMELTE FÖL A KÖVET.

Volt egyszer Troezénében egy herczegnő, Aithra nevü, aki Pittheusznak, a királynak vala leánya. Ő neki pedig egy szép fia volt, akit Thészeusznak híttak, s aki a legderekabb ifju vala az egész országban; Aithra soha nem mosolygott, csupán csak mikor reá nézett; mert férje megfeledkezett volt róla, és távol földön élt. Ő el szokott menni a hegyre Troezéne fölött, Poszeidon templomához; ott ült egész nap, és nézett ki az öblön át, el Methána fölött, egész Aegina kéklő ormaira, és azon túl az attikai partra. Midőn Thészeusz betöltötte tizenötödik évét, fölvezette magával a templomba, és a ligetnek bokrai közé, amelyek a templom udvarában nőttek. Egy magas jávorfához vezette ottan, amelynek árnya alatt arbútoszok, masztixok és biborszínü csillagszegfű-bokrok nőttek. Ottan felsóhajta s mondá: „Fiam Thészeusz, menj ama bokrok közé, és a jávorfa tövénél nagy lapos követ fogsz találni; emeld föl, és hozd el nekem azt, ami alatta fekszik.”

Arra Thészeusz utat tört magának a tömött bozótban és látta, hogy sok esztendeje mult már, mióta valaki a bokrokat elmozdította. A gyökerek közt keresve, egy nagy lapos követ talált, egészen átnőve repkénynyel, akanthoszszal s mohával. Megkisérté fölemelni, de nem birta. De azért mégis megkísérté, míg az izzadság folyt homlokáról a melegtől, és könyek eredtek szemeiből a szégyentől; de mind hiába. Végtére visszajött anyjához és mondá: „Megtaláltam a követ, de nem birom fölemelni s nem is hiszem, hogy egész Troezénében legyen ember, aki megtehetné.”

Akkor Aithra fölsóhajtott: „Az istenek sokáig várnak, de végre igazságosak. Hagyjuk még egy esztendeig. Eljöhet a nap, mikor erősebb léssz, mint akárki, aki most él Troezénében.”

Azután kezénél fogá, elment a templomba és imádkozott; onnan megint visszatért Thészeuszszal haza.

Midőn újra eltelt egy év, ismét fölvezeté Thészeuszt a templomba és meghagyá neki, hogy emelje föl a követ; de ő még sem birta.

Arra anyja felsóhajtott, ugyanazon szavakat ismétlé, és elment; a következő évben megint feljött, de Thészeusz akkor sem birta fölemelni a követ, sem az azután való évben; ő pedig óhajtotta anyjától a kőnek jelentőségét megkérdezni, és azt, hogy mi fekhetett alatta; de Aithrának arcza oly bús volt, hogy nem vala bátorsága tőle megkérdezni.

Így magában mondá: „Meg fog bizonyosan érkezni a nap, mikor föl fogom emelhetni a követ, ámbár senki sincs Troezénében, aki meg birná tenni.” És hogy erősödjék, minden napjait birkózással tölté, ökölvívással, lándzsavetéssel, lószelíditéssel, s a vadkan, a bika és a futó kecskék s szarvasok vadászásával a sziklák között, míg nem volt minden hegyeken

olyan serény vadász, mint Thészeusz; ő megölé Pháiát, a krommioni vaddisznót, amely az egész országot pusztította, míg a nép egyhangulag mondá: „Bizonyára az istenek vannak ezen ifjú mellett.”

Midőn már túlhaladta tizennyolczadik évét, Aithra újra felvezeté a templomba és mondá: „Thészeusz, emeld fel ma a követ, vagy soha sem tudod meg, hogy ki vagy.” Thészeusz bement a bozótba és a kő fölé állott, egyet rántott rajta s az megmozdult. Akkor lelke felbuzdult és mondá: „Ha meg is szakad mellemben szívem, mégis fölemelem!” Még egyszer rántott rajta, mire fölemelte és fölkiáltva elgördité.

Midőn alája nézett, egy réz kardot látott a földön, csillámló arany hüvelylyel, mellette pedig egy pár arany-saru feküdt; ő azokat felkapta, és mint a vadkan, keresztül tört a bokrokon, s anyjához szökött, magasan tartva őket feje fölött.

De amint Aithra meglátá, sokáig sírt hallgatva, és szép arczát köpönyegébe eltakarta; Thészeusz csodálkozva állt mellette, és szintén sírt; azt sem tudva miért. Midőn pedig anyja többé nem birt sírni, fölemelé fejét, ajkaira tevé ujját és mondá: „Rejtsd el őket kebledbe, fiam, Thészeusz, és jer velem oda, ahol a tengerre nézhetünk.”

Erre a szent falon kívül mentek, és lenéztek a tiszta kék tengeren át, míg Aithra megszólala:

„Látod eme földet lábainknál?”

Thészeusz felele: „Igen, ez Troezéne, ahol születtem és nevelkedtem.”

Anyja viszonzá: „Csak kis ország ez, kopár, ős sziklás, és a hideg éjszakkelet felé tekint. Látod ama földet ottan túl?”

„Igen, az Attika, ahol az athéni nép lakik.”

„Az szép ország és nagy, fiam Thészeusz, és a napos délnek tekint; az olajfáknak és a méznek, az istenek és emberek örömének hazája. Az istenek hegyekkel övezték körül, melyeknek erei tiszta ezüstből vannak, és csontjaik hófehér márványból; a dombok illatosak a démutkától és a bazsilikomtól, a mezők az ibolyáktól és az aszfodéltól; a csalogányok egész nap danolnak ott a ligetekben, az örökké-folyó csermelyek partjainál. Tizenkét népes város van ottan, egy régi fajnak honai, Kekropsz, a kigyó-király, az anyaföld fia gyermekeinek lakhelyei, kik arany tücsköket viselnek arany hajuk fürtjeiben; mert mint a tücskök támadtak a földből, és mint a tücskök egész nap danolnak, a nap élesztő sugaraiban vigadva. Mit tennél, fiam Thészeusz, ha olyan földnek volnál fejedelme?”

Arra Thészeusz csodálkozva állt, amint a széles tiszta tengeren átnézett, és a bájos attikai partot látta, Szúniontól a Hymettoszig s a Pentelikoig; és látta a hegyormokat mind, amelyek Athént körül-övezik. De magát Athént nem láthatta, mert előtte állott a violaszinü Aegina, középuton a tengeren.

Akkor lelkesedve mondá: „Ha én királya volnék olyan egy földnek, okosan uralkodnám fölötte, jól, bölcseséggel és hatalommal, hogy mikor meghaltam, az emberek mind sírhassanak sírom fölött, és kiáltsák: „Gyászoljuk a népnek pásztorát!”

Aithra mosolygott és mondá: „Vedd hát a kardot és a sarukat, menj Aegeuszhoz, Athéne királyához, aki Pallasz dombján lakik, és mondd neki: A kő föl van emelve, de kié a zálog alatta? Azután mutasd meg neki a kardot, a sarukat és fogadd, amit az istenek küldenek.”

De Thészeusz sírt: „Elhagyjalak, oh anyám?”

De az felele: „Érettem ne sírj. Annak, ami végzetszerü, meg kell történnie, és könnyü a bánat azoknak, akik mást nem tesznek, mint bánkódnak. Telve vala búval ifjuságom Bellerophon miatt, a Chimaera megölője miatt, akit atyám árulással üzött el; és telve búval asszonyi korom hitszegő atyád miatt, s éretted; telve lesz búval aggkorom is, (mert álmaimban előre látom sorsomat,) mikor a hattyú fiai mint foglyot fognak elvinni az Eurótasz öblös völgyébe, míg a tengereken fogok keresztül vitorlázni, mint rabszolga, Görögország átkának cselédje. Mégis meg leszek boszulva, mikor az aranyhaju hősök Trója ellen fognak vitorlázni, és ki fogják fosztani Ílion palotáit. Akkor fiam ki fog szabadítani a szolgaságból, és hallani fogom Thészeusz hírének történetét. Még azon túl is új búbánatot sejtek; de el fogom viselhetni, úgy amint a multat elviseltem.”

Azután megcsókolá Thészeuszt, sírt fölötte; Thészeusz pedig őt többé nem látta.

II. RÉSZ.
THÉSZEUSZ HOGYAN ÖLTE MEG AZ EMBEREK IRTÓIT.

Igy Thészeusz egyedül állt ottan, lelke sok reménynyel telve. Első gondolata az volt, hogy lemenjen a kikötőbe és ott gyors hajót béreljen és keresztül-vitorlázzon Athénba az öblön át; de még az is lassúnak tetszett neki és szárnyak után kívánkozott, hogy a tengeren átrepülhessen és atyját megtalálhassa. De kis idő mulva szive hanyatlani kezdett és felsóhajtva, magában mondá:

„Hát ha atyámnak más fiai is vannak, a kiket szeret? Hátha nem akar elfogadni? És mit is tettem én, hogy elfogadjon? Elfelejtett, mióta születtem; miért üdvözölne most?”

Azután sokáig szomoruan gondolkodott, és végre hangosan felkiálta: „Igen! meg fogom nyerni szeretetét, mert érdemesnek fogom magamat szeretetére mutatni. Hírt fogok nyerni és dicsőséget, oly tetteket fogok véghezvinni, hogy Aegeusz büszke lesz reám, ha ötven más fia volna is! Heraklesz nem nyert-e magának dicsőséget, daczára annak, hogy el volt nyomva és Eurysztheusznak volt rabszolgája? Nem ölte-e meg mind a rablókat, gonosz marhákat, s nem csapolt le nagy tavakat és mocsárokat, buzogányával keresztül-törve a dombokon? Ezért volt azután, hogy minden ember tisztelte, mert megszabadította őket nyomoraiktól és kellemessé tette nekik az életet és utánok gyermekeiknek. Merre tartsak, hogy megtehessem, amit Heraklesz cselekedett? Hol bukkanhatok rendkivüli kalandokra, rablókra és szörnyekre és a pokol gyermekeire, az emberek ellenségeire? Elmegyek a száraz-földnek, be a hegyek közé és

körül az Isztlimosz utján. Talán fogok ottan bátor kalandokról hallani, és valamit véghez vinni, amivel atyám szeretetét megnyerjem.”

A száraznak ment tehát és el a hegyekbe, atyja kardjával oldalán, míg a Pókhegyekhez ért, melyek Epidaurosz felett emelkednek s a tenger fölött, hol a völgyek mindnyáján egy oromból a középen indulnak ki, mint a szálak, melyek a pókhálóban terjednek szét.

Felment a sötétes völgybe, a barázdás márvány-falak közt, míg az alföld lábai alatt kéklett és a felhők nedvesen kergetődztek feje körül.

De ő csak felfelé tartott és mindég felfelé, a völgyek pókhálóján keresztül, míg a keskeny hasadásokat maga alatt látta elterülni, éjszaknak s délnek, nyugotnak és keletnek, fekete vizmosásokat félig eltakarva a ködtől, és mindenek fölött a kopár hegyet.

Már pedig ama hegyen kellett átmennie, mivel nem volt más út, sem jobbra sem balra; s így keresztülfáradozott a mocsárokon és a nádon, míg egy kőhalomhoz ért.

A köveken egy férfiu ült, medvebőr köpenyegbe burkolva. A medve feje sapkául szolgált neki és fogai fehéren tátongtak szemöldei körül; a lábak torka körül voltak összekötve és karmaik fehéren fénylettek mellén. S midőn Thészeuszt meglátta, fölkelt és kaczagott, hogy a völgyek viszhangoztak.

„Hát te ki vagy, szép légy, aki besétáltál a pók hálójába?” De Thészeusz szilárdul folytatta útját és nem felelt neki, gondolván: „Valami rabló volna ez? és már is kaland ért volna?” De ama különös ember még hangosabban kaczagott, mint elébb, mondván:

„Vakmerő légy, nem tudod, hogy eme völgyek képezik a hálót, a melyből légy soha nem menekül és hogy eme domb a pók háza s én magam vagyok a pók, ki a legyeket kiszívja? Jer ide, hadd lakomázzak rajtad; mert hiába futsz el innét, olyan bonyolult hálót szövött nekem atyám, Hephaisztosz, midőn eme hasadásokat csinálta a hegyekben, melyeken keresztül senki sem leli meg útját haza!”

De Thészeusz szilárdul tovább haladt és kérdezé:

„Mi a neved az emberek között, vakmerő pók? És hol vannak pók-fogaid?”

Arra a különös férfiu megint kaczagott:

„Nevem Periphétesz, Hephaisztosznak és Antikleiának, a hegyi nemtőnek vagyok fia. De az emberek Karynétesznek hínak, a buzogányosnak; és ime pók-fogam.”

Erre hatalmas ércz-buzogányt emelt fel a kövekről oldala mellől.

„Ezt atyám adta nekem, miután maga kovácsolta a hegyek tövében; ezzel verem mind a büszke legyeket, míg kiadják zsírjukat és édességüket. Add tehát nekem ide czifra kardodat és köpönyegedet s arany saruidat, nehogy megverjelek és szerencsétlenségedre meghalj!”

De Thészeusz sebesen bal karjára tekerte köpönyegét, kemény ránczokban, vállától kezéig és kivonta kardját, s a buzogányosra rohant, a buzogányos pedig reá.

Háromszor csapott Thészeuszra és az meghajlott a csapások alatt, mint valamely fiatal fa; de Thészeusz balkarjával védte fejét és a köpönyeggel, melyet reá tekert.

Háromszor ugrott fel Thészeusz a csapás után, mint a fiatal fa, miután a zivatar elmult; és a buzogányosra szúrt kardjával; de a medvebőr laza ránczai megmenték a rablót.

Akkor Thészeusz dühös lőn és alája rohant, megragadta torkánál és elestek s együtt átgördültek; de mikor Thészeusz a földről fölkelt, a buzogányos mozdulatlanul feküdt lábainál.

Akkor Thészeusz buzogányát vette és medvebőrét; magát pedig ott hagyta étkül a kányáknak s a varjaknak; és folytatta útját a tulsó lejtőn, a völgyeken le, míg egy széles zöld völgybe ért, hol nyájakat látott és csordákat, alva a fák alatt.

Egy kellemes forrás mellett, a sziklák és fák árnya alatt, nemtők voltak és pásztorok, akik tánczoltak; de senki sem furulyázott tánczukhoz.

Midőn meglátták Thészeuszt, sikoltottak, a juhászok elszaladtak és elhajták nyájaikat; míg a nemtők mint a kacsák buktak a forrásba és eltüntek.

Thészeusz csodálkozott és nevetett: „Mely különös képzeleteik vannak itten az embereknek, hogy elfutnak az idegenek elől és nem zenélnek, mikor tánczolnak!” De fáradt volt, poros és szomjas s igy nem gondolt többé velök, hanem ivott és megfürdött a tiszta csermelyben, azután lefeküdt az árnyékba egy jávorfa alá, míg a víz álomba danolá, amint kőről kőre csergedezett.

Midőn felébredt, suttogást hallott és látta a nemtőket, amint a forráson keresztül reá pillantgattak, egy barlangnak sötét szájából, ahol a zöld moha-párnákon ültek. És az egyik mondá: „Ez bizonyára nem Periphétesz,” és egy másik: „nem látszik rablónak, hanem deli és szende ifjúnak.”

Erre Thészeusz elmosolyodék és hívta őket: „Bájos nemtők, nem vagyok én Periphétesz. Ő a kányák és varjak között alszik; de én elhoztam medvebőrét és buzogányát.”

Ekkor visszaszöktek a csermelyen át s eljöttek hozzá és oda hívták a juhászokat. Ő pedig elbeszélte nekik, hogyan ölte meg a buzogányost; és a juhászok lábait csókolták s danolák: „Most békében fogjuk legeltethetni nyájainkat és nem fogunk többé a zenétől félni, mikor tánczolunk; mert a kegyetlen buzogányos magánál erősebbel találkozott és nem fog többé furulyáink szava után leskelődni.”

Azután kecskehúst hoztak neki és bort, a nemtők pedig mézet hoztak a sziklákról; ő pedig evett, ivott és megint aludt, míg a nemtők és juhászok tánczoltak, danoltak. És mikor felébredt, kérték, hogy maradjon közöttük, de ő nem akart: „Sok teendőm van,” mondá „el kell mennem az Iszthmosz felé, hogy Athénba jussak.”

De a juhászok mondák: „Egyedül akarsz Athénbe menni? Senki sem utazik most arra, hacsak nem fegyveres csapattal.”

„Ami a fegyvert illeti, elég van nálam, azt látjátok. Ami pedig a csapatokat illeti, a becsületes ember eléggé jó társaság önmagának. Miért ne mennék egyedül Athén felé?”

„Ha úgy cselekszel, vigyázva kell körülnézned az Iszthmoszon, nehogy Színiszszel találkozzál, a rablóval, akit az emberek Pituokamptesznek neveznek; mert két fenyőfát szokott lehajtani, és minden utasokat kezeiknél s lábaiknál fogva a két fára köt; s amint azokat megint szét-ereszti, testeik szétszakíttatnak.”

„És azután” mondá egy másik, „tarts a belföld felé és ne merészelj Szkíron szikláin átmenni, mert balfelől a hegyek vannak és jobb kézről a tenger, úgy hogy nem lehet kitérned, hanem találkoznod kell Szkíronnal, a rablóval, aki lábait megmosatja veled; és mialatt őket mosod, lerúg a szikláról a teknősbékának, mely alant él és a holtak testeivel táplálkozik.”

Mielőtt Thészeusz felelhetett volna, egy másik kiálta: „És azután még nagyobb a veszedelem, hacsak nem haladsz mindég a belföldön és Eleusziszt nem hagyod messze jobbra. Mert Eleusziszban Kerkuon uralkodik, a kegyetlen király, a minden halandóknak félelmetes; aki megölte börtönben saját leányát, Alopét. Ő azonban szép forrássá változott át; és gyermekét a zsarnok a hegyekre vetette ki, de ottan a vad kanczák szoptatták. Ő minden oda érkezőt kihí, hogy birkózzék vele, mert a legjobb birkózó egész Attikában és legyőz mindenkit, aki eljön; és a kit legyőz, azt nyomorultan megöli; palotaudvara telve van csontjaikkal.”

Arra Thészeusz összevonta redőit homlokán, és mondá: „Ez valóban rosszul kormányzott országnak látszik; elég benne a megkisértendő kaland. De ha én örököse vagyok, uralkodni fogok felette és rendbe is hozom; íme királyi pálczám!” És megrázta réz-buzogányát, míg a nemtők és juhászok körülte sereglettek és kérték, hogy ne menjen el.

Ő mindazáltal tova ment, míg mind a két tengert láthatta és Korinth várát az egész ország felett magasan tornyosodva. Sebesen ment végig az Iszthmoszon, mert szíve égett, hogy a kegyetlen Színiszszel találkozhassék; végtére találkozott is vele egy fenyőerdőben, hol az Iszthmosz legkeskenyebb vala, s az út magas szirtek között vezetett el. Ottan ült az egy kövön az útfélen, fiatal fenyővel buzogánynak térdein és egy kötéllel, mely készen feküdt oldalánál; feje fölött pedig a fenyőtetőkön a meggyilkoltak csontjai függöttek.

Akkor Thészeusz oda kiálta neki: „Hej, te vitéz fenyőhajtó, maradt-e még két fenyő számomra?”

Színisz talpra szökött és a csontokra mutatva feje fölött, felele: „Éléskamrám megürült az utolsó időkben, s így van két fenyőfám számodra készen!” Erre Thészeuszra rohant, buzogányát felemelvén, Thészeusz pedig reá rohant.

Ugy összecsaptak, hogy a zöld erdők csengettek; de az ércz erősebb volt a fenyőnél és Színisz buzogánya kettétört, amint a réz lecsapott reája.

Thészeusz még egy nagy csapásra emelte fel buzogányát, s leütötte Színiszt arczára; aztán hátára térdepelt és saját kötelével megkötötte, s mondá: „Amint te mások iránt cselekedtél, ugy fogok veled én is

cselekedni.” Azután lehajtott két fiatal fenyőt és Színiszt közéjük kötötte, minden küzködése daczára; azután szétbocsátá őket, s így végezte ki Színiszt, maga pedig tova ment, a kányáknak hagyva tetemét s a varjaknak.

Aztán átment a dombokon Megára felé, közel maradva a Száróni tengerhez, míg eljött Szkíron sziklàihoz és a keskeny úthoz a hegy és a tenger között.

Ottan pillantá meg Szkíront, a szikla szélén egy forrás mellett ülve. Térdein hatalmas buzogány feküdt; az utat pedig kövekkel rekesztette volt el, ugy hogy mindenkinek, aki arra jött, meg kellett állnia.

Thészeusz kiáltott neki, és mondá: „Hej, te teknősbéka-etető, kell-e ma lábaidnak mosás?”

Szkíron pedig talpra szökött és felele:

„Teknősbékámnak üres a gyomra és éhes, lábaimnak pedig ma kell mosás!” Erre rekesze elé állt és buzogányát mindkét kezével felemelé.

Akkor Thészeusz reá rohant, és keserves volt a küzdelem a szirten; mert amint Szkíron megérzé az ércz-buzogány súlyát, elejté a magáét, és Thészeusz alá rohanva, puszta kézzel kisérlé meg őt a szikláról levetni. De Thészeusz ravasz birkózó volt; ő is elveté a maga buzogányát, és torkánál és térdénél megragadva, visszanyomta a kőfalnak, és neki zúzta, míg lélekzete szinte elállt. Szkiron pedig lihegve kiáltá: „Ereszsz szabadon, és keresztülbocsátalak.” De Thészeusz felele: „Nem mehetek el, míg a döczögős utat ki nem egyengettem.” És hátranyomta a kőfalnak, míg az összeesett, és Szkíron fejjel-lábbal átgördült rajta.

Azután Thészeusz felemelé, amint összevissza volt sebezve, és mondá: „Jer ide, és mosd meg lábaimat!” Mire kivonta kardját, s a kút mellé ülve, megparancsolá: „Mosd meg lábaimat, vagy darabokra szablak!”

Szkíron megmosta lábait, reszketve; és mikor elvégezte, Thészeusz felkelt s kiálta: „Amint te cselekedtél mások iránt, ugy fogok én is irántad cselekedni. Eredj, etesd teknősbékádat önmagad!” És lerugá a szikláról a tengerbe.

Hogy aztán valjon megette-e a teknősbéka, avagy nem, azt nem tudom; mert némelyek ugy beszélik, hogy a föld s tenger egyaránt vonakodtak tetemét magukba befogadni, olyan ocsmány volt az a bűntől. S így a tenger kivetette a partra, és a part visszavetette a tengerbe; és végre a habok haragjukban magasra vetették a levegőbe, és ott sokáig függve maradt sír nélkül, mig kopár sziklává változott át, mely ott áll a megtörő hullámzatban mind a mai napig.

Annyi legalább igaz, amit Pauzániasz beszél, hogy Athénben a királyi csarnokban látta Thészeusz alakját agyagból, és mellette Szkíront a rablót, amint fejjel előre a tengerbe bukott.

Ezután hosszú napi utat tőn, el Megára mellett, az attikai földre, míg magasan előtte a Kithéron hócsúcsai emelkedtek, hidegen a fekete fenyőerdők felett, hol az Eumenidák lakoznak, és a dühös Bacchaek, s a

nemtők, akik az embereket őrültekké teszik, messze fenn a kopár hegyeken, hol a viharok az egész nap hosszában süvöltenek.

Jobbján mindég a tenger volt, és Szalamisz, szigetszirtjeivel, és a tengeri csata szent szorosa, ahol későbbi időkben a perzsák megfutamodtak a görögök elől. Így tova ment egész nap, alkonyig, míg a thriaszi síkságot pillantá meg, és Eleuszisz szent városát, hol a Földanya temploma áll. Mert ottan találkozott Triptolémoszszal, mikor még parlagon hevert az egész ország, Demeter, a szives Földanya, búzakalászszal kezeiben. És megtanítá őt, hogy kell az ugart felszántani, s a lomha marhát az igába fogni; és megtanítá, hogy kell a mezőket bevetni, az arany gabonát learatni; kiküldé, hogy tanítsa a nemzeteket, és búzát adjon a munkás embereknek. Ezért Eleusziszban minden emberek tisztelik őt, mindenki, aki a földet miveli; őt és kegyenczét Triptolémoszt, aki búzát osztott ki a munkás embereknek.

Thészeusz átment a síkságon Eleusziszba, és a piaczra állva, kiáltá:

„Hol van Kerkuon, a városnak királya? Ma birkóznom kell vele!”

A nép körülötte tolongott, és kiáltá: „Deli ifju, miért akarsz meghalni? Siess ki a városból, mielőtt a kegyetlen király meghallja, hogy van itt egy idegen!”

De Thészeusz tova ment a városon keresztül, míg a nép sírt és rimánkodott; felment a palota udvarkapui alatt, a csontok és koponyák halmain át, míg eljött Kerkuonnak, minden halandók rémének, terme ajtajához.

Egyedül találta ottan Kerkuont, a teremben az asztalnál ülve; előtte egy egész sült juhot látott, mellette pedig egy tele kancsó bort, Thészeusz ekkor megállott, és kiálta: „Hej te derék birkózó, akarsz-e ma velem birkózni?”

Kerkuon felnézett, és nevetve felele: „Kész vagyok ma birkózni; de jer be, mert magányosan vagyok, te pedig fáradtan; és egyél, igyál, mielőtt meghalsz.”

Erre Thészeusz bátran odament, leült Kerkuonnal szembe az asztalhoz; és evett étvágya szerint a juhhúsból, s ivott, míg szomjuságát eloltotta, a borból; és Thészeusz evett három ember helyett, de Kerkuon hét helyett.

De egyik sem szólt egy szót is a másiknak, ámbár lopva átpillantgattak az asztalon, és mindegyik azt mondá szivében: „Vállai szélesek, de bizom benne, hogy az enyéim nem keskenyebbek az övéinél.”

Végtére, mikor már megették a juhot, és kiitták a bort, Kerkuon király felkelt, s kiálta: „Birkózzunk hát, mielőtt lefekszünk!”

Levetették tehát minden ruháikat, és kimentek a palota-udvarba, hol Kerkuon meghagyta volt, hogy friss homok szórassék a nyilt térre a csontok fölött. És oda álltak a hősök egymásnak ellenébe, míg szemeik fénylettek, mint a vad bikáéi; a nép pedig mind a kapuhoz tolongott, látni, hogy mi történik.

Ottan álltak ők, és birkóztak, míg a csillagok fénylettek fejeik fölött; fel s le és köröskörül, míg a homok keménnyé lőn taposva lábaik alatt. Szemeik mint a csillagok villogtak a sötétben, és lehelletük mint a füst ment fel az éji levegőbe; de egyikük sem nyert, sem nem vesztett egy talpalatnyi földet sem, és a nép hallgatva nézett a kapuknál.

De végre Kerkuon felbőszült és Thészeuszt nyakánál fogta, s megrázta, úgy mint a kutya rázza a patkányt, de nem birta lerázni lábairól.

Thészeusz ellenben gyors volt és vigyázó s hirtelen derekánál fogta Kerkuont, és czombját sebesen alája tolta, mialatt csuklójánál megragadta; és azután egy hatalmasat emelt rajta, olyan emeléssel, mely egy tölgyet kimozdított volna helyéből; aztán felkapta Kerkuont, és vállán át egyenesen levágta a földre.

Azután reáugrott, és kiáltá: „Engedj, vagy megöllek!” de Kerkuon nem szólt, mert szive megrepedt az eséstől.

Ekkor Thészeusz felnyitá a kapukat, és behívta a népet, a mely kiálta: „Megölted rosz királyunkat, légy mostan te királyunk, és uralkodjál jól felettünk!”

„Örömest leszek királyotok Eleusziszban, s jól és jog szerint fogok felettetek uralkodni; ez okból megöltem mind a gonosztevőket, Színiszt és Szkiront, és most ezen embert.”

Akkor előre lépett egy koros férfiu és mondá: „Ifju hős, megölted Színiszt? Ez esetben óvakodjál Aegeusztól, Athén királyától, a kihez menni akarsz, mert az közel rokona Színisznek.”

„Akkor saját rokonomat öltem meg;” mondá Thészeusz, „ámbár halálát teljesen megérdemelte. Ki fog halálától megtisztítani, mert igazságosan öltem meg oly igaztalant és átkozottat, minő ő volt?”

Az aggastyán pedig felele:

„Ezt megteszik a hősök, Phytalosz fiai, kik a szilfa alatt laknak Aphidnaiban, az ezüst Kephisszosz partja mellett; mert ők ismerik az istenek rejtelmeit. Menj oda, és ki fogsz tisztíttatni; azután pedig királyunk léssz.”

Megesketteté tehát a népet Eleusziszban, hogy elismernék és szolgálnának neki mint királyuknak; másnap reggel pedig elindult a thriaszi síkon keresztül, a dombokon át, Aphidnai felé, hogy Phytalosz fiait megtalálhassa.

Amint a Kephisszosz völgyének szélén útját folytatta, a magas Parnesz aljának hosszában egy igen magas és erős férfiu jött le feléje, gazdag ruhákba öltözve. Karjain arany karpereczek voltak, nyakán pedig gallér drágakövekkel ékesítve, és miután előre jött, udvariasan meghajtá magát, és mindkét kezét kinyujtva, szóla:

„Üdvözöllek deli ifjú, ezen hegyeken; szerencsémnek tartom, hogy veled találkoztam! mert mi nagyobb öröm a szíves embernek, mint ha idegeneket megvendégelhet? De látom, hogy el vagy fáradva. Jer fel váramba, és nyugodjál egy ideig.”

„Köszönöm” felelé Thészeusz „de én sietek a völgyön felmenni, és Aphidnaiba érkezni, a Kephisszosz völgyébe.”

„Jaj! messze barangoltál el az igaz utról és nem érhetsz Aphidnaiba ma éjjel; mert sok mértföldnyi hegység fekszik közted és közte, számos meredek hegyszorulat és alkonyat után veszedelmes szirt. Szerencséd, hogy találkoztam veled; mert minden örömem abban áll, hogy idegenekkel találkozzam és őket váromban meglakomáztassam s beszédeiket hallgassam idegen földekről. Jer fel velem és edd a jó vadat, és idd az erős vörös bort, aztán aludjál híres ágyamon, a melyről minden utazó mondja, hogy hasonlót még soha nem látott. Mert akárminő legyen vendégemnek termete, akármilyen magas vagy alacsony, az én ágyam hajszálra illik neki, és úgy alszik rajta, ahogyan elébb még soha sem aludt.” És megragadá Thészeusz kezeit s nem akarta elbocsátani.

Thészeusz előre akart menni, de szégyenlette póriasnak látszani olyan udvarias ember előtt, és kiváncsi volt ama csodálatos ágyat látni; ezenkivül éhes is volt, és lankadt; de mégis idegenkedett amaz embertől, ámbár nem tudta miért; mert hangja, habár szelid és hizelgő, száraz vala és tompa, mint a varangyos-békáé, szemei pedig ámbár szendék valának, nem fénylettek, és hidegek voltak mint a kő. De mindazáltal beleegyezett, és felment vele a völgyön, mely az úttól a Parnesz csúcsai felé vezetett a szirtek sötét árnya alatt.

Amint így felfelé mentek, a völgy mindinkább keskenyedett, és a sziklák mindinkább tornyosultak s sötétedtek, míg alattok egy patak zúgott, félig kilátszva a kopár mész-szirtek közül. Körülöttük nem volt sem fa, sem bokor, míg a Parnesz fehércsúcsairól a hófuvatagok sepertek le a völgyön végig, élesen és fagyasztva; rémület szállt Thészeuszra, amint ama szomoru helyen körülnézett. Végre felszólalt: „Palotád, úgy látszik, kopár egy helyen áll.”

„Igen, de ha egyszer benne vagy, a vendégszeretet mindent derülttétesz. De kik ezek?” és visszanézett, úgy mint Thészeusz is; messze alant, az uton, a melyet elhagytak volt, egy sor megrakott öszvér haladt, és kereskedők jöttek oldaluk mellett, áruikra vigyázva.

„Ah, szegények!” mondá az idegen. „Szerencséjük, hogy hátranéztem, és megláttam őket! És szerencsém nekem is, mivel így több lesz a vendég lakomámnál. Várj csak egy pillanatig, mig lemegyek, és elhivom őket; együtt fogunk enni és inni a hosszu éjen át. Boldog vagyok én, kinek az ég ennyi vendéget küld egyszerre!”

És visszaszaladt a hegyen le, a kereskedőknek kezével intve és kiáltva, míg Thészeusz lassan felfelé ment a keskeny meredek uton.

De amint ment, egy aggastyánnal találkozott, aki vízhordta fát szedett a patak ágyában. Letette volt kosarát az útra, és épen vállára akarta megint emelni. Midőn Thészeuszt meglátta, kiáltott neki, és kéré:

„Deli ifju, segíts terhemmel, mert tagjaim merevek, és gyengék koromtól!”

Thészeusz felemelé a terhet hátára. Az öreg ember megáldá, azután komolyan reá nézett, és mondá:

„Ki vagy szép ifju, és miért utazol eme szomoru uton?”

„Hogy ki vagyok, azt szüleim tudják; eme szomoru uton pedig azért utazom, mert meg vagyok híva egy vendégszerető embertől, a ki igéri, hogy meglakomáztat, és nem tudom, milyen csodálatos ágyon fekhelyet ád nékem éjszakára.”

Ekkor az aggastyán összecsapta kezeit, és kiáltá: „Oh Hádesznek háza, emberemésztő! gyomrod soha sem fog megtelni? Tudd, deli ifju, hogy kínra mész és halálra; mert az, aki veled találkozott (szivességedet szivességgel fizetem vissza,) rabló, és az emberek gyilkolója. Akármely idegennel találkozik, idecsalogatja halálra; ami pedig ágyát illeti, a melyről szól, az valóban illik minden jövevényhez; de még senki sem kelt fel róla élve, kivévén engemet.”

„Hogy-hogy?” kérdezé Thészeusz csodálkozva.

„Mert ha valaki igen magas, levágja tagjait, míg eléggé rövidek; ha pedig igen is rövid, kinyujtja tagjait, míg eléggé hosszúk; csupán csak nekem kegyelmezett meg hét fárasztó esztendő előtt, mert mindnyájuk között egyedül én illettem tökéletesen ágyába; s így megkegyelmezett nekem, és szolgájává tett. Egykor gazdag kereskedő voltam, és az érczkapus Thébában laktam; de most fát vágok, és vizet hordok neki, minden halandók kínzójának.”

Erre Thészeusz nem monda semmit, csak fogait csikorgatá.

„Szökjél el hát,” folytatá az öreg „mert nem lesz szánalma ifjuságod iránt. Csak tegnap hozott ide fel egy ifju férfit és egy leányt, és ágyába illeszté őket, az ifjunak levágta kezét és lábát, de a leányt kinyujtá, míg meghalt és így mindketten nyomorultan, elvesztek, - de elfáradtam már a halottakat siratni! Ezért Prokrusztesznek nevezik, a nyujtónak, ámbár atyja őt Damasztesznek hítta. Szökjél előle; de hát hova szöknél? A szikla meredek, és ki birná megmászni. Más út pedig nincsen!”

De Thészeusz kezét az aggastyán szájára tevé és mondá: „Nincs miért szöknöm;” és megfordult, hogy lefelé menjen a szoroson.

„Ne mondd meg neki, hogy megintettelek, hiszen akkor ki fog engemet valamely gonosz halállal végezni!” és az aggastyán utána kiáltott a völgyön le; de Thészeusz csak tova száguldott haragjában.

És magában mondá: „Ez ugyan roszul kormányzott ország; mikor fogom a szörnyektől végképen megszabadítani?” És amint szóla, Prokruszteszt látta a dombon feljönni, és vele együtt mind a kereskedőket, mosolyogva és vidoran beszélgetve. Midőn az meglátta Thészeuszt, kiáltá: „Ah, deli ifju vendég, igen soká várakoztattalak, ugy-e?”

De Thészeusz felele: „Az ember, aki kinyujtja vendégeit egy ágyra, és levágja kezeiket és lábaikat, mi sorsot érdemel, mikor az igazság ki fog országosan szolgáltattatni?”

Erre Prokrusztesz arczkifejezése megváltozott, és ő zöld lőn mint a gyík, és sietséggel kardját kereste; de Thészeusz reá ugrott, és kiáltá:

„Igaz-e ez uram, vagy hazugság?” Erre Prokruszteszt átfogta derekánál és könyökénél úgy, hogy az nem vonhatta ki kardját.

„Igaz-e ez uram, vagy hazugság?” De Prokrusztesz egy árva szót sem felelt.

Akkor Thészeusz elhajítá, és felemelé rémítő buzogányát; és mielőtt Prokrusztesz neki rohanhatott volna, már csapott reá, és leütötte a földre.

És még egyszer csapott reá; erre Prokrusztesz rossz lelke kiszökött testéből, és visítva lement Hádeszbe, mint a denevér a barlang sötétébe.

Azután Thészeusz lefosztá arany ékszereit; és felment házába, hol nagy gazdagságot és kincset talált, a melyet Prokrusztesz mind az arra elhaladóktól rablott volt el. Összehítta a vidék népét, a melyet Prokrusztesz sokáig fosztogatott vala, és kiosztá közöttük a lopott jószágot; azután lement a hegyeken, és folytatta útját.

Lement a Parnesz völgyein keresztül, ködben, felhőkben, és esőben, le a cserlejtéseken, a masztix, arbutosz és szagos babér-bokrok mellett, míg a Kephisszosz völgyébe ért, Aphidnai kellemes városába, és a Phytalid hősök hazájába, ahol ők egy hatalmas szilfa alatt laktak.

Ők ottan oltárt építettek, és meghagyák Thészeusznak, hogy fürödjék meg a Kephisszoszban, aztán áldozzon egy esztendős kost; erre megtisztíták Színisz vérétől, és elküldék békében.

Ő pedig visszament a völgyön végig Acharnai mellett, és az ezüst-örvényes folyam partja hosszában; míg mind a nép áldását adta reá, mert vitézségének híre messze terjedt vala el; míglen Athén sikságát pillantá meg, és a dombot, hol Athéne lakik.

Felment tehát Athénen keresztül, és a nép mind összetódult őt látni, mert hire megelőzte vala, és mindenki hallott hatalmas tetteiről. Így egyhangulag kiálták: „Itt jön a hős, aki megölte Színiszt és Pháiát a krommyoni vaddisznót, birkózva legyőzte Kerkuont és megölte Prokruszteszt, a szánalom-nélkülit!” De Thészeusz szomoruan és némán ment előre, mert szive kivánkozott atyja után, és magában mondá: „Hogyan szabadítsam meg eme nadályoktól, akik vérét szívják?”

Felment tehát a szent lépcsőkön, az Akropoliszba, a hol Aegeusz palotája állt; és egyenesen Aegeusz termébe ment; hol a küszöbön megállott és körülnézett.

Ott látá unokatestvéreit az asztal körül ülve, Pallasznak számos fiait, de Aegeusz nem vala közöttük. Ottan ültek s lakomáztak, körüladták kézről-kézre a serleget, míg a lantosok lantoztak, és a szolgaleányok danoltak, a bűvészek pedig játékaikat mutogatták.

Hangosan nevettek Pallasznak fiai, és sebesen forgott kézről-kézre a borkancsó; de Thészeusz összehúzta szemöldeit, s halkan mondá: „Nem csoda, hogy telve rablókkal az ország, míg ilyenek mint ezek kezelik a kormányt!”

Akkor a Pallantídák meglátták, és a bortól félig ittasan oda kiáltanak: „Hej, magas idegen ott az ajtónál, mit akarsz ma itten?”

„Vendégszeretetet jövök ide kérni.”

„Fogadd hát, és légy üdvöz! Hősnek látszol, és bátor daliának; szeretjük, ha ilyen emberek isznak velünk.”

„Nem tőletek kérek vendégszeretetet; Aegeusztól kérem azt, e háznak urától.”

Erre nehányan duzzogtak, mások kaczagtak, és kiálták: „Hej te! mindnyájan urak vagyunk ám itten!”

„Akkor én is úr vagyok, csak úgy, mint ti többiek,” viszonzá Thészeusz; ellépdelt az asztal mellett a termen végig, és körülnézett Aegeusz után, de ez sehol sem volt látható.

A Pallantídák reá pillantottak, és azután egymásra néztek; mindegyikük megsugá társának: „Ez tolakodó ficzkó; ki kellene dobni az ajtón.” De mindegyikük visszasugá: „Szélesek a vállai; kelj fel te, és vesd ki magad.” S így mindnyájan csendesen ülve maradtak helyeiken.

Arra Thészeusz a szolgáknak kiálta, és parancsolá: „Eredjetek uratokhoz, Aegeusz királyhoz, és mondjátok meg neki, hogy itt van Thészeusz Troezénéből, és kéri, hogy vendége lehessen rövid időre.”

Egy szolga sietett és megmondá Aegeusznak bent szobájában, ahol ő Medeia mellett ült, a sötét boszorkánynő mellett, s merengve nézte szemeit és kezét. Midőn Aegeusz Troezénéről hallott, elsápadt, majd ismét elpirult és reszketve felkelt székéről; míg Medeia mint egy kígyó szemlélé.

„Mi közöd Troezénéhez?” kérdé. De ő sietve felele: „Hát nem tudod, hogy ki ez a Thészeusz? Ő a hős, aki az országot minden szörnyektől megszabadította; de hogy Troezénéből jött, azt ezelőtt soha sem hallottam. Ki kell mennem, hogy üdvözöljem.”

Kijött tehát a terembe; s amint Thészeusz meglátta, szive felszökött, nyakába kivánt borulni, és őt üdvözölni; de visszatartá magát, és mondá: „Végtére is tán még sem kivánkozik atyám utánam! Megkisértem, mielőtt magamat megismertetem;” és meghajtá magát mélyen Aegeusz előtt, igy szólván: „Sok szörnytől szabadítottam meg a király földét; eljöttem tehát jutalmat kérni a királytól.”

Az öreg Aegeusz reá nézett és megszerette; mely hő szív nem szerette volna meg? De ő csak felsóhajta és mondá: „Kevés az, amit neked adhatok, nemes ifju, és semmi sem érdemedhez képest; mert bizonyosan nem vagy halandó ember, vagy legalább nem halandónak fia.”

„Minden, amit kérek” mondá Thészeusz „az, hogy ehessem és ihassam asztalodnál.”

„Ezt még megadhatom,” felelé Aegeusz, „ha csakugyan úr vagyok tulajdon termemben.”

És megparancsolá a szolgáknak, hogy ülést készítsenek Thészeusznak, és elébe tegyék a lakoma javát; Thészeusz pedig leült és evett annyit, hogy az egész társaság csodálkozott felette; mind a mellett mindég oldalánál tartá buzogányát.

De Medeia, a sötét boszorkánynő, figyelemmel kiséré az egész idő alatt. Látta, hogyan pirult és sápadt ismét el Aegeusz, midőn az ifju mondá, hogy Troezénéből jött. Látta azt is, hogy szive feltárult Thészeusz iránt; és látta Thészeusz hogyan viselte magát Pallasz minden fiai között, mint az oroszlán egy ebfalka közepett. És magában mondá: „Ezen ifju úr lesz itten; talán közelebb áll Aegeuszhoz, mint az ember gondolná. A Pallantídáknak legalább nincsen kilátásuk, olyan emberrel szemközt mint ő.”

Erre szemérmesen visszament szobájába, míg Thészeusz evett és ivott, a szolgák pedig egymásnak súgtak: „Ez hát az az ember, aki a szörnyeket megölte mind! Mily nemes tekintete, és milyen óriási alakja! Ah, csak urunknak volna fia!”

De azután kijött Medeia, minden drágaköveivel feldiszítve, és gazdag keleti öltönyeibe ruházva, szebbnek látszék mint a nap; úgy hogy a vendégek másra nem is birtak nézni. Jobb kezében arany poharat tartott, és baljában arany kancsót; feljött Thészeuszhoz, és édes, lágy, megnyerő hangon szóla:

„Üdv a hősnek, a győzőnek, a győzhetlennek, a minden rosz feldúlójának! Igyál, hős, bűvös poharamból, mely nyugalmat ád minden fáradság után, mely meggyógyít minden sebet, és új életet önt az erekbe. Igyál poharamból, mert benne fénylik a keletnek bora, és Nepenthe, a halhatatlanok vigasza.”

És amint szóla, a kancsóból a pohárba öntött, és a bor zamatja elterjedt a teremben, mint a démutkának és a rózsának illatja.

Thészeusz felnézett szabályos arczába, és fel mély sötét szemeibe. És amint nézett, visszaborzadt és megrezzent, mert szárazak voltak mint a kigyóéi. Felkelt tehát és mondá: „Illatos a bor és zamatos, és aki nyujtja, bájos mint a halhatatlanok; de hadd köszöntsön elébb fel nekem ama pohárból, hogy a bor édesebb legyen ajkaitól.”

Medeia elhalaványodott és dadogott: „Bocsáss meg, deli hős; de beteg vagyok, és nem merek bort inni.”

Thészeusz ismét szemeibe nézett, és felkiálta: „Köszönts fel nekem ama pohárból, vagy meghalsz!” És felemelé ércz-buzogányát, mig mind a vendégek sápadtan nézték.

Medeia rémitőt sikoltott, a földre csapta a poharat, és kiszökött; ahol pedig a bor a márvány-pallóra kifolyt, a kő habzott és elporlódott az ital hatalmas mérgétől.

De Medeia sárkány-kocsiját hítta, beléugrott és elrepült a magasban, el a föld és a tenger fölött, s ember őtet többé nem látta.

Aegeusz kiálta: „Mit cselekedtél?” De Thészeusz a kőre mutatott: „Megszabaditottam az országot egy igézettől; most még egytől fogom megszabadítani.”

Ezzel Aegeuszhoz lépett, és előmutatá kebléből a kardot és a sarukat, és elmondá a szavakat, amint anyja neki meghagyta vala.

Aegeusz egy lépéssel visszalépett, és az ifjura nézett, mig szemei elhomályosodtak; és azután nyakába borult és sírt; Thészeusz is sírt nyakán, míg végre többé nem bírtak sírni.

Azután Aegeusz a néphez fordult és kiálta: „Íme fiam, Kekropsz gyermekei, jobb ember mint atyja volt előtte!”

Ki volt akkor oly dühös mint a Pallantídák, ámbár elébb is eléggé dühösek voltak már? És az egyik kiáltá: „Egy kalandornak tárjunk helyet, egy ámitónak, aki Isten tudja honnan jön?” És egy másik: „Ha ő egy, mi többen vagyunk egynél; és az erősebb megbirja tartani azt, ami a magáé!” Az egyik ezt kiáltá, és a másik amazt, mert mindnyájan fel voltak hevülve, és szilajok voltak a bortól; kardjaikhoz kaptak tehát és lándzsákat ragadtak a falról, amelyen fegyverek függtek köröskörül, és neki mentek Thészeusznak, Thészeusz pedig feléjök nyomult.

Thészeusz kiáltá: „Menjetek békében, unokatestvéreim, ha úgy akarjátok; de ha nem, véretek nehezedjék önmagatok fejére.” De ők csak neki rohantak; azután megálltak és gúnyolni kezdék, úgy mint a kopók megállnak és ugatnak, mikor az oroszlánt felköltik barlangjából.

Egyikük azonban a hátsó sorból kopját vetett Thészeuszra, mely közel repült el Thészeusz feje mellett; mire ő előre rohant, és a harcz ugyancsak megkezdődött. Huszan harczoltak egy ellen, de mégis Thészeusz megverte mindnyájukat; és akik közülök megmaradtak, leszöktek a városba, hol a nép reájuk támadt, és kiüzé őket; úgy hogy Thészeusz egymaga maradt a palotában Aegeuszszal, ujonnan lelt atyjával. De alkonyat előtt feljött az egész város, áldozatokkal, tánczokkal, és énekekkel; áldozatokat hoztak Athénenek, és az egész éj hosszában vigadtak; mivel királyuk nemes fiat talált vala, és örököst királyi házának.

Így Thészeusz atyjával maradt egész télen át; de mikor a tavaszi nap-éj-egyenlet közeledett, mind az athéniak szomoruak lőnek és elnémultak; Thészeusz ezt látta és okát kérdezé, de senki sem akart csak egy szót is felelni.

Ekkor atyjához ment, és attól kérdezte meg, de Aegeusz elfordítá arczát és sírt.

„Ne kérdezd előre, fiam, a szerencsétlenségeket, a melyeknek be kell következniök; elég, hogy ki kell őket állanunk akkor, midőn megérkeznek.”

És midőn elérkezett a tavaszi éj-napegyenlet, egy követ jött Athénba, és a piaczon állván, kiáltá: „Ó, Athénnak népe és királya, hol van évi sarczotok?” Arra nagy sírás keletkezett az egész városban. De Thészeusz felállt a követtel szembe, és kérdezé:

„Ki vagy te, ebarczu, aki sarczot mersz itten követelni? Ha nem tisztelném követi pálczádat, szétzúznám agyadat eme buzogányommal!”

A hírnök pedig büszkén felele, mert komoly ember vala, és ősz szakálu:

„Deli ifju, nem vagyok én ebarczu, sem szégyennélküli; de uramnak teljesítem parancsát, Minoszét, a százvárosu Kréta királyáét, aki a föld

minden királyai között a legokosabbik. De te bizonyára idegen vagy itten, másként tudnád, hogy miért jövök, és hogy jogosan jövök ide.”

„Idegen vagyok itten. Mondd tehát, miért jössz?”

„A sarczért jövök, a melyet Aegeusz király Minosznak igért, és igéretét esküvel erősité. Mert Minosz legyőzte ezt az egész országot, és Megárát is, amely keletnek fekszik, mikor nagy hajóhadával jött ide, bőszülten fia meggyilkoltatása miatt. Fia tudniillik, Androgeosz, a panathéni játékokra jött ide, és a versenyekben legyőzte mind a görögöket, úgy, hogy a nép mint hőst tisztelé. De mikor Aegeusz vitézségét látta, irigy lőn, és félt, hogy Pallasz fiaihoz csatlakoznék, tőle pedig királyságát elvenné. Cseleket szőtt tehát élete ellen, és gyáván megölette, senki sem tudja hogyan, vagy hol. Némelyek azt mondják, hogy Oinoe mellett állított lest ellene, az uton mely Thébába vezet; némelyek, hogy a marathoni bika ellen küldötte, hogy a vad állat megölje; Aegeusz pedig azt mondja, hogy az ifjak gyilkolták meg irigységből, mert legyőzte őket a játékokban. Ezért Minosz idejött, és megboszulta, s nem akart elmenni, míg az ország sarczot nem igért neki, hét ifjat és hét hajadont minden évben, akik egy feketevitorlás hajóban mennek velem, míg a százvárosu Krétába érnek.”

De Thészeusz fogát csikorgatá és mondá: „Ha nem volnál követ, megölnélek, hogy atyámról ilyest mersz mondani; de magam fogok hozzá menni, és megtudom az igazat.” Atyjához ment tehát, és megkérdezé; az azonban elfordítá fejét, és sírva felele: „Igazságtalanul ontatott el a vér az országban, és vérrel boszultatik meg. Ne repeszd meg szivemet kérdésekkel; elég, ha némán türök.”

Erre Thészeusz magában nyögött, és mondá: „Elmegyek magam emez ifjakkal és hajadonokkal, és megölöm Mínoszt királyi székén!”

De Aegeusz sikoltott és kiálta: „Nem fogsz távozni, fiam, agg-korom világa, a kire egyedül tekintek, hogy halálom után e nép felett uralkodjál! Nem fogsz elmenni, hogy rémítő halállal múlj ki, úgy mint amaz ifjak és hajadonok halnak meg; mert Mínosz őket a Labyrinthba zárja, melyet Daidalosz készített neki a sziklák között, Daidalosz, az áruló, az átkozott, hazájának csapása. Ama Labyrinthból senki sem menekülhet meg; csigázó utjaiban eltéved, mielőtt a Minotaurral találkozik, a szörnynyel, amely emberhússal él. Ottan falja fel áldozatait irgalmatlanul, és ők soha sem látják többé e földet.”

Erre Thészeusz elpirult, fülei csengtek, és szive hangosan dobogott mellében. Egy ideig állott mint valamely kőszobor a sziklákon egy hősnek sírja felett, míg végre felszólala:

„Annál inkább megyek velök, és megölöm az átkozott barmot! Nem öltem-e meg mind a gonosztevőket és szörnyeket, hogy e földet megszabadíthassam? Hol vannak Periphétesz, Színisz, Kerkuon, és Pháia a vaddisznó? Hol Pallasz ötven fia? És eme Minotaur is el fog takarodni az úton, a melyen ők takarodtak el; és maga Mínosz is, ha fel mer tartóztatni!”

„De hogyan akarod megölni, fiam? Mert hátra kell hagynod buzogányodat, fegyverzetedet, védelem nélkül és meztelenül vettetel a szörnynek elébe, mint a többiek.”

Thészeusz pedig mondá: „Nincsenek-e kövek ama Labyrinthban; nincs-e öklöm, s nincsenek-e fogaim? Kellett-e buzogány arra, hogy megöljem Kerkuont, minden halandók rémét?”

Aegeusz körülfogá térdeit, de ő nem engedett; és végre atyja eleresztémé, keservesen sírva, csak e szót mondá:

„Csak azt igérd meg nekem, hogy, ha békében visszatérsz, ámbár ez alig lehetséges, a hajónak fekete vitorláját lebocsátod, mert egész nap a sziklákon fogok állni és nézni; és hogy a helyett felvonod a fehér vitorlát, hogy már messziről tudjam, miszerint biztosságban vagy.”

Thészeusz megigéré, és a piaczra kiment a követ elébe, míg sorsot húztak az ifjakért és a szüzekért, a kiknek el kellett vitorlázniuk ama szomoru legénység között. A nép pedig siratva és szomorkodva állott köröskörül, amint a sors ezt vagy amazt érte; de Thészeusz közéjök lépett, és kiáltá:

„Itt van egy ifju, a kinek nem kell sors. Magam leszek egyik a hét közül.”

A hirnök csodálkozva kérdezé: „Deli ifju, tudod-e, hová mészsz?”

És Thészeusz felele: „Tudom. Menjünk le a fekete-vitorlás hajóba.”

Így lementek a fekete-vitorlás hajóba, hét hajadon és hét ifju, Thészeusz előttök, és a nép sirva követte őket. De Thészeusz társainak sugá: „Reméljetek; a szörny nem halhatatlan. Hol vannak Periphétesz, Színisz, Szkíron, és mind akiket megöltem?” Akkor megvigasztalódtak sziveik egy kevéssé; mégis, amint a födélzetre léptek, sírtak ugy, hogy sirásuk hangjától visszhangzottak Szúnion sziklái, és az Aegei tengernek minden szigetei, a mint haláluk felé tova vitorláztak Krétába.

III. RÉSZ.
THÉSZEUSZ HOGYAN ÖLTE MEG A MINOTAURT.

Végre Krétába értek, onnan Knosszoszba, az Ida ormai alá, Mínosznak, a nagy királynak palotájába, akinek Zeusz maga tanította törvényeit. Így ő a legbölcsebb volt minden halandó királyok között; és meghódítá az aegei szigeteket mind; hajói számosak valának, mint a csüllők, palotája pedig olyan, mint egy márvány-domb. A terem oszlopai között ült ő, arany királyi székén, a szóló szobroktól környezve, a melyeket Daidalosz készített neki csínjával. Mert Daidalosz az athéniak legügyesebbike volt; ő találta föl legelőször a mérónt, a fúrót, az enyvet, és sok más eszközt, amelylyel a fát dolgozzák. Ő volt szintén a legelső, aki árboczokat állított föl a hajókon, és vitorlafákat; és fia pedig a vitorlákat készité számukra; de unokaöcscse Perdrix fölülmulta; mert ő volt a fűrésznek föltalálója, midőn a halak hátgerinczét utánozta; a vésőt is ő találta föl, és a czirkalmat, valamint a fazekas kerekét, a melylyel az agyagot alakítja. Ezért Daidalosz megirigylé, és letaszítá Athéne templomáról; de az istennő megszáná, (mert szereti az okosakat,) és fogolymadárrá

változtatta át, amely mindég a dombok körül repdes. Daidalosz pedig elszökött Krétába Mínoszhoz, és sok esztendeig dolgozott számára, míg gyalázatos tettet követett el, amelyre a nap elrejté arczát a magasban.

Azután elszökött Minosz haragja elől, miután ő és fia Ikarosz szárnyakat készítettek maguknak tollakból, amelyeket viaszszal ragasztottak össze. Átrepültek tehát a tengeren Sziczília felé; de Ikarosz igen közel repült a naphoz, a viasz elolvadt szárnyaiban, és ő az ikari tengerbe esett. Daidalosz azonban épségben ért Szicziliába, és ott sok csodálatra méltó munkát készített; mert Kokalosz királynak egy vízmedenczét épített, amelyből egy nagy folyam látta el vízzel az egész országot; egy várt emelt, és egy kincs-kamrát, oly hegyen, a melyet az óriások sem birtak volna bevenni; Szelínoszban pedig, a gőzzel, amely az Aetna tüzéből jön föl, meleg gőz-fürdőt készitett, hogy a halandókat fájdalmaikból kigyógyítsa; ezenkívül egy kast csinált aranyból, amelybe bejöttek a méhek és mézüket lerakták; Egyptomban pedig Hephaisztosz templomának előudvarát építé föl, s benne szobrot állított az istennek magának és még számos más csodálatos munkát hajtott végre. Mínosznak szobrokat készített, a melyek szóltak és mozogtak, Britomartisz templomát építé föl, és Ariadne táncztermét, amelyet szép fehér kőből faragott. Szardíniában szintén dolgozott, Iolaosznak, és azonkivül még sok más földön, egyre föl s alá barangolva, ügyességével, gyűlölve és elátkozva az emberektől.

De Thészeusz Mínosz előtt állt, s ők egymásnak arczába tekintettek. Mínosz már megparancsolá, hogy a tömlöczbe vezessék a foglyokat, és egyenként a szörny elé vessék őket, hogy Androgeosz halála megboszultassék. Ekkor Thészeusz kiálta:

„Egy jótéteményt, oh Mínosz! hadd vettessem legelőször a szörny elébe! Ez okból jöttem ide, önakaratomból, nem kisorsolva!”

„Ki vagy hát, derék ifju?”

„Azon embernek vagyok fia, akit te minden halandók között leginkább gyűlölsz, Aegeuszé, Athén királyáé. Ide jöttem, hogy véget vessek eme dolognak.”

Mínosz gondolatokba merült, szilárdan reá nézett, és azt hivé: „Ezen ifju halálával elégtételt akar adni atyja bűnéért;” s végre szeliden válaszola:

„Térj vissza fiam békében, kár volna, ha egy ily bátor ember halna meg!”

De Thészeusz mondá: „Megfogadtam, hogy haza nem térek, míg a szörnyet szemtől szembe nem láttam.”

Erre Mínosz összevoná szemöldeit, és viszonzá: „Meg fogod látni; vezessétek el a bolondot!”

A börtönbe vezették tehát Thészeuszt, a többi ifjakkal és hajadonokkal együtt.

De Ariadne, Mínosz leánya, amint fehér kőterméből kijött, meglátta, megszerette vitézségeért és királyi magatartásáért; magában pedig mondá: „Gyalázat, hogy ilyen ifjunak kell meghalnia!” Az éj

bekövetkeztével tehát bement a börtönbe és föltárta előtte szivét, s mondá:

„Szökjél le rögtön hajódba; az őröket az ajtó előtt megvesztegettem. Szökjetek el, te s minden társaid, térjetek haza Görögországba békében, magatokkal vigyetek el engemet is, oh vigyetek el engemet is! Nem merek itten maradni, miután elmentek; atyám kivégeztetne nyomoruan, ha tudomására jutna, mit cselekedtem.”

Thészeusz hallgatag állott egy ideig, mert elcsodálkozott és zavarba jött Ariadne szépsége előtt; de végtére mondá: „Nem térhetek haza békében, míg nem láttam s nem öltem meg eme Minotaurt, és bosszut nem állottam az ifjak s hajadonok haláláért, és hazám rettegésének véget nem vetettem.”

„Meg akarod ölni a Minotaurt! Hogyan?”

„Nem tudom, s nem is gondolok ezzel; de ugyan erős lehet, ha ereje nagyobb az enyémnél!”

Erre a leány még inkább megszerette, s mondá: „De miután megölted, hogyan fogod utadat megtalálni a Labyrinthból ki?”

„Nem tudom, s nem is gondolok ezzel; de ugyan különös út lehet, ha a kijárást nem találom meg, mielőtt a szörny tetemét elfogyasztom!”

Erre még inkább beleszeretett és mondá:

„Deli ifju, túl-merész vagy; de én segítségedre lehetek, mindamellett hogy gyönge vagyok. Kardot fogok neked hozni, a melylyel talán megölheted a marhát; és egy fonalat is adok; ezzel pedig talán meglelheted az utat kifelé. Csak azt igérd nekem, hogy, ha szerencsésen megmenekülsz, haza fogsz engemet is magaddal Göröghonba vinni; mert atyám bizonyosan megöl, ha megtudja, hogy mit műveltem.”

Thészeusz pedig nevetett, és mondá: „Nem vagyok-e most már eléggé biztonságban?” Azután elrejté a kardot keble fölé, a fonalat pedig összehajtotta kezében; erre megesküdött Ariadnénak, leborult előtte, és megcsókolá kezeit és lábait; a leány pedig sokáig sírt fölötte, azután elment; Thészeusz pedig lefeküdt és csendesen aludt.

Mikor az est elérkezett, az őrök bejöttek érette, és a Labyrinthba vezették.

Thészeusz lement ama szomoru hasadásba, a tova csigázó utakon a sziklák között, barlangok alatt, el bolthajtások és sziklapárkányok alatt, összeesett kőhalmokon át. Balra fordult, azután jobbra, és föl s alá ment, míg feje szédelgett; de az egész idő alatt kezében tartá a fonalat. Mikor bement, egy kőhöz kötötte volt, és most kibocsátá, amint tova haladt. A fonál eléggé hosszú volt; úgy, hogy eltartott, míg a Minotaurral találkozott, egy keskeny szakadásban, fekete sziklák között.

Midőn meglátta, megállt egy pillanatig, mert sohasem látott vala olyan különös állatot. Teste emberi test volt, de feje bika-fej; fogai oroszlánéi voltak; azokkal tépte szét prédáját. Amint Thészeuszt meglátta, egyet ordított, leereszté fejét, és egyenesen neki rohant.

De Thészeusz gyorsan félrelépett, és amint mellette elrohant, megvágta térdét, s mielőtt a szörny a keskeny uton megfordulhatott volna, követte, s hátulról ismételten megdöfte; míg a Minotaur vadul bömbölve futott, mert azelőtt soha sem érzett vala sebet. Thészeusz egész gyorsasággal követte, a vezérfonalat baljában tartva.

Tova mentek ők, egy barlangon keresztül a másik után, a visszhangzó kő sötét boltozatai alatt, föl kopár völgyeken és vízmosásokon, az Ida naptalan tövében, el az örökös hó széleihez, s tova, a vadász és a vad, míg a dombok bömböltek, a szörny bömbölésének felelve.

Végre elérte Thészeusz a szörnyet, ott, hol lihegve feküdt egy sziklán a hóban, megragadá szarvainál fogva, fejét visszanyomá, és az éles kardvasat torkába döfé.

Ezután megfordult, és sántítva, lankadtan visszament, utját a vezérfonal segítségével tapogatva, míg ama szomoru helynek nyilásához ért, ahol valaki várakozott reá; s az ki lett volna más, mint Ariadne!

„Megvan!” ezt sugá neki, a véres kardot fölemelve; a leány pedig ajkaira tevé ujját, és a börtönhöz vezeté; ott az ajtókat fölnyiták, és megszabadíták a foglyokat mind, míg az őrök mindnyájan mély álomban fekvének; mert Ariadne elhallgattatta őket borral.

Azután leszöktek együtt hajójukhoz, beleültek, és felvonták a vitorlát; mialatt az éj sötéten borult el fölöttök, úgy, hogy kicsúszhattak Mínosz hajói közül; és biztosságban menekültek Naxoszba, hol Ariadne Thészeusznak felesége lőn.

IV. RÉSZ.
THÉSZEUSZT HOGYAN BUKTATTA MEG GŐGJE.

A szép Ariadne azonban soha sem ért Athénba férjével. Némelyek azt mondják, hogy Thészeusz Naxoszon hagyta a Kalydok között és hogy Dionyszosz, a bor-király ott megtalálta, és fölvitte az égbe. Mások ellenben azt beszélik, hogy Dionyszosz erővel hajtotta el Thészeuszt, és Ariadnét elrabolta tőle; de már ez akárhogyan is történt légyen, annyi bizonyos, hogy sietségében vagy bújában, Thészeusz elfelejtette a fehér vitorlát fölvonni. Már pedig atyja, Aegeusz, a Szúnionon ült és onnan mindennap széttekintett, és öreg szemeit a tengeren át erőltette, hogy a hajót messziről meglássa. Midőn a fekete vitorlát látta meg, és nem a fehéret, kétségbe esett, Thészeuszt halottnak vélvén, bújában a tengerbe esett és belé fúlt; azért azt a mai napig is aegei tengernek nevezik.

Thészeusz pedig ekkor királya lőn Athénnak, és meg is oltalmazta s jól uralkodott fölötte.

Megölte ugyanis a marathoni bikát, amely Androgeoszt ölte volt meg, Mínosznak fiát és visszaverte a hires amazónok támadását, a kelet harczias nőiét, midőn eljöttek Ázsiából s meghódíták egész Hellaszt és magába Athénba is betörtek. De ottan Thészeusz útjokat állá és őket legyőzé, és Hyppolytét, királynéjukat pedig nőül vevé. Azután elment a

lapythok ellen harczolni, és híres királyuk Peirithoosz ellen; de midőn a két hős szembeállt egymással, megszerették egymást, összeölelkeztek, és nemes barátok lőnek; úgy, hogy Thészeusznak és Peirithoosznak barátságuk közmondásos egész a mai napig. Azután (így beszélik az athéniak) az ország minden községeit egyesíté, és egy erős néppé szervezte őket, míg azelőtt, külön-külön, gyengék voltak vala; és még sok más bölcs intézkedést tőn, úgy hogy népe tisztelte, miután meghalt, sok századokig, mint szabadságainak és törvényeinek atyját. Később, hatszáz évvel halála után, a dicső marathoni csatában az emberek beszélték, hogy Thészeusznak szellemét látták, amint hatalmas érczbuzogányával a harcz legsűrűbb részében küzdött szeretett anyaföldét a betörő perzsák ellen védve. Húsz évvel a marathoni csata után csontjai (azt beszélik,) megtaláltattak Szkyroszban, egy tengeren túli szigetben; és azok nagyobbak voltak, mint a többi halandók csontjai. Az athéniek pedig hazahozták azokat diadalmasan; a nép mind kijött üdvözletére, azután gyönyörü templomot épített fölöttük s azt szobrokkal és festményekkel diszitették föl, amelyekben Thészeusznak minden nemes tettei ábrázolvák, és a kentaurok, a lapithok, s az amazonok; romjai pedig még most is fennállanak.

De miért találták csontjait Szkyroszban? miért nem halt meg békésen Athénban, és nem temettetett el őseinek oldala mellett? Azért, mert diadalma után gőgössé lőn, és megszegte az istenek s az emberek törvényeit. Egy oly cselekedetet hajtott végre, mely mindenek között a legrosszabb volt; s az le is vitte búbánattal a sírba. Mert lement (azt mondják,) a föld alá, vakmerő barátjával Peirithooszszal, hogy őt segítse Perszephonét elrabolni, az alvilág királynéját. De Peirithoosz nyomorultan megöletett a sötét föld alatti tüzországban; Thészeusz pedig örök kinban egy sziklához lánczoltatott. Évekig ült ő ottan, mig Heraklesz jött le, a hatalmas, hogy a három fejü kutyát felhozza, a ki Plútó kapujánál őrt áll. Heraklesz megoldotta lánczait és felhozta ismét a világba.

De mikor visszajött, nemzete rég elfeledte vala. Kasztor és Polydeukesz, a csodálatos hattyúnak fiai, berontottak volt országába, és elvitték vala rabként anyját Aithrát egy nehéz sérelmet megboszulni.

Így szép országa Athénnal együtt feldúlatott, és más király uralkodott benne, aki gyalázatosan kihajtá Thészeuszt. Ez átmenekült a tengeren túl, Szkyroszba, ahol búban élt Lykomedesznek, a királynak, házában, míg Lykomedesz orozva meggyilkoltatta; ez volt minden munkáinak vége.

Így van ez még most is, gyermekeim, és így fog az történni mindörökké. A régi görögöknél, mint nálunk is, minden erő és erény az Istentől származott. De ha az emberek gőgösek, önzők lesznek, és rosszul használják az Isten szép adományait, Ő elhagyja őket, hogy haladjanak tova útjaikon, és bukjanak el nyomorultan, hogy a dicsőség egyedül az Övé legyen. Segítsen bennünket az Isten, és adjon bölcseséget és bátorságot, hogy nemes tetteket cselekedhessünk! de mikor azokat végrehajtottuk, őrizzen meg bennünket gőgünktől, nehogy elbukjunk és meggyaláztassunk!

VÉGE.